

prof. dr. sc. Danijel Orešić • Igor Tišma, prof.
doc. dr. sc. Ružica Vuk • mr. sc. Alenka Bujan • Predrag Kralj, prof.

GEA 2

radna bilježnica za geografiju u šestom razredu osnovne škole

Izdavač

Školska knjiga, d. d.
Zagreb, Masarykova 28

Za izdavača

dr. sc. Ante Žužul

Direktorica školskog programa

Matilda Bulić

Glavna urednica

Jelena Lončarić

Urednica

Snježana Bakarić Palička

Recenzenti

prof. dr. sc. Aleksandar Toskić
Tihana Modrić, prof.

Art-direktorica

Ana Marija Žužul

Grafičko-likovno oblikovanje

Marijan Zafron

Izradba karata

Tomislav Kaniški
Neven Olah
Hrvatska školska kartografija, d.o.o.

Ilustracije

Filip Gašparović Melis, Igor Vilagoš, Neven Olah

Fotografije

Piktoteka Školske knjige, Mario Hlača, Željko Krčadinac,
Egon Hreljanović, Goran Bukan, Igor Tišma, Zvonimir Tanocki,
Zoran Jelača, Stjepan Leljak, Veljko Ferenčak,
Lidija Jakupec Jendrašić, Andreja Pranjic, Ružica Petričević
Slike korištene pod licencom tvrtki Shutterstock.com i Getty Images.

Agencija za odgoj i obrazovanja Republike Hrvatske
odobrila je uporabu ove radne bilježnice rješenjem:

KLASA: 602-09/20-01/0172

URBROJ: 561-06/14-20-3

Zagreb, 6. travnja 2020.

© ŠKOLSKA KNJIGA, d. d., Zagreb, 2020.

Nijedan dio ove radne bilježnice ne smije se umnožavati,
fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati
bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

prof. dr. sc. Danijel Orešić • Igor Tišma, prof.
doc. dr. sc. Ružica Vuk • mr. sc. Alenka Bujan • Predrag Kralj, prof.

radna bilježnica za geografiju u šestom razredu osnovne škole

3. izdanje

Zagreb, 2022.

Sadržaj

VRIJEME I KLIMA

Vrijeme i klima	6
Temperatura zraka i tlak zraka	9
Vjetrovi, vlaga u zraku i naoblaka	12
Vrste padalina	16
Zemljina ophodnja	19
Godišnja doba	21
Klimatski čimbenici	26
Raznolikost klime na Zemlji	29
Tipovi klima u Hrvatskoj	34

TLO I BILJNI SVIJET

O tlu i njegovoj važnosti	39
Tlo i biljni pokrov Hrvatske	41

PRIRODA NIJE NEISCRPNA

Prirodna bogatstva	45
Sirovine	48
Izvori energije	52
Očuvanje okoliša	58

STANOVNIŠTVO

Raznolikost svjetskog stanovništva	60
Naseljenost svijeta	64
Naseljenost Hrvatske	69
Prirodna promjena i biološka struktura stanovništva	74
Prirodno kretanje stanovništva Hrvatske	78
Migracije	84
Prostorno kretanje stanovništva Hrvatske	88
Depopulacija stanovništva Hrvatske	92
Narodnosna i vjerska struktura stanovništva Hrvatske	95

USTROJ HRVATSKE I GRAĐANSKA PRAVA

Hrvatska i njezino okružje	98
Suvremena država Hrvatska	102
Ljudska prava i prava djece	106
Naselja su sela i gradovi	109
Gradovi i njihova uloga u prostoru	114

GOSPODARSTVO

Gospodarstvo	121
Pokazatelji razvijenosti	126
Primarne djelatnosti u Hrvatskoj	130
Sekundarne djelatnosti u Hrvatskoj	134
Turizam je najvažniji	140
Promet i trgovina u Hrvatskoj	146

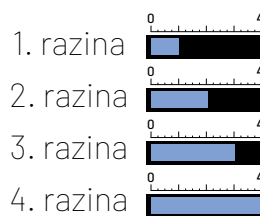
NAŠE PRIRODNO I KULTURNO NASLJEĐE

Prirodna i kulturna baština Hrvatske	150
Prirodna i kulturna baština Primorske Hrvatske	154
Prirodna i kulturna baština Gorske Hrvatske	158
Prirodna i kulturna baština Panonske Hrvatske	161
Moj zavičaj – projekt	164

Svaku temu
u udžbeniku
prate odgovarajuća
pitanja u radnoj
bilježnici koja su
podijeljena po
razinama znanja.

U radnoj
bilježnici nalazi
se i prostor
za pisanje, stoga
**nije potrebno na
sat nositi
i bilježnicu.**

Razine su
označene znakovima:

Većina su zadataka
četvrte razine znanja
istraživački i projektni zadatci.
Namijenjeni su učenicima
koji žele znati više.

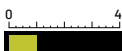

Vrijeme i klima

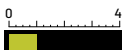
U PRVA DVA ZADATKA ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

1. Što je troposfera?
 - ☒ a) najniži dio Zemljina zračnoga omotača
 - b) Zemljin zračni omotač
 - c) zrak iznad tropa
2. Koji je plin najzastupljeniji u zraku?
 - ☒ a) dušik
 - b) kisik
 - c) vodik

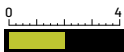
DOPUNITE REČENICE.

3. a) Trenutačno stanje zračnoga omotača nazivamo vrijeme.....
- b) Prosječno stanje zračnoga omotača iznad nekog mjesta nazivamo klima.....
- c) Za određivanje klime potrebno je pratiti vrijeme30..... (upisati brojku) godina.

KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

4. a) Što je vremenska prognoza?
Vremenska prognoza je stručno predviđanje vremena.
- b) Čime se bave meteorolozi?
Meteorolozi se bave predviđanjem vremena na osnovi praćenja i mjerenja pojava u troposferi i sastavljanjem vremenske prognoze.
- c) Koja su najvažnija klimatska obilježja?
Najvažnija klimatska obilježja su temperatura zraka, tlak zraka, smjer i brzina vjetra, vlažnost zraka i naoblaka.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

5. Ispod svake fotografije napišite jedan do dva pojma koji objektivno opisuju prikazano vrijeme.

vedro

suho

tmurno

kišovito

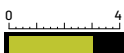
oblačno

vjetrovito

maglovito

vlažno

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA ODGOVORITE NA PITANJA.

6. Kratko objasnite zašto astronauti izvan svojih letjelica nose zaštitna odijela.

Astronauti izvan svojih letjelica nose zaštitna odijela jer ona u cijelosti prekrivaju ljudsko tijelo tako da ni jedan dio tijela nije izložen uvjetima koji ondje djeluju. Odijela ih štite i omogućuju im obavljanje znanstvenih radova ili popravaka letjelica u orbiti.

7. Kratko odgovorite koja je oprema potrebna ronionicima da mogu disati ispod razine vode.

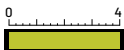
Da bi ronionici mogli disati ispod razine mora potreban im je ronilački aparat (boca s kisikom).

RIJEŠITE ZADATAK.

8. Opišite današnje vrijeme. U opisu upotrijebite što više vremenskih obilježja.

Za ovo pitanje ne postoji točan odgovor budući da učenici trebaju opisati današnje vrijeme pa odgovori mogu biti različiti. Prijedlog: Danas je vrijeme promjenljivo. Ujutro je bilo prohladno i maglovito, tijekom prijepodneva temperatura se povećala, magla je nestala i povremeno je bilo sunčano. U kasnim poslijepodnevima zapuhao je snažan vjeter, temperatura se smanjila i padala je kiša.

RIJEŠITE ZADATAK.

9. Kratko objasnite u čemu je važnost atmosfere.

Atmosfera je Zemljin zračni omotač. U atmosferi se nalazi plin kisik koji je važan za život na Zemlji, za disanje ga koriste ljudi i životinje.

IGRANJE ULOGA PROGNOSTIČARA.

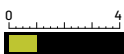
10. Prema onome što se uobičajeno navodi u vremenskim prognozama sastavite jednu posve zamišljenu vremensku prognozu za vaš kraj, za jedan dan u, prema želji, odabrano godišnje doba. Pročitajte ih u razredu i raspravite o tome jesu li ostvarive neke navedene pojave i vrijednosti u vašoj prognozi.

Npr. Vremenska prognoza za Zagreb za 20. rujna 2020.

Jutro će biti pretežno oblačno uz mogućnost za malo kiše, zatim se očekuje djelomično razvedravanje. Zahuhat će umjeren, a pred kraj dana na udare i jak sjeverni i sjeveroistočni vjetar. Najviša dnevna temperatura zraka između 20 i 22 °C.

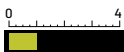
BILJEŠKE

Temperatura zraka i tlak zraka

U PRVA DVA ZADATKA ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

1. Kako se zagrijava troposfera?
 - a) izravno od Sunca
 - ☒ b) od zagrijane Zemljine površine
 - c) iz užarene Zemljine unutrašnjosti
2. Kako se mijenja temperatura zraka ako se nadmorska visina poveća za 100 metara?
 - ☒ a) Smanji se za približno 0,5 °C.
 - b) Smanji se za približno 1 °C.
 - c) Smanji se za približno 2 °C.

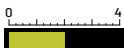
DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE.

3. a) Tlak zraka mjeri se uređajem koji nazivamo barometar
- b) Normalni tlak zraka iznosi 1013 hPa.
- c) Vjetar uvijek puše iz područja visokog tlaka u područje niskog tlaka zraka.
- d) S obzirom na težinu, hladni zrak je teži od toploga.
- e) Područje visokog tlaka zraka nazivamo anticiklona, a područje niskog tlaka zraka nazivamo ciklona

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Objasnite zašto se temperatura zraka mijenja tijekom dana.
Temperatura zraka mijenja se tijekom dana jer se mijenja visina Sunca, a time i kut upada
Sunčevih zraka pa je i zagrijavanje različito.
.....
.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU SLIKA.

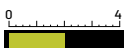
5. Desno od slike, na prvu crtu, napišite kako se naziva mjerni instrument prikazan na slici, a na drugu i treću crtu za što služi.

termometar
služi za mjerenje i očitavanje
temperature zraka

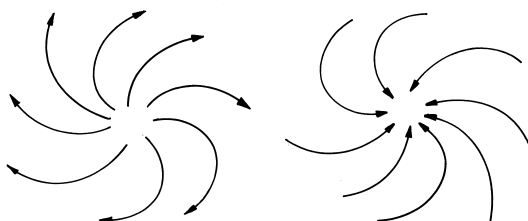

barometar
služi za mjerenje i očitavanje
tlaka zraka

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILožENE ILUSTRACIJE.

6. U prikaz strujanja zraka upišite slovo A u središte anticiklone, a slovo C u središte ciklone.

Opišite kakvo vrijeme donosi:

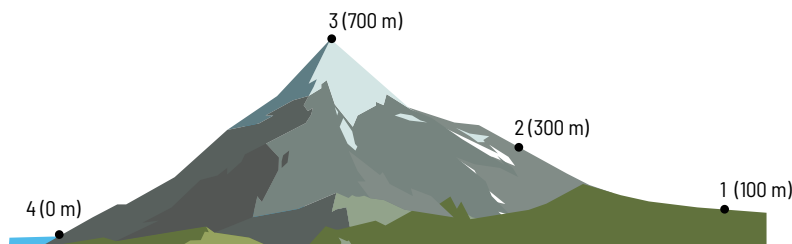
- a) ciklona: donosi vlažno i nestabilno
vrijeme, često oblačno i kišovito
b) anticiklona: donosi stabilno, suho
vedro vrijeme

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILožENE ILUSTRACIJE.

7. Ako je u mjestu označenom brojem 4 izmjerena temperatura zraka u podne 15 °C, koliko iznosi očekivana temperatura zraka u mjestima označenima brojevima 1, 2 i 3.

Temperatura zraka u mjestu označenom brojem 1 iznosi 14.5 °C, u mjestu označenom brojem 2 iznosi 13.5 °C, a u mjestu označenom brojem 3 iznosi 11.5 °C.

RIJEŠITE ZADATAK.

8. Opišite strujanje zraka u cikloni i anticikloni na sjevernoj Zemljinoj polutki.

Na sjevernoj Zemljinoj polutki zrak struji u cikloni od rubova prema središtu u smjeru suprotnom od kazaljke na satu, a u anticikloni struji od središta prema rubovima u smjeru kazaljke na satu.

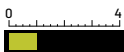

- Izračunajte srednju dnevnu temperaturu zraka tog dana.

Srednja dnevna temperatura zraka tog dana iznosi 11 °C.....

BILJEŠKE

Vjetrovi, vlaga u zraku i naoblaka

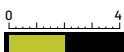
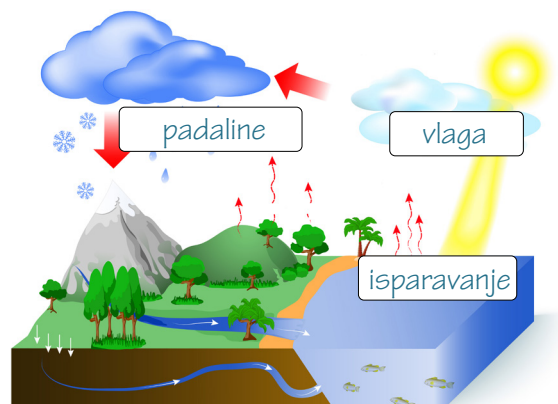

SJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

1. a) U prazna polja na ilustraciji upišite *isparavanje, vlaga, padaline*.

- b) Objasnite kako nastaju oblaci.

Oblaci su nakupina vodene pare, a nastaju isparavanjem kad se zrak zasiti vodenom parom što se može dogoditi zbog povećanja količine vodene pare u zraku ili zbog smanjenja temperature zraka.

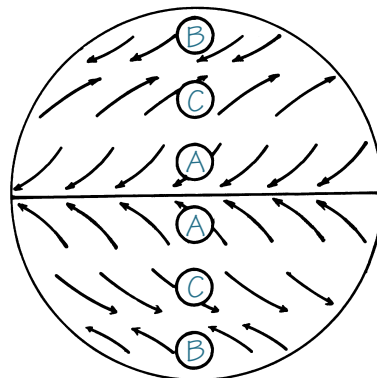
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

2. a) U kružice na skici planetarnih vjetrova upišite odgovarajuća slova.

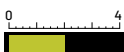
A – pasati – *pušu od sjeverne i južne obratnice prema ekvatoru*

B – polarni istočni vjetrovi – *pušu od sjeverne i južne polarnice prema Sjevernom i Južnom polu*

C – glavni zapadni vjetrovi – *pušu od sjeverne i južne obratnice prema sjevernoj i južnoj polarnici*

- b) Uz imena stalnih vjetrova upišite iz kojeg smjera pušu.

UZ TOČNE TVRDNJE ZAKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTI ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE SVOJEG ODGOVORA.

3. a) Topli se zrak izdiže kada naiđe na hladni zrak.

T **N**

Odgovor je točan jer je topli zrak lakši od hladnog pa se izdiže kada naiđe na hladni zrak.

- b) Hladni je zrak teži od toplog zraka jer može primiti više vlage.

T **N**

Odgovor je netočan jer topli zrak može primiti više vlage.

RIJEŠITE OSMOSMJERKU.

4. U osmosmjerci pronađite navedene pojmove.

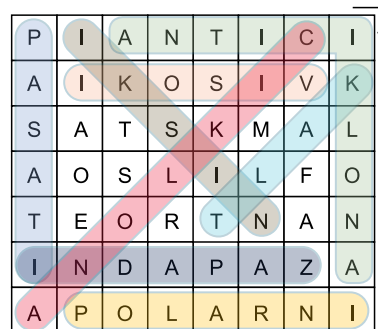
ANTICIKLONA CIKLONA

NISKI PASATI

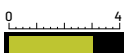
POLARNI VISOKI

TLAK ZAPADNI

Neupotrijebljena slova, čitana redom, daju naziv
Zemljina zračnog omotača.

Atmosfera.....

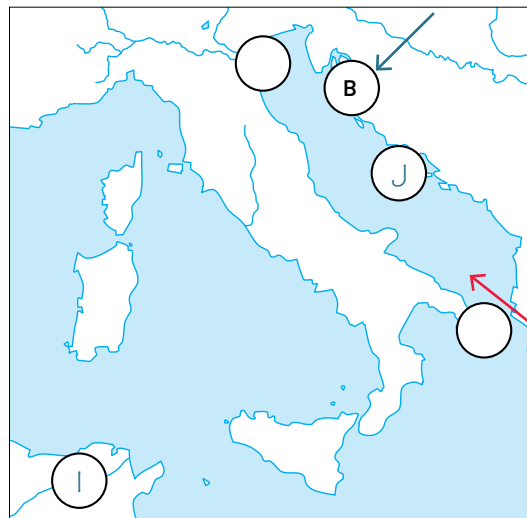
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG TEKSTA I PRILOŽENE KARTE.

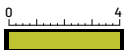
5. Pročitajte tekst o buri i jugu te riješite priložene zadatke.

Bura je hladan i suh vjetar koji puše na udare. Najviše puše sa sjeveroistoka, odnosno s kopna prema moru. Bura najčešće puše zimi, kada se iznad srednje Europe stvara područje visokog tlaka zraka, a iznad Sredozemlja polje niskog tlaka. Udari bure, koja puše 2 – 3 dana, mogu dosegnuti i do 150 km/h, a posebno je snažna podno Velebita (senjska bura) i Biokova, gdje se hladni zrak, koji se nakupio u unutrašnjosti, s kontinentalne strane priobalnih planina preko prijevoja spušta prema toplijemu moru. Bura otežava promet (plovidbu brodova, cestovni promet na mostovima) i život stanovništvu Primorske Hrvatske. Jugo je vlažan i ravnomjeran te u najvećem dijelu jugoistočni vjetar. Puše iz sjeverne Afrike pa se zrak, prelazeći preko Sredozemnoga mora, navlaži i obično donosi kišu. Više puše u hladnijem dijelu godine, kada je topao.

Na kartu upišite (pazite, dva su kružića viška):

- slovo J kod područja Jadranskog mora gdje se češće javlja jugo
- slovo I gdje je izvoriste puhanja juga
- slovo B je upisano u područje kod grada gdje puše jaka bura.
To je grad Senj.....
- Plavom strelicom ucrtajte smjer puhanja bure u Hrvatskoj.
- Crvenom strelicom ucrtajte smjer puhanja juga u Hrvatskoj.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG TEKSTA.

6. Pozorno pročitajte tekst i riješite priložene zadatke.

Jedna od posebnih prognoza je ona za pomorce. Na mrežnim stranicama Državnoga meteorološkog zavoda svaki se dan objavljuju posebne prognoze, pa tako i prognoza za pomorce.

Pročitajte vremensku prognozu za Jadran od 26. travnja 2019.

Vremenska prognoza za sljedeća 24 sata, vrijedi do: 27. travnja 2019. u 06 sati

Sjeverni Jadran

Vjetar SE, prema kraju dana i tijekom noći SW 8 – 16 čv. More 2 – 3. Vidljivost 10 – 20 km, ponegdje smanjena na 4 km zbog sumaglice. Postupna naoblaka, poslijepodne mjestimice kiša, ponegdje pljusak s grmljavinom.

Srednji Jadran

Vjetar SE 8 – 16 čv., priepodne prema otvorenome moru do 22 čv., oslabjet će. More 2 – 3. Vidljivost 10 – 20 km, ponegdje smanjena na 4 km zbog sumaglice. Pretežno vedro, poslijepodne naoblaka, tijekom noći mjestimice kiša te pljuskovi s grmljavinom.

Južni Jadran

Vjetar SE 8 – 16 čv. More 2 – 3. Vidljivost 10 – 20 km. Pretežno vedro, poslijepodne naoblaka, tijekom noći mjestimice kiša te pljuskovi s grmljavinom.

https://meteo.hr/prognoze.php?section=prognoze_spec¶m=pomorci

- a) Potražite na internetu i objasnite sljedeće pojmove:

čv: čvor, mjera jedinica za brinu koja se koristi u pomorstvu

more 2 – 3 brojevi označavaju brzinu vjetera prema Beaufortovoj ljestvici;

to je povjetarac do slab vjetar, a na moru se stvaraju mali i veći valići

- b) Kakav vjetar puše? Puše jugoistočni vjetar (SE).

- c) U kojem je dijelu Jadrana najjači vjetar? Najjači je vjetar u južnom Jadranu, od 8 do 16 čv.

- d) U kojem će dijelu Jadrana vjetar promijeniti smjer puhanja? Vjetar će promijeniti smjer puhanja u sjevernom Jadranu, jugoistočni vjetra prijeći će u jugozapadni (SE → SW).

BILJEŠKE

.....

.....

.....

.....

.....

Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dotted lines.

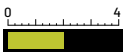
-

3. Ispunite križaljku.

3. Ispunite križaljku.

1. Prelazak vode iz tekućega stanja u plinovito stanje (vodenu paru).
2. Sitne kapljice koje se nakupe na biljkama i predmetima zbog noćnog ohlađivanja zraka.
3. Prelazak vode iz plinovitoga stanja u tekuće stanje (ukapljivanje).
4. Padalina u obliku zrna leda (grad).
5. Nakupina vrlo sitnih kapljica vode koja se zadržava blizu tla (oblak pri tlu).
6. Najčešći oblik padalina.
7. Zimska padalina.
8. Nakupina igličastih kristala leda, obično na biljkama.

16

UZ TOČNE TVRDNJE ZAOKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE SVOJEG ODGOVORA.

4. a) Zbog niskih temperatura u našim krajevima tuča najčešće pada zimi.

T

(N)

Odgovor je netočan je u našim krajevima tuča najčešće pada ljeti.

- b) Kiše koje nastaju uz ekvator slabe su, ali mogu trajati danima.

T

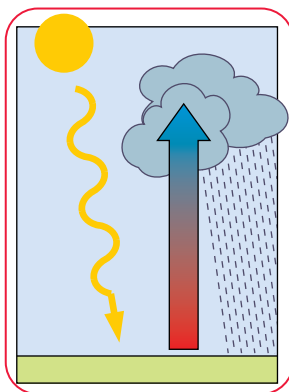
(N)

Odgovor je netočan jer su kiše koje nastaju uz ekvator snažne i svakodnevne.

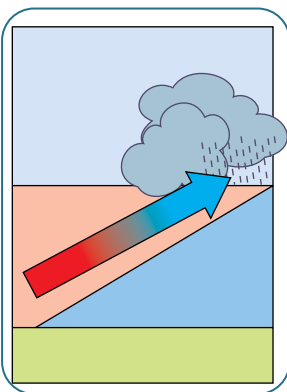
SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE S POMOĆU CRTEŽA.

5. a) Ispod odgovarajuće skice načina nastanka padalina napišite uzrok izdizanja toploga i vlažnoga zraka: nailaženje na hladan zrak, nailaženje na reljefnu prepreku, zagrijavanje podloge.
- b) Crvenom bojom zaokružite način na koji nastaje većina kiša uz ekvator.
- c) Plavom bojom zaokružite način na koji nastaju dugotrajne ciklonske padaline.
- d) Na crtežu padalina koje nastaju izdizanjem uz planine tamnoplavom bojom označite padine koje primaju mnogo padalina, a svjetloplavom bojom padine koje primaju malo padalina.

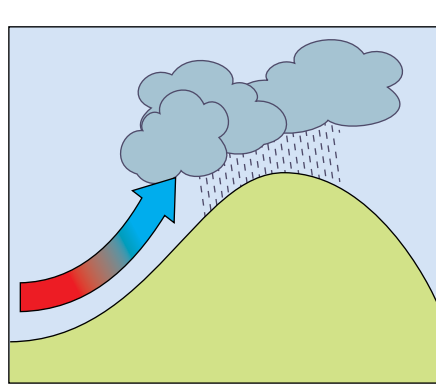
zagrijavanje

podloge

nailaženje na

hladan zrak

nailaženje na reljefnu

prepreku

RIJEŠITE ZADATAK.

6. Odgovorite s nekoliko rečenica.

Promatramo li kroz prozor kakvo je vrijeme, možemo li kako primijetiti je li vjetrovito? Kako vjetrovi utječu na život ljudi i na ljudske djelatnosti? Navedite što više naziva za vjetrove različitih brzina.

Promatrajući vrijeme kroz prozor možemo uočiti je li vjetrovito ili ne. Ako je vrijeme vjetrovito njihov će se grane i lišće na drveću, a vjetar će s tla podizati različite čestice.

Vjetar utječe na život ljudi i na ljudske djelatnosti na različite načine, npr. za vrijeme jakog vjetra na moru ribari se ne mogu baviti ribolovom, često su u prekidu trajektne linije; na kopnu se zatvaraju pojedine dionice autocesta, vjetar utječe na širenje šumskih požara, ali vjetrovi su i važan izvor energije pa se njihova snaga koristi za rad vjetroelektrana.

Neki od naziva vjetrova različitih brzina su: lahor, povjetarac, slab vjetar, umjeren vjetar, jak vjetar, olujni vjetar, orkanski vjetar.

Što će se dogoditi ako dulje razdoblje nema padalina? Što će se dogoditi ako u kratkom razdoblju padne mnogo kiše? Koje su posljedice za život čovjeka na području u kojem izostanu padaline, a koje na području s obiljem padalina u kratkom razdoblju?

Količina padalina utječe na život ljudi i gospodarske djelatnosti. Ako dulje razdoblje nema padalina događaju se suše, smanjuje se urod u poljoprivredi te se javlja nedostatak hrane koji može dovesti do gladi. Zbog suše se smanjuje i količina vode u tlu i u vodoopskrbi. Ako u kratkom razdoblju padne mnogo kiše događaju se poplave. Posljedice poplava često su uništeni objekti kao što su stambeni prostori ljudi, bolnice, škole, trgovine, uništeni poljoprivredni urodi, problemi u prometu, onečišćenje izvora pitke vode, onečišćenje okoliša i ugroženo zdravlje ljudi.

BILJEŠKE

Zemljina ophodnja

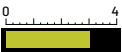
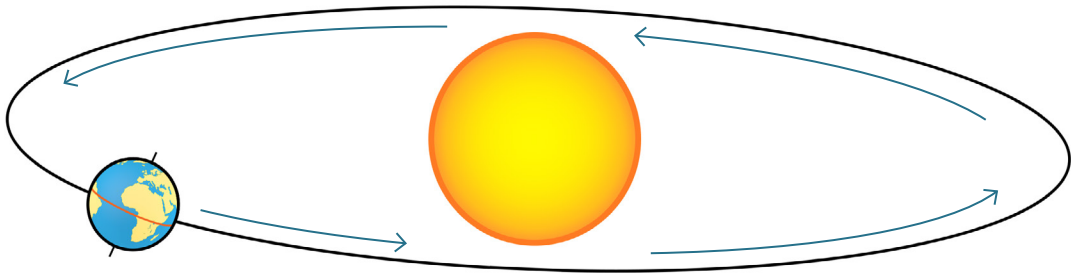
U PRVA DVA ZADATKA ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

- Pod kojim je kutom Zemljina os nagnuta u odnosu prema ravnini ophodnje?
a) 0 stupnjeva b) 23 i pol stupnja
☒ c) 66 i pol stupnja d) 90 stupnjeva
- Koja će od navedenih godina biti prijestupna?
a) 2023. godina ☒ b) 2024. godina
c) 2025. godina d) 2026. godina

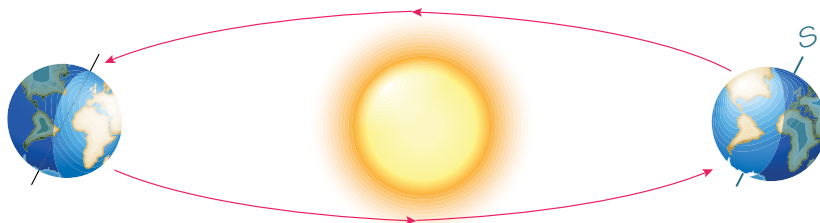
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

- Na prikazu Zemljine ophodnje oko Sunca strelicom označite smjer gibanja Zemlje.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

- Na prikazu Zemlje koja nema ucrtanu os ucrtajte je. Uza stranu osi na kojoj je Sjeverni pol napišite slovo S. Pri ucrtavanju Zemljine osi pazite na činjenicu da tijekom kruženja Zemlje oko Sunca ona uvijek ostaje jednako položena u svemiru.

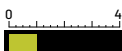

- Na sjevernoj polutki dan je dulji od noći tijekom proljeća i ljeta. Glavni je razlog tome nagnutost Zemljine osi zbog čega je tijekom proljeća i ljeta sjeverna Zemljina polutka priklonjena (nagnuta) prema Suncu pa prima više svjetlosti od južne Zemljine polutke.

- U umjerenim pojasevima ljeti je toplije, a zimi hladnije zbog promjene kuta upadanja Sunčevih zraka na površinu Zemlje tijekom ophodnje Zemlje oko Sunca. Zbog te promjene zagrijavanje je nejednako pa se izmjenjuju godišnja doba.

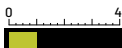
Godišnja doba

RIJEŠITE ZADATAK.

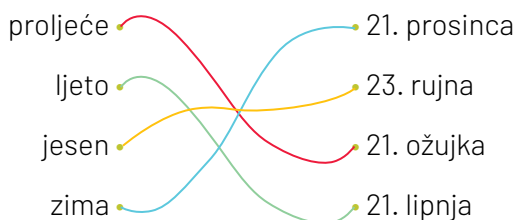
1. Opišite obilježja godišnjih doba područja u kojem živite.

U panonskom dijelu Hrvatske tijekom proljeća dani postaju sve duži i temperatura se povećava.
Ljeto je najtoplije godišnje doba jer su temperature najviše i dani su duži od noći.
Tijekom jeseni dani se skraćuju i hladniji su jer se temperature snižava.
Zima je najhladnije godišnje doba, temperature su niske i ponekad se spuštaju ispod 0°C, dani su sve kraći, a noći sve dulje.
Tijekom proljeća, ljeta i jeseni pada kiša, a zimska padalina je snijeg koji se može i više dana zadržati pri tlu.

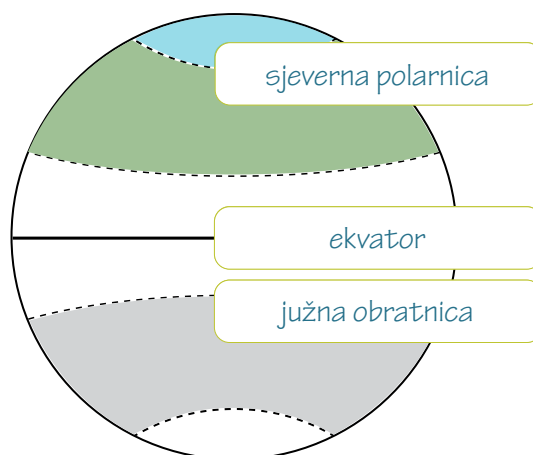
U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE PAROVE.

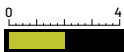
2. Nazive godišnjih doba crtama spojite s datumom kada ona počinju na sjevernoj polutki.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU CRTEŽA I GEOGRAFSKOG ATLASA.

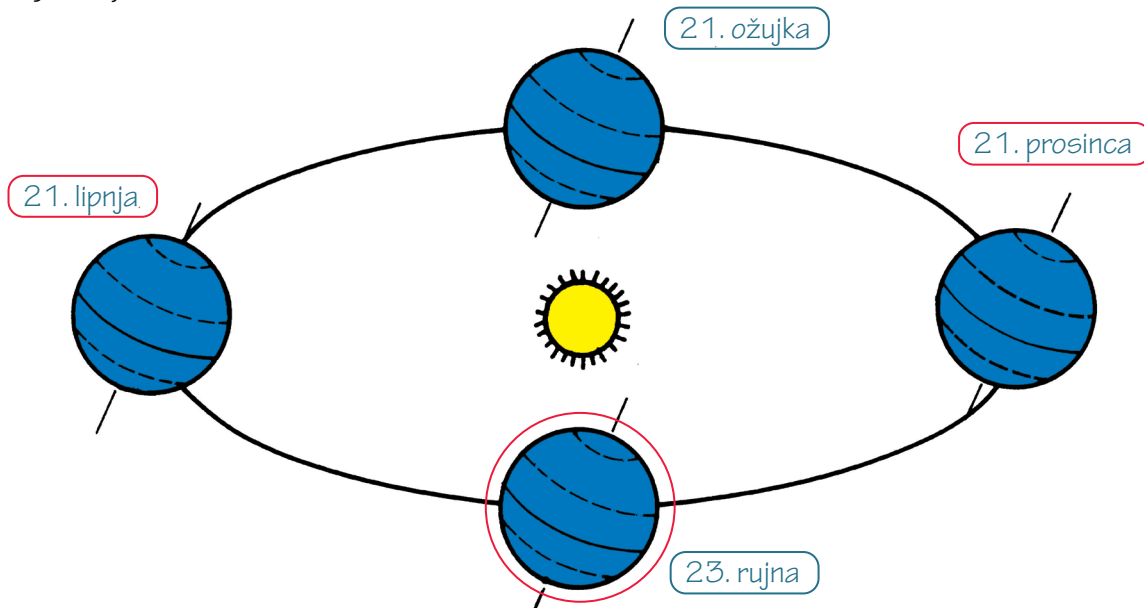
3. a) Na crtež, na ispravno mjesto, napišite sjeverna polarnica, južna obratnica i ekvator.
b) Plavom bojom obojite sjeverni hladni pojas.
c) Zelenom bojom obojite pojas u kojemu se nalazi Republika Hrvatska.
d) Sivom bojom obojite pojas koji se pruža od usporednice od 23° ½ južno od ekvatora i usporednice 66° ½ južno od ekvatora.

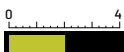

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

4. Na crtežu su prikazani položaji Zemlje u odnosu prema Suncu na početku pojedinih godišnjih doba.

- Uz pojedine položaje napišite odgovarajuće datume.
- Datume kada nastaju suncostaji zaokružite crvenom bojom, a one kada nastaju ravnodnevce plavom bojom.
- Zaokružite prikaz Zemlje u položaju prvog dana jeseni na sjevernoj polutci.

KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

5. a) U kojim se toplinskim pojasevima izmjenjuju četiri godišnja doba?

U sjevernom i južnom umjerenom pojasu.

- b) U kojim toplinskim pojasevima Sunčeve zrake nikada ne padaju okomito na površinu Zemlje?

U sjevernom i južnom umjerenom pojasu i u sjevernom i južnom hladnom pojasu.

- c) Koliko puta na godinu Sunčeve zrake padaju okomito na ekvator?

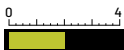
Dva puta.

- d) U kojim je pojasevima Sunce barem jedan dan 24 sata iznad obzora?

U sjevernom i južnom hladnom pojasu.

- e) Kada je dan na sjevernoj polutci najkraći?

Prvi dan zime, 21. prosinca.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH ILUSTRACIJA.

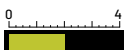
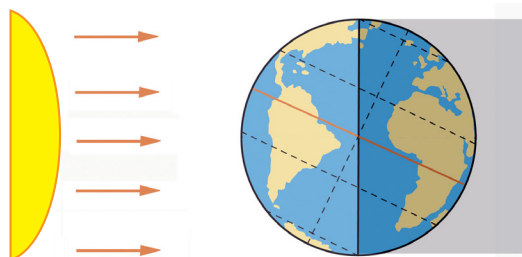
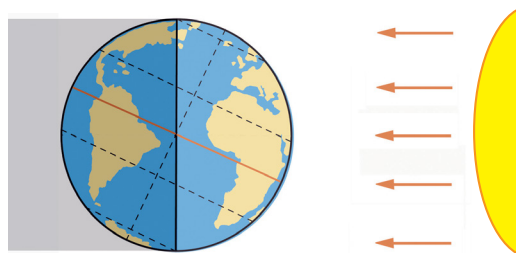
6. Prema grafičkim prilozima upišite koje godišnje doba počinje na sjevernoj polutki, a koje na južnoj.

Na sjevernoj polutki počinje .ljeto.....

Na južnoj polutki počinje .zima.....

Na sjevernoj polutki počinje .zima.....

Na južnoj polutki počinje .ljeta.....

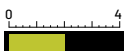
UZ TOČNE TVRDNJE ZAKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE SVOJEG ODGOVORA.

7. a) Polarna noć i polarni dan pojavljuju se u području između polarnica. **T** **(N)**
Odgovor je netočan jer se polarni dan i polarna noć pojavljuju u području između polarnica i polova.

- b) U našim krajevima zimi noći postaju sve kraće. **T** **(N)**
Odgovor je netočan jer je tijekom zime duljina noći veća od duljine dana.

- c) Izmjena godišnjih doba posljedica je nagnutosti Zemljine osi i njezina kruženja oko Sunca. **(T)** **N**
Odgovor je točan jer tijekom ophodnje Zemlje oko Sunca, zbog nagnutosti Zemljine osi Zemlja dolazi u različite položaje i mijenja se kut upada Sunčevih zraka pa je zagrijavanje Zemlje nejednako.

- d) Na Zemlji izdvajamo ukupno pet toplinskih pojaseva. **(T)** **N**
Odgovor je točan budući da Sunčeve zrake tijekom godine ne padaju na cijelu Zemljinu površinu pod jednakim kutom; nisu svi dijelovi Zemlje podjednako osvijetljeni i zagrijani. Zbog toga se na Zemlji izdvaja pet toplinskih pojaseva.

RIJEŠITE OSMOSMJERKU.

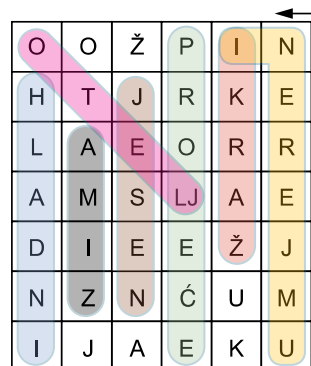
8. U osmosmjerci pronađite navedene pojmove.

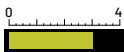
HLADNI, JESEN, LJETO, PROLJEĆE, UMJERENI, ZIMA, ŽARKI

Neupotrijebljena slova, čitana redom, daju naziv mjeseca

u kojemu je u nas proljetna ravnodnevica.

Ožujak.....

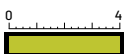

RIJEŠITE ZADATAK.

9. U tablici dopunite podatke koji se odnose na sjevernu Zemljinu polutku.

	GODIŠNJE DOBA POČINJE (UPIŠITE NAZIV MJESECA)	PRVOG DANA SUNČEVE ZRAKE PADAJU OKOMITO NA (UPIŠITE: EKVATOR, SJEVERNU ILI JUŽNU OBRATNICU)	TIJEKOM TOGA GODIŠNJEGA DOBA OSVIJETLJENI DIO DANA SVE JE (UPIŠITE DULJI ILI KRAĆI)
ZIMA 	21. prosinca.....	Sunčeve su zrake okomite na južnu obratnicu.....	Osvijetljeni je dio dana sve duži.....
JESEN 	23. rujna.....	Sunčeve su zrake okomite na ekvator.....	Osvijetljeni je dio dana sve kraći.....
LJETO 	21. lipnja.....	Sunčeve su zrake okomite na sjevernu obratnicu.....	Osvijetljeni je dio dana sve kraći.....
PROLJEĆE 	21. ožujka.....	Sunčeve su zrake okomite na ekvator.....	Osvijetljeni je dio dana sve duži.....

RIJEŠITE ZADATAK.

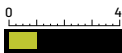
10. U nekoliko rečenica opišite koje se promjene u prirodi događaju u pojedinim godišnjim dobima u vašem zavičaju.

U panonskom dijelu Hrvatske u proljeće se priroda budi i sve je puno života. Rastu mlade biljke, a na drveću iz pupova nastaju listovi i cvjetovi. Vraćaju se ptice selice.
U ljeto biljke imaju listove, od cvjetova nastaju plodovi, a životinje ohranjuju svoje mlade.
U jesen dozrijevaju mnogi plodovi, listopadno drveće gubi lišće, ptice selice odlaze u toplije krajeve, a ostale se životinje pripremaju za zimu.
Tijekom zime priroda miruje, listopadnom drveću otpalo je lišće, kukci se ne vide, životinje otežano dolaze do hrane, a dio ih spava zimski san.

BILJEŠKE

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of approximately 20 horizontal rows. Each row is defined by two parallel dotted lines, creating a series of uniform gaps for letter height. The entire page is otherwise blank, with no text or other markings.

Klimatski čimbenici

RIJEŠITE ZADATAK.

1. Među ponuđenim navodima zaokružite geografske čimbenike koji utječu na klimu.

MORSKE MIJENE

MORSKE STRUJE

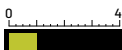
RASPODJELA KOPNA I MORA

RELJEF

VJETAR

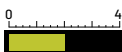
UDALJENOST OD EKVATORA

UDALJENOST OD POČETNOG MERIDIJANA

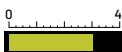
U PAROVIMA POJMOVA NAPISANIMA PODEBLJANO I ODVOJENIMA KOSIM CRTAMA ZAOKRUŽITE TOČNE POJMOVE.

2. a) More ljeti/zimi djeluje rashlađujuće, a ljeti/zimi ublažava hladnoću.
b) U pravilu privjetrinska/zavjetrinska strana bogatija je padalinama.
c) Utjecaji mora osjećaju se dublje u kopnu ako se uz obale prostiru nizine/planine.

DOPUNITE REČENICU.

3. Mjesta u unutrašnjosti ljeti obično imajuvišu..... temperaturu zraka, a ziminižu..... temperaturu zraka od primorskih mjesta na istoj usporednici (paraleli).

RIJEŠITE SLJEDEĆA TRI ZADATKA.

4. Objasnite razlike u zagrijavanju područja uz ekvator i polarnih krajeva.

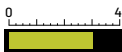
Područja uz ekvator se jače zagrijevaju od polarnih krajeva jer je blizu ekvatora Sunce cijele godine visoko na nebu i Sunčeve zrake padaju na Zemlju pod pravim kutom pa je zagrijavanje najjače. U polarnim krajevima Sunčeve zrake padaju na Zemlju pod malim kutom ili ga nema pa je zagrijavanje vrlo slabo i temperature su niske.

5. Opišite kako nadmorska visina utječe na klimu.

S porastom nadmorske visine temperatura zraka se snižava. Svakih 200 metara porasta visine, temperatura je niža prosječno za 1°C.

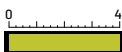
6. Opišite kako morske struje utječu na klimu.

Morske struje zagrijevaju ili hlade okolno more i zrak. Osim na temperaturu, morske struje utječu i na količinu padalina. Obalni krajevi uz koje teku tople morske struje primaju veću količinu padalina jer tople morske struje omogućuju jače isparavanje mora pa je zrak iznad njih vlažniji.

UZ TOČNE TVRDNJE ZAOKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠETE OBJAŠNJENJE SVOJEG ODGOVORA.

7. a) Zavale udaljenije od mora zimi su toplije, a ljeti hladnije od priobalnih područja. T **(N)**
Odgovor je netočan jer su zavale udaljenije od mora zimi hladnije, a ljeti toplije od priobalnih područja budući da se kopno zimi brzo hladi, a ljeti brzo grije.
- b) Zbog utjecaja mora, u priobalju su razlike ljetnih i zimskih temperatura velike. T **(N)**
Odgovor je netočan jer su zbog utjecaja mora u priobalju razlike ljetnih i zimskih temperatura manje budući da more zimi grije kopno, a ljeti ga hladi.
- c) S povećanjem nadmorske visine temperatura zraka u pravilu se smanjuje. **(T)** N
Odgovor je točan.
- d) Na sjevernoj su polutki prisojne padine na sjevernim stranama planina. T **(N)**
Odgovor je netočan jer su na sjevernoj polutki prisojne padine na južnim stranama planina.
- e) Utjecaji mora prodiru dublje u kopno riječnim dolinama i drugim udubljenjima. **(T)** N
Odgovor je točan jer se riječnim dolinama i udubljenjima dublje u unutrašnjost prenosi blagotvoran utjecaj mora.

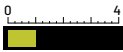
NAPIŠITE KRATAK SASTAVAK.

8. Napišite kratak sastavak u utjecaju klimatskih čimbenika na klimu u vašem zavičaju.
Na klimu Panonske Hrvatske utječe više klimatskih čimbenika. Zbog smještaja u sjevernom umjerenom pojasu klima je umjerena što znači da zime nisu prehladne, a ljeta nisu prevruća. Budući da je Panonska Hrvatska udaljena od mora, tijekom zime kopno se brzo rashladi, a tijekom ljeta brzo ugrije pa su zime hladnije nego uz obalu. Na klimu utječu i reljef i nadmorska visina tako da viša područja imaju niže temperature zraka i primaju veću količinu padalina od nizinskih područja. Na količinu padalina utječu vjetrovi koji donose vlagu s Atlantskog oceana. Zapadni dio Panonske Hrvatske koji je bliže Atlantskom oceanu ima veću količinu padalina od istočnog dijela koji je udaljeniji od Atlantika.

BILJEŠKE

[illegible]

Raznolikost klime na Zemlji

NA CRTE ISPRED POJMOVA NAPIŠITE ODGOVARAJUĆA SLOVA.

1. Na crte ispred pojedinih klimatskih razreda upišite njihove slovne oznake (prema Köppenu).

....C.... umjereno tople kišne klime

....B.... suhe klime

....E.... snježne klime

....A.... tropske kišne klime

....D.... snježno-šumske klime

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. Ispod fotografija krajolika napišite kojem klimatskom području pripada: tropskom kišnom, suhom, umjereno toplom kišnom, snježno-šumskom ili snježnom.

.....tropskom kišnom.....

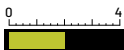
.....suhom.....

.....umjereno toplom kišnom.....

.....snježnom.....

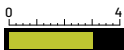
.....snježno-šumskom.....

SLJEDEĆA DVA ZADATAKA RIJEŠITE TAKO DA POPUNITE TABLICU I RIJEŠITE PRILOŽENE ZADATKE.

3. Popunite tablicu.

KLIMATSKI RAZRED	TIPOVI KLIME	ŽIVI SVIJET (PO JEDAN PRIMJER)	PODRUČJE NA ZEMLJI (PO JEDAN PRIMJER)
tropske kišne klime	prašumska	majmuni, zmije, papige	žarki ili tropski pojas P = Amazonija
	savanska	slonovi, zebre, žirafe	S = Istočna Afrika
umjereno tople kišne klime	umjereno topla vlažna	srna, jelen	umjereni pojasevi UTV = zapadna Europa
	sredozemna	gušteri zmije, galebovi	S = južna Europa
suhe klime	stepska	jazavac, zec	S = unutrašnjost Azije
	pustinjska	deva, pauci	P = sjeverna Afrika (ima ih u svim dijelovima Zemlje)
snježno-šumske klime	vlažna snježno- šumska	medvjedi, risovi, vukovi, sove, sobovi	sjeverni umjereni pojas VSŠ = istočna Europa
	suha snježno-šumska		SSŠ = sjeverna Azija
snježne klime	klima tundre	polarna lisica polarni medvjed	hladni pojasevi KT = najsjeverniji dijelovi Sjeverne Amerike

4. Na temelju kojeg ste obilježja u drugom zadatku prepoznali vrstu klime (klimatski razred)?

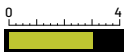
Tropske kišne klime: na temelju fotografije koja prikazuje bujnu i gustu tropsku kišnu šumu.

Umjereno tople kišne klime: na temelju fotografije koja prikazuje listopadnu šumu.

Suhe klime: na temelju fotografije koja prikazuje pješčanu pustinju.

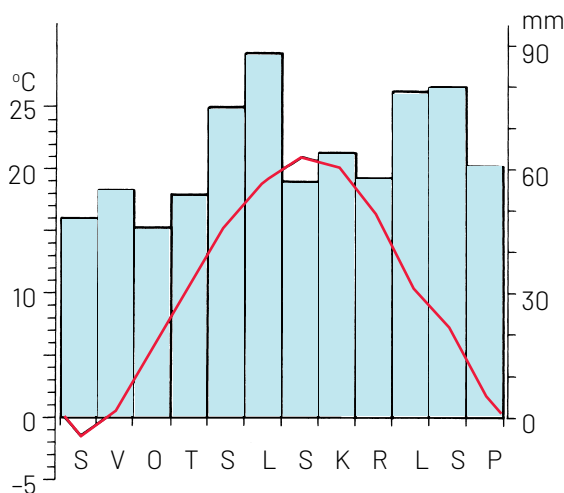
Snježno-šumske klime: na temelju fotografije koja prikazuje gustu vazdazelenu šumu (tajgu).

Snježne klime: na temelju fotografije koja prikazuje područje prekriveno snježnim pokrivačem bez vegetacije.

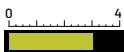

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE SLIKE.

5. Prikazan je klimatski dijagram Požege.

- a) Očitajte i napišite temperaturu zraka najtoplijega mjeseca. 21°C
- b) Koji je mjesec prosječno najhladniji? Siječanj
- c) Koliko padalina padne u najvlažnijem godišnjem dobu? 215 mm
- d) U kojemu godišnjem dobu ima najmanje padalina? U zimi
- e) Crvenom bojom podebljajte krivulju temperature zraka, a stupce kojima je prikazana količina padalina obojite plavom bojom.

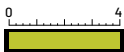
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

6. U nekom su naselju jedne godine zabilježene sljedeće srednje mjesečne temperature zraka (u °C).

S	V	O	T	S	L	S	K	R	L	S	P
0	1	5	10	15	18	20	19	16	10	5	1

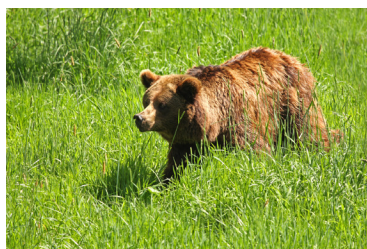
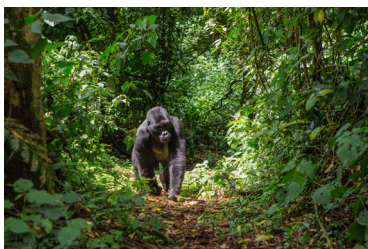
Izračunajte srednju godišnju temperaturu tog naselja za tu godinu.

Ona iznosi 10°C

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

7. S pomoću priloženih fotografija opišite prilagodbu životinja obilježjima klime.

Životinje se često svojim izgledom, bojom i veličinom prilagođavaju obilježjima klime u kojoj žive. Polarna lisica ima bijelo gusto krzno koje ju štiti od hladnoće i od neprijatelja jer se bojom krzna prilagođava okolišu, pustinska lisica ima krzno boje pijeska i velike uši s pomoću kojih izvrsno čuje i najmanji šum u okolišu. Žirafa ima dugački vrat pomoću kojeg lakše dolazi do hrane u savani, medvjedi i vukovi imaju gusto krzno koje ih štiti od hladnoće tijekom zimskih mjeseci i bojom krzna prilagođavaju se okolišu, medvjed prije zime osigurava zalihe sala zbog energije i toplinske izolacije tijekom zimskog sna. Gorila ima gustu dlaku koja ga štiti od vlage i široke nosnice pomoću kojih lakše diše u vrućem i vlažnom okolišu.

PREMA POSTAVLJENIM PITANJIMA NAPIŠITE KRATAK SASTAVAK O KLIMI U ZAVIČAJU.

8. Koji je mjesec u vašem zavičaju najtopliji, a koji najhladniji? U kojem godišnjem dobu u vašem zavičaju ima najviše padalina? Je li u vašemu zavičaju snijeg uobičajena pojava?

Npr.

Zagreb i njegova okolica

U mojem zavičaju ljeta su topla, a zime hladne. Najtopliji je mjesec srpanj, a najhladniji siječanj. Padaline su pravilno raspoređene tijekom cijele godine, ali ih najviše ima u ljetnim i jesenskim mjesecima. Tijekom zimskih mjeseci pada snijeg, a njegov zadržavanje pri tlu ovisi o temperaturi zraka.

- Listopadna šuma graba i hrasta tijekom zime je u mirovanju. Sunčevo zagrijavanje je slabije i temperature su niža, drveće čuva vodu pa listopadna stabla gube listove kako bi spriječila gubitak vode. Budući da nema listova nema ni procesa fotosinteze te se ne stvaraju pupovi i listovi.

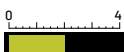
Tipovi klima u Hrvatskoj

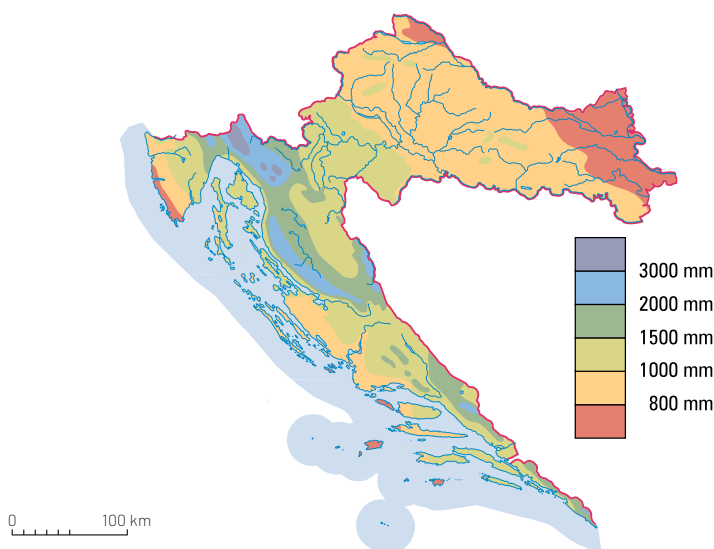
ODGOVORITE NA PITANJE.

1. Koji klimatski čimbenici (modifikatori) utječu na klimu u Hrvatskoj?

Na klimu Hrvatske utječu geografski smještaj u sjevernom umjerenom pojasu, strujanje planetarnih zapadnih vjetrova, toplo Jadransko more, nadmorska visina i reljefna obilježja.

NA SLJEDEĆA PITANJA ODGOVORITE S POMOĆU PRILOŽENE KARTE.

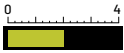

△ Raspodjela srednjih godišnjih padalina u Hrvatskoj

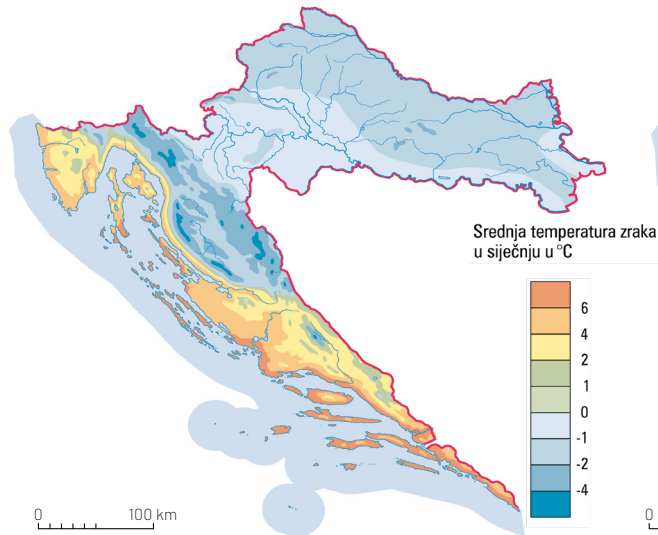
2. a) U Panonskoj Hrvatskoj količina padalina smanjuje se odzapada..... (upisati stranu svijeta) premaistoku..... (upisati stranu svijeta).
- b) U kojoj je prirodnoj hrvatskoj regiji najviše padalina? Najviše padalina ima Gorska Hrvatska.
- c) Među pojmovima napisanima podebljano i odvojenima kosim crtama zaokružite one koji su točni. U Primorskoj Hrvatskoj najmanje padalina primaju **planine u unutrašnjosti / otoci i obala** a najviše padalina primaju **privjetrinska planina / otoci i obala**.
- d) Koji klimatski čimbenik najviše utječe na količinu padalina u Gorskoj Hrvatskoj?
Na količinu padalina u Gorskoj Hrvatskoj najviše utječe reljef i izloženost vlažnim zračnim masama.
- e) Koji klimatski čimbenik najviše utječe na manju količinu padalina u istočnim dijelovima Panonske Hrvatske? Na manju količinu padalina u istočnim dijelovima Panonske Hrvatske utječe udaljenost od Atlantskog oceana. Budući da su istočni dijelovi Panonske Hrvatske udaljeniji od Atlantskog oceana od zapadnih dijelova do njih vjetrovi donose manju količinu vlažnog zraka i manju količinu padalina.

- f) Zašto privjetrinske strane Dinarskih planina primaju više padalina nego privjetrinske strane panonskih gora?

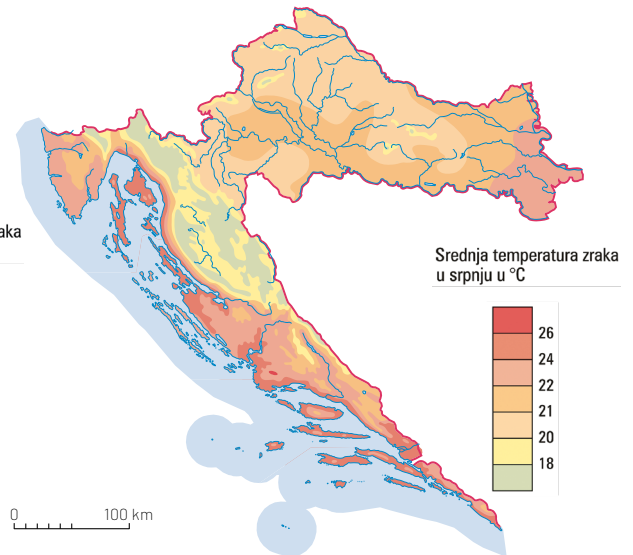
Privjetrinska strana Dinarskih planina prima više padalina od privjetrinske strane panonskih gora jer je bliža izvoru padalina. Na količinu padalina Dinarskih planina utječe blizina Jadranskog mora, a na količinu padalina panonskih gora utječe Atlantski ocean.

NA SLJEDEĆA PITANJA ODGOVORITE SLUŽEĆI SE PRILOŽENIM KARTAMA.

△ Raspodjela srednjih siječanjskih temperatura u Hrvatskoj

△ Raspodjela srednjih srpanjskih temperatura u Hrvatskoj

3. a) Koji su dijelovi Hrvatske najhladniji u siječnju, a koji su najmanje hladni?

Najhladniji dijelovi Hrvatske u siječnju su najviši dijelovi Gorske Hrvatske, a najmanje hladni su najjužniji dijelovi Primorske Hrvatske.

- b) Koju pravilnost uočavate u raspodjeli srednjih siječanjskih temperatura zraka?

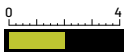
U raspodjeli srednjih siječanjskih temperatura zraka uočava se smanjenje temperature zraka udaljavanjem od obale prema unutrašnjosti i smanjenje temperature zraka s porastom nadmorske visine.

- c) Koji dijelovi Hrvatske imaju najviše srednje srpanjske temperature zraka?

Najviše srednje srpanjske temperature zraka imaju otoci i obala Primorske Hrvatske i krajnji istočni dio Panonske Hrvatske.

- d) Kako se mijenja srednja srpanjska temperatura zraka s porastom nadmorske visine u Hrvatskoj?

S porastom nadmorske visine smanjuje se srednja srpanjska temperatura zraka.

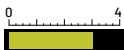

SLUŽEĆI SE PRILOŽENOM KARTOM, KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA.

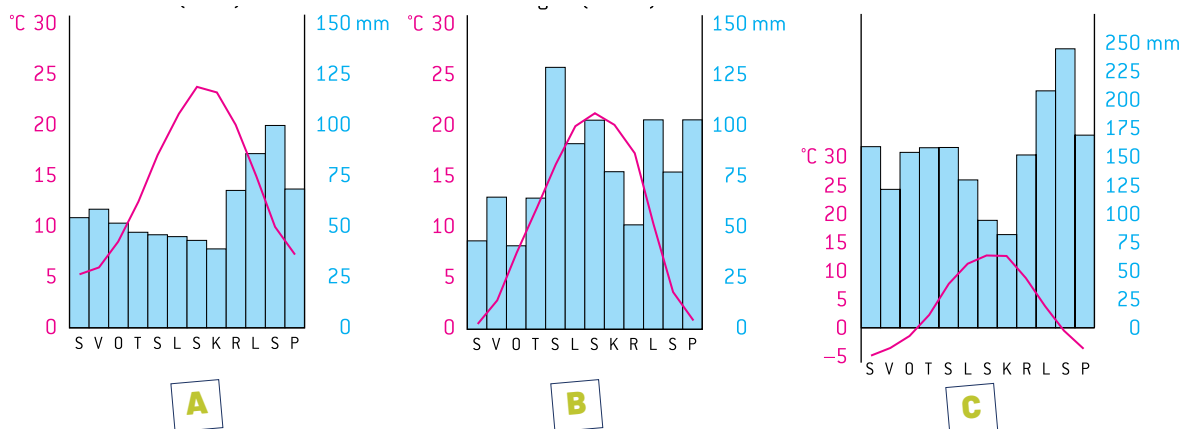

△ Tipovi klime u Hrvatskoj

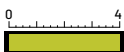
4. a) Koji su puni nazivi dvaju tipova klime raširenih u Gorskoj Hrvatskoj?
Umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima i vlažna snježno – šumska klima.
- b) Koji je puni naziv najraširenijeg tipa klime u Hrvatskoj?
Umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima.
U kojim područjima prevladava ta klima?
Prevladava u Panonskoj Hrvatskoj, većem dijelu Gorske Hrvatske i u unutrašnjosti Istre.
- c) Koja hrvatska područja imaju umjereno toplu vlažnu klimu s vrućim ljetima?
Priobalni dio Istre, kvarnerski otoci, velebitsko priobalje, zaleđe Dalmacije i najistočniji dijelovi Panonske Hrvatske.
- d) Zašto se za sredozemnu klimu s vrućim ljetima koristi i naziv *klima masline*?
Zato što maslini najbolje odgovaraju uvjeti sredozemne klime; suha i vruća ljeta i blage i kišovite zime.
U kojim je hrvatskim područjima raširena?
Raširena je u dalmatinskom priobalju i na dalmatinskim otocima.

NA SLJEDEĆA PITANJA ODGOVORITE S POMOĆU PRILOŽENIH KLIMATSKIH DIJAGRAMA.

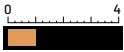
5. a) Klimatski dijagram na kojemu su prikazana obilježja tipa klime zastupljenoga u Gorskoj Hrvatskoj označen je slovom **C**, klimatski dijagram na kojemu su prikazana obilježja tipa klime raširenoga u Panonskoj Hrvatskoj označen je slovom **B**, a klimatski dijagram na kojemu su prikazana obilježja tipa klime raširenoga u Primorskoj Hrvatskoj označen je slovom **A**.
- b) Najviše padalina cijele godine je u području s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **C**, a najmanje je padalina u području s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **A**.
- c) Najviše padalina ljeti je u području s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **B**, a najmanje je padalina ljeti u području s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **A**.
- d) Najviše siječanjske i srpanjske temperature zraka ima područje s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **A**.
- e) Najveću razliku između srednjih srpanjskih i srednjih siječanjskih temperatura zraka ima područje s tipom klime kakav je prikazan klimatskim dijagramom označenim slovom **B**.

RIJEŠITE SLJEDEĆA TRI ZADATKA.

6. Koje padaline pozitivno, a koje negativno utječu na razvoj poljoprivrede u Hrvatskoj?
- Djelovanjem mraza dolazi do mirovanja vegetacije, a to biljkama pomaže da lakše krenu s rastom sljedeće godine. Kiša pomaže rastu poljoprivrednih kultura. Snijeg štiti tlo od prejakog hlađenja, a zimske usjeve od smrzavanja. Djelovanjem mraza dolazi do smrzavanja i uništavanja poljoprivrednih kultura. Obilne kiše potapaju poljoprivredne površine, biljke su pod vodom i ne rastu. Snijeg koji ostaje na granama lomi grane (voćke i vinova loza). Tuča uništava poljoprivredne kulture.*

O tlu i njegovoj važnosti

KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

1. a) Koje su osnovne sastavnice tla? *Sitna stijenska zrnca (minerali), voda, zrak i humus i ostaci živih bića.*
b) Što je humus? *Tamna organska tvar u tlu nastala razgradnjom biljnih i životinjskih ostataka.*
c) Koji čimbenici utječu na nastanak tla?
Stijenska podloga, reljef, vode, klima i živi svijet.

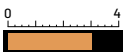
KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA DVA PITANJA.

2. Navedite kako čovjek iskorištava tlo.
Najčešće koristi tlo za poljoprivredne svrhe.
3. Kako klima, a kako biljni svijet utječe na tlo?
Klima određuje rasprostranjenost tla te se podudaraju tipovi tala i klimatsko – biljna područja. Biljni svijet štiti tlo od odnošenja.

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Navedite primjer pozitivnog i primjer negativnog čovjekova utjecaja na tlo.
Npr. Pozitivan primjer: prirodnim i umjetnim gnojivom dodaje hranjive tvari tlu i povećava njegovu plodnost.
Negativan primjer: nepropisno koristi kemijska sredstva u poljoprivredi i zagađuje tlo.

RIJEŠITE ZADATAK.

5. Uz vrstu tla upišite tip klime ili drugi čimbenik koji je utjecao na obilježja tla.
crnica : *umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima*
smeđe šumsko tlo : *umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima i umjereno topla vlažna klima s vrućim ljetima*
pepeljuša (podzol) : *snježno – šumska klima*
močvarno tlo : *umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima*

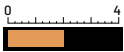
- Npr. Na otocima Dalmacije prevladava sredozemna klima s vrućim ljetima. Obilježja te klime su vruća i suha ljeta te blage i kišovite zime. Biljni svijet prilagodio se takvim klimatskim uvjetima (iglice tvrdo, kožasto lišće, duboko korijenje, debela kora). Danas je najraširenija biljna zajednica makija (vazdazelena šikara), a nekada su prevladavale sredozemne šume crnog i alepskog bora, čempresa... Životinjski svijet isto je prilagođen klimatskim uvjetima pa se tu nalaze staništa guštera, zmija, pauka, kukaca, galebova, čioipa...

Tlo i biljni pokrov Hrvatske

DOPUNITE REČENICE.

- a) Najkvalitetnije tlo, nastalo na prapornoj podlozi, crne boje, bogato humusom, šupljikavo za vodu i zrak naziva se crnica.
- b) Močvarnu crnicu pronalazimo u poplavnim ravnicama.
- c) Naziv za znanost o tlu je pedologija.
- d) Ime poluotoka na kojemu ima najviše crvenice u Hrvatskoj jest Istra.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

- a) Zaokružite slovo kojim je označena fotografija na kojoj je prikazana biljka karakteristična za sredozemnu klimu s vrućim ljetima.

A

B

C

- b) Zaokružite slovo kojim je označena fotografija na kojoj je prikazana biljka karakteristična za vlažnu snježno-šumsku klimu.

A

B

C

- c) Zaokružite slovo kojim je označena fotografija na kojoj je prikazana biljka karakteristična za poplavna područja uz rijeke.

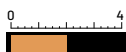
A

B

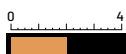

C

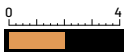
UZ TOČNE TVRDNJE ZAOKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠETE OBJAŠNJENJE SVOJEG ODGOVORA.

3. a) Šume hrasta kitnjaka i običnoga graba najraširenija su biljna zajednica šuma Panonske Hrvatske. (T) N
Odgovor je točan.
- b) Uz riječne tokove raširena su plodna aluvijalna tla. (T) N
Odgovor je točan.
- c) U Gorskoj Hrvatskoj prevladavaju šume jela. T (N)
Odgovor je netočan jer u Gorskoj Hrvatskoj prevladava šuma bukve.
- d) Alepski bor raširen je u cijeloj Primorskoj Hrvatskoj, posebno u Istri. T (N)
Odgovor je netočan jer je alepski bor raširen na jugu (Pelješac, Hvar, Brač).

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Upisivanjem slova na crtu ispred pojmova u lijevom stupcu povežite vrste prirodnoga biljnog pokrova s karakterističnim područjem u Hrvatskoj. Jedno se područje ne može povezati.
...F... šume alepskoga i dalmatinskoga crnog bora	A) Gorski kotar
...A... šume bukve i jele	B) poplavne ravnice uz Spačvu i Savu
...D... šume hrasta crnike	C) pobrđa Panonske Hrvatske
...C... šume hrasta kitnjaka i običnoga graba	D) otok Rab
...B... šume hrasta lužnjaka	E) obronci planina u Dalmatinskoj zagori
	F) srednjodalmatinski otoci

SLUŽEĆI SE PEDOLOŠKOM KARTOM U UDŽBENIKU, KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

5. Koje je tlo najraširenije u Panonskoj Hrvatskoj?

Panonska Hrvatka - smeđa tla na laporima

Koja su dva najraširenija tla u Gorskoj Hrvatskoj?

Gorska Hrvatska - smeđa tla i podzli

Koja su tri najraširenija tla u Primorskoj Hrvatskoj?

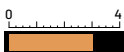
Primorska Hrvatska - crvenica, smeđa tla i tla na flišu

RIJEŠITE ZADATAK.

6. Opišite što se dogodilo sa šumama hrasta lužnjaka u Slavoniji.

Šume hrasta lužnjaka u Slavoniji velikim su dijelom iskrčene ili su pretvorena u poljoprivredna područja.

RIJEŠITE ZADATAK.

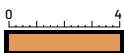
7. Na crte uz tipove prirodnoga pokrova na planinama u Gorskom kotaru napišite redne brojeve od 1 do 4, prema nadmorskoj visini na kojoj se pojavljuju, tako da broj 1 upišete ispred pokrova tipičnog za najniže nadmorske visine, a broj 4 ispred onoga na najvišoj nadmorskoj visini.

.....3..... klekovina bora

.....2..... miješana šuma bukve, jele i bora

.....4..... planinski travnjaci

.....1..... šuma bukve i hrasta

ISTRAŽITE.

8. Istražite kako je čovjek utjecao na promjenu tla i živoga svijeta u vašem zavičaju. Opišite rezultate istraživačkog rada.

Npr.

Razvojem poljoprivrede na području Međimurja i Hrvatskog zagorja čovjek šumska

područja pretvara u obradive površine, slabije plodna tla pretvara u plodna korištenjem

umjetnih gnojiva te različitim pesticidima i kemijskim sredstvima uništava korov i

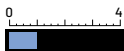
nametnike. Takvi zahvati utječu na biološku raznolikost te se smanjuju ili u potpunosti

nestaju biljne i životinjske vrste.

BILJEŠKE

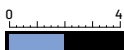
[illegible]

Prirodna bogatstva

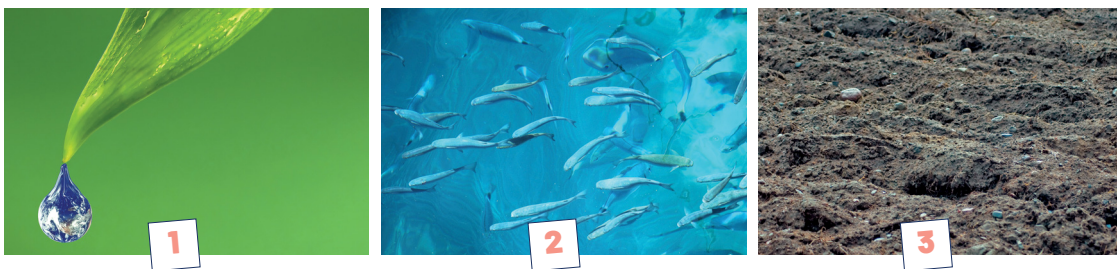
DOPUNITE REČENICE.

1. a) Najvažnija hrvatska prirodna bogatstva su pitka voda, plodno tlo, šume, more i obale te očuvana i raznolika priroda.
- b) Privlačni krajolici zadovoljavaju potrebe ljudi za odmorom, rekreacijom i zabavom.

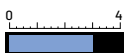

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. a) Objasnite zbog čega su važna prirodna bogatstva prikazana na fotografijama.

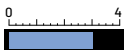
1. voda je osnovno prirodno bogatstvo i važna je za sav život na Zemlji; biljke, životinje i ljudi ne mogu živjeti bez vode; voda se koristi za vodoopskrbu i za navodnjavanje
 2. more je posebno prirodno bogatstvo koje je bogato sa živim svijetom, povezano je s atmosferom i ublažava klimu na Zemlji te je izvor hrane (sol, ribe)
 3. plodno tlo omogućava uzgoj poljoprivrednih kultura i proizvodnju hrane bez koje ljudi ne mogu živjeti
- b) Koje prirodno bogatstvo nije prikazano na fotografijama? Objasnite i njegovu važnost.
- Na fotografijama nisu prikazane šume. Šume su važno prirodno bogatstvo jer proizvode kisik kojeg udišu ljudi i životinje, zadržavaju velike količine prašine iz zraka, pročišćuju zrak, štite od visokih temperatura, izvor su vlage, zadržavaju i usporavaju otjecanje vode, štite od odnošenja tla, klizanja, odronjavanja, važne su za odmor i rekreaciju i stanište su za brojne biljne i životinjske vrste. Šume imaju i gospodarsko značenje zbog iskorištavanja drva.

RIJEŠITE ZADATAK.

3. Objasnite tvrdnju: najvažnije prirodno bogatstvo jest očuvana priroda.

Mnogi su dijelovi svijeta prenapučeni, ljudi Zemlju sve više gospodarski iskorištavaju, zrak, voda i tlo su u velikoj mjeri zagađeni i na Zemlji je sve manje očuvane prirode. Kao što je najvažnije bogatstvo ljudi zdravlje, tako je i najvažnije prirodno bogatstvo očuvana priroda. U očuvanoj prirodi i ljudi su zdraviji.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

4. Fotografije prikazuju prirodni okoliš. Ispod fotografija napišite primjere kako čovjek mijenja prirodni okoliš prikazan na njima.

Livade pretvara u obradive površine.

.....

Čovjek sječe šume. Površine postaju pašnjaci ili ogoljela područja.

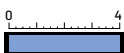
.....

Prirodni izged obale mijenja se, grade se hoteli, betoniraju plaže, nastaju gradovi ili turistička naselja.

Močvarna staništa čovjek isušuje, nastaju obradive površine. Grade se naselja.

RIJEŠITE ZADATAK.

5. Kratko opišite koja su najvažnija prirodna bogatstva u vašem zavičaju i zašto su važna.

Npr.

Najvažnija prirodna bogatstva u Gorskom kotaru su šume, voda, očuvana i raznolika

priroda. Šume su važne kao izvor kisika i staništa mnogih biljnih i životinjskih vrsta te

kao izvor sirovina za drvnu industriju. Voda je važna za život svih živih bića budući da bez

vode nema života. Raznolika i očuvana priroda služi ljudima za odmor i rekreaciju. Neka su

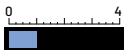
područja očuvane prirode zaštićena i pretvorena u nacionalne parkove (NP Risnjak), pa

imaju i obrazovnu ulogu.

BILJEŠKE

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features approximately 20 horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting practice. The paper is otherwise blank, with no margins, text, or other markings.

Sirovine

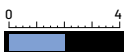
DOPUNITE REČENICE.

- a) Prirodne tvari koje služe za daljnju obradu i preradu nazivamo sirovine.
- b) Najvažniji izvor energije današnjice, a ujedno vrlo vrijedna sirovina je nafta.

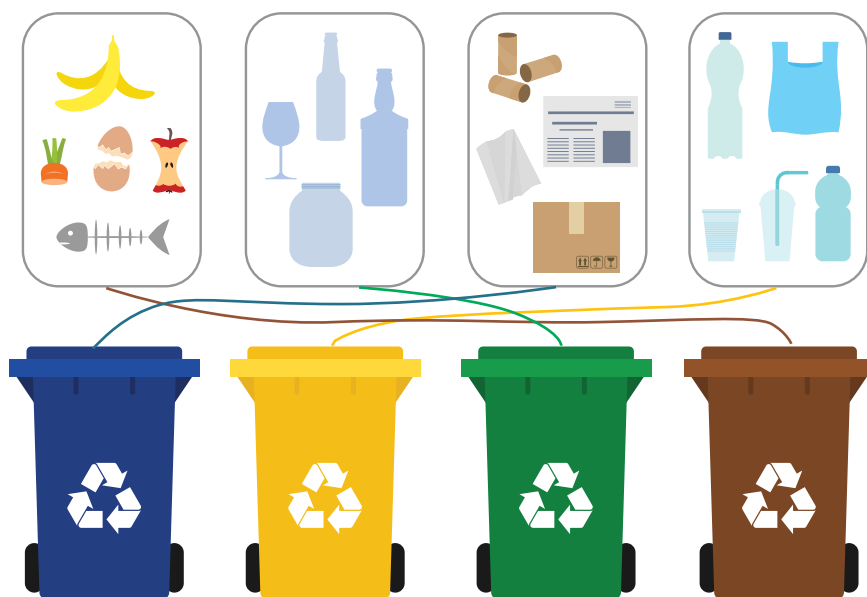
NA SLJEDEĆA DVA PITANJA ODGOVORITE POTPUNIM REČENICAMA.

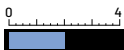
- Što je recikliranje?
Recikliranje je postupak prerade otpada ili već korištenih industrijskih proizvoda radi dobivanja novih proizvoda.
- Koje su koristi od recikliranja?
Koristi od recikliranja su višestruke: štede se sirovine, smanjuje se količina otpada, štedi se energija za vađenje, prijevoz i preradu sirovina i čuva se okoliš.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

- Povežite spremnik s otpadom koji mu pripada.

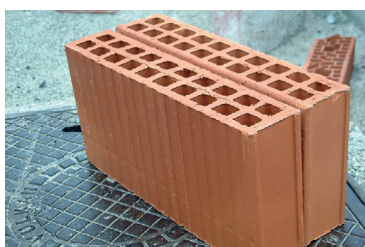
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

5. Na crtu ispod svake fotografije upišite naziv odgovarajuće vrste sirovine:

GLINA, NAFTA (PLASTIKA), PAMUK, ŠEĆERNA REPA, VUNA, ŽELJEZNA RUDA.

VUNA

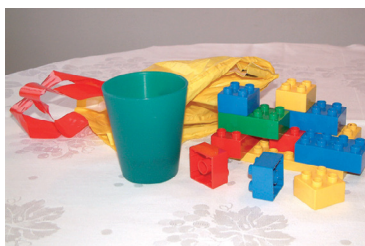
GLINA

ŠEĆERNA REPA

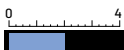
ŽELJEZNA RUDA

NAFTA (PLASTIKA)

PAMUK

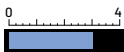
RIJEŠITE ZADATAK.

6. Ispunite križaljku.

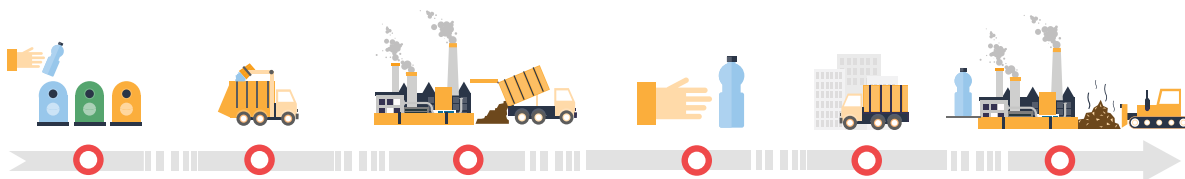
1.	P	L	A	S	T	I	K	A
2.	P	E	T					
3.		P	A	P	I	R		
4.	L	I	M	E	N	K	A	
5.	R	E	C	I	K	L	I	R
6.	M	O	T	O	R	N	O	U
								L
								J
								E

1. Kraći naziv za plastičnu masu.
2. Kratica za vrstu plastike (boce).
3. Od njega je izrađena vaša vježbenica.
4. Vrsta metalne ambalaže (napitci).
5. Postupak ponovne prerade (oporaba).
6. Opasno otpadno ulje, rabi se u strojevima.

Ako ste točno riješili križaljku, u posebno označenim poljima dobit ćete naziv otpada koji se može neograničeno puta reciklirati.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE ILUSTRACIJE.

7. Opišite proces recikliranja stakla.

Proces recikliranja stakla

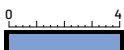
1. staklena boca odlaže se u pripadajući spremnik

2. spremnik se kamionom odvozi u tvornicu

3. u tvornici se staklo razvrstava, drobi i tali

4. od taljenog stakla oblikuje se novi stakleni proizvod

5. novi proizvodi se pakiraju i isporučuju tvornicama koje ga koriste kao ambalažu

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE I SLIJEPE KARTE SVIJETA. NE ZABORAVITE SE SLUŽITI GEOGRAFSKIM ATLASOM.

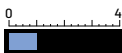
8. Na slijepu kartu svijeta odgovarajućim simbolima ucrtajte najveće proizvođače navedenih mineralnih sirovina 2017. godine. Ne zaboravite potpis karte i tumač. Simbole u tumaču birate sami.

Ukupna proizvodnja mineralnih sirovina u metričkim tonama 2017. godine

DRŽAVA	ŽELJEZO	OBOJENI METALI	DRAGO KAMENJE	MINERALNA GORIVA
Kina	349 544 610	40 948 738	3 950	3 392 941 906
SAD	26 449 590	3 402 006	1 386	1 818 142 143
Rusija	56 127 963	4 735 227	1 821	1 443 935 783
Australija	534 742 336	3 967 749	1 701	598 333 652
Indija	127 685 600	3 820 780	463	768 618 254
Saudijska Arabija	254 200	954 261	2	674 387 600
Indonezija	2 498 750	1 008 101	204	556 892 800
Brazil	272 909 506	1 318 350	108	157 420 004
Kanada	26 893 510	4 253 409	601	380 352 266
Iran	21 821 550	797 658	55	379 609 380

Izvor: <https://www.unido.org>, World miningdata, 2018.

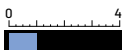
Izvori energije

RIJEŠITE ZADATAK.

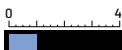
1. Među navedenim izvorima energije zaokružite one koji su obnovljivi.

NAFTA ☒ **SUNCE** UGLJEN ☒ **VJETAR** ☒ **VODA** ZEMNI PLIN

ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

2. Iskorištavanjem nafte, prirodnog plina i ugljena dobiva se:
- a) približno 1/3 ukupno proizvedene energije u svijetu
 - b) približno polovica ukupno proizvedene energije u svijetu
 - ☒ c) približno 4/5 ukupno proizvedene energije u svijetu.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

3. Na crte napišite nazive elektrana prikazanih na fotografijama.

.....hidroelektrana.....

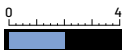
.....vjetroelektrana.....

.....termoelektrana.....

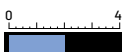
.....solarna elektrana.....

ISPUNITE TABLICU.

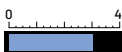
4. Nabrojite tri uređaja koja imate u svojem domu, navedite koju energiju troše i čemu služe.

VRSTA UREĐAJA	ENERGIJA KOJU TROŠE	ČEMU SLUŽE
televizor	električna	zabava
štednjak	plin	za kuhanje hrane
usisavač	električna	za čišćenje

UZ TOČNE TVRDNJE ZAOKRUŽITE SLOVO T, A UZ NETOČNE N. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE ODGOVORA.

5. a) Do potkraj 18. stoljeća glavni je izvor energije bilo drvo. (T) N
Tvrdnja je točna.
- b) Industrijska revolucija počela je potkraj 19. stoljeća. T (N)
Tvrdnja je netočna jer je industrijska revolucija počela potkraj 18. stoljeća.
- c) Električna energija je obnovljiv, ekološki prihvatljiv izvor energije. T (N)
Tvrdnja je netočna jer u obnovljive izvore energije pripadaju voda, vjetar, drvo, Sunce i toplinu unutrašnjosti Zemlje.
- d) Izgaranjem plina nastaje manje štetnih tvari nego izgaranjem ugljena. (T) N
Tvrdnja je točna.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH SKICA.

6. Energija se troši u proizvodnji i prijevozu svih stvari koje kupujete i trošite. Niz sličica prikazuje što je potrebno učiniti da bi maslac dospio na vaš stol. Ispod pojedinih sličica napišite na što se troši energija.

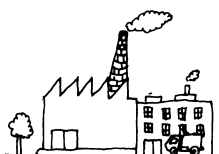
...košnja i prijevoz...

...mužnja krave...

...prijevoz mlijeka...

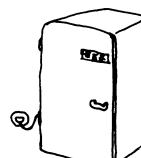
...prerada mlijeka...

...hlađenje...

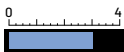
...prijevoz...

...hlađenje...

...uporaba za jelo

RIJEŠITE OSMOSMJERKU

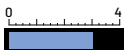
7. U osmosmjerci pronađite napisane pojmove.

NAFTA OSEKA PLIMA
PLIN RIJEKE SUNCE
UGLJEN VALOVI VJETAR

Neupotrijebljena slova, čitana redom, kazuju
što se dobiva iz navedenih prirodnih izvora ili pojava.

I	E	N	I	L	P	N
V	E	K	E	J	I	R
O	E	P	L	I	M	A
L	S	U	N	C	E	T
A	N	E	L	J	U	E
V	R	G	K	I	J	J
N	A	F	T	A	A	V

ENERGIJA

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH SLIKA.

8. Slike prikazuju postrojenja za dobivanje električne energije. Ispod slika na crtu napišite koji izvor energije upotrebljavaju ta postrojenja. Zelenom bojom zaokružite postrojenja koja se koriste obnovljivim izvorima energije.

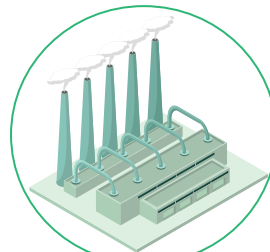
Termoelektrana

nafta/zemni plin/ugljen

Solarna elektrana

Sunce

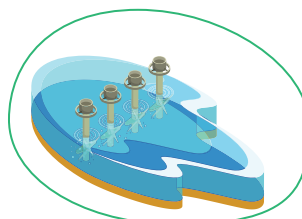
Geotermalna elektrana

toplina Zemljine unutrašnjosti

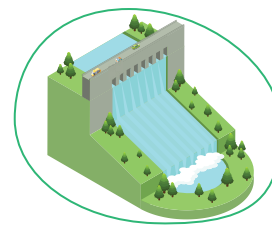
Atomska elektrana

nuklearno gorivo

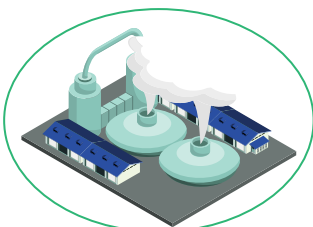
Plimna elektrana

plima i oseka

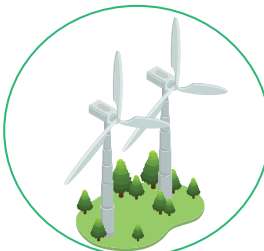
Hidroelektrana

voda

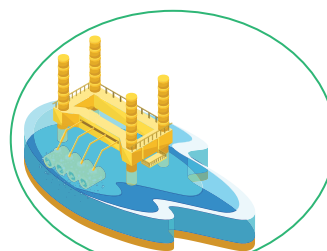
Bioelektrana

biomasa

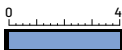
Vjetroelektrana

vjetar

Elektrana na valove

energija valova

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

9. Nacrtajte kružni dijagram koji prikazuje udjel vrsta energenata u ukupnoj proizvodnji primarne energije.

Postupak:

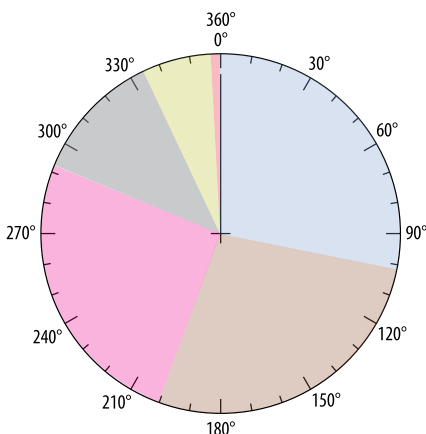
- Izračunajte udjel (%) pojedinog energenta u ukupnoj proizvodnji – postupak: vrijednost drugog stupca za svaku vrstu energenata dijelimo s ukupno i dobiveni broj množimo sa 100 (primjer: $64,15/232,03 \times 100 = 27,65$). Dobiveni broj upišite u tablicu u treći stupac (udjel %).
- S obzirom na to da je $1\% - 3,6^\circ$, svaki postotni udjel pomnožite s 3,6 da biste dobili potreban broj stupnjeva. Izračunavanjem ste dobili potreban broj stupnjeva za ispunjavanje kružnog dijagrama.
- Poredajte udjel energenata tako da počnete s onim koji ima najveći udjel upisujući nazive vrste energenata u tumač. Različitim bojama obojite kvadratiće ispred upisanih naziva.
- Nacrtajte kružni dijagram tako da ucrtate vrijednosti iz posljednjeg stupca za svaku vrstu energenta, počevši od onog s najvećim udjelom, do onoga s najmanjim koristeći boje iz tumača.

Važno: Pri ucrtavanju u kružni dijagram, vrijednost prvog energenta ucrtavate od 0° , drugog od kraja prvog i tako redom. Cijeli kružni dijagram mora biti obojan.

Proizvodnja primarne energije u Hrvatskoj 2016. godine

VRSTA ENERGENATA	PJ	UDJEL (%)	STUPNJEVA (°)
ogrjevno drvo	64,15	27,65	99,54
sirova nafta	31,47	13,56	48,82
prirodni plin	57,52	24,79	89,24
vodna snaga	65,63	28,29	101,84
toplinska energija	0,66	0,28	1,01
obnovljivi izvori	12,60	5,43	19,55
Ukupno	232,03	100,00	360

Izvor: www. eihp.hr., Energija u Hrvatskoj 2016. godine

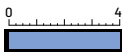

Tumač

vodna snaga.....	sirova nafta.....
ogrjevno drvo.....	obnovljivi izvori.....
prirodni plin.....	toplinska energija.....

Koliki je udjel obnovljivih izvora energije?

61,65 %.....

**U SLJEDEĆEM ZADATKU SLIJEPU KARTU SVIJETA POPUNITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.
NE ZABORAVITE SE SLUŽITI GEOGRAFSKIM ATLASOM.**

10. Na slijepoj karti svijeta kvadratićima različite veličine obilježite države koje su vodeće u svijetu prema proizvodnji atomske energije.

Države koje imaju udjel u svjetskoj proizvodnji atomske energije 15 % i više obilježite kvadratićem veličine 5 x 5 mm.

One s udjelom od 5 do 14,9 % obilježite kvadratićem veličine 3 x 3 mm.

One s udjelom od 3 do 4,9 % obilježite kvadratićem veličine 2 x 2 mm.

Ne zaboravite nacrtati tumač s kvadratićima navedenih veličina i upisanih vrijednosti udjela.

Ispod karte upišite što prikazuje.

Najveći proizvođači atomske energije u TWh (vatsat, 1 Wh = 3600 J, mjerna jedinica za izražavanje vrijednosti električne energije), 1 TWh = 10¹² Wh.

DRŽAVA	TWh	UDJEL U SVJETSKOJ PROIZVODNJI (%)
SAD	840	32,2
Francuska	403	15,5
NR Kina	213	8,2
Ruska Federacija	197	7,6
Republika Koreja	162	6,2
Kanada	101	3,9
Njemačka	85	3,3
Ujedinjeno Kraljevstvo	72	3,1
Švedska	63	2,8
Ostatak svijeta	389	14,8
Svijet	2 606	

Izvor: IEA, Key world energy statistics, 2018. godine

Najveći proizvođači atomske energije u TWh u svijetu 2018. godine

BILJEŠKE

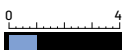
[illegible]

Očuvanje okoliša

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA DOPUNITE REČENICE.

1. Znanost koja istražuje međusobne odnose nežive i žive prirode radi njezina očuvanja nazivamo *ekologija*.
2. Industrijsko onečišćenje može se smanjiti ugradnjom *pročišćivača*.

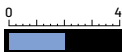
RIJEŠITE ZADATAK.

3. Navedite neke izvore onečišćenja.

Tlo: *uporaba umjetnih gnojiva i zaštitnih sredstava u poljoprivredi, odlagališta smeća, puknuća naftovoda*

Voda: *otpadne vode iz industrije, motorno ulje, otpad*

Zrak: *industrijski pogon, automobilski promet, zrakoplovi, termoelektrane*

ODGOVORITE S NEKOLIKO REČENICA.

4. Objasnite koje su opasnosti smanjenja prirodne raznolikosti.

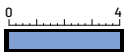
Smanjenjem prirodne raznolikosti dolazi do poremećaja prirodne ravnoteže te se lakše prenose otrovi i bolesti među živim bićima.

RIJEŠITE ZADATAK.

5. U predviđeni prostor nacrtajte, napišite ili zalijepite fotografije čime biste upozorili na potrebu očuvanja okoliša u svojem zavičaju.

Individualno rješenje zadataka!

ISTRAŽITE.

6. a) Uz pomoć starijeg člana obitelji izvažite ukupnu količinu smeća koju je proizvelo vaše kućanstvo u tjedan dana.

Ukupna količina smeća bila je: A kg.

Na temelju toga, procijenite koliko smeća godišnje proizvodi vaše kućanstvo.

$52 \times 30 = 1560 \text{ kg}$

- b) Biste li mogli odgovornim ponašanjem i razvrstavanjem otpada smanjiti količinu smeća?

☒ **DA** ☐ **NE**

- c) Ako je odgovor da, u sljedećem tjednu ponovite postupak tako da razvrstavate otpad kako biste smanjili količinu smeća.

Za koliko ste uspjeli smanjiti količinu smeća u tjedan dana, a kolika je to godišnja količina?

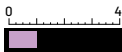
BILJEŠKE

Individualno rješenje zadataka na temelju istraživanja.

Ponudeni odgovori rezultat su provedenog projekta s učenicima 8. razreda

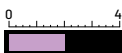
u šk. god. 2018./2019.

Raznolikost svjetskog stanovništva

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Četiri svjetske religije s najvećim brojem sljedbenika su: kršćanstvo
islam
hinduizam
budizam
- b) U međunarodnoj komunikaciji najzastupljeniji je engleski jezik, a najraširenije pismo je latinica.
- c) Svi današnji ljudi potekli su od male prvotne skupine nastale u istočnoj Africi.

RIJEŠITE ZADATAK.

2. Uz riječi geografija u lijevom stupcu dopišite naziv pisma kojim je riječ napisana (latinično, ćirilično, arapsko, hebrejsko, grčko).

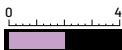
Γεωγραφία grčko pismo

GEOGRAFIJA latinično pismo

ГЕОГРАФИЈА ćirilično pismo

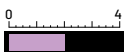
جغرافيا arapsko pismo

גיאוגרפיה hebrejsko pismo

U SLJEDEĆEM ZADATKU ODGOVORE NAPIŠITE POTPUNIM REČENICAMA.

3. a) Opišite po kojim se obilježjima razlikuju narodi.
Narodi se razlikuju prema jeziku, običajima i kulturi.
- b) Objasnite zašto je danas malim izoliranim narodima teško očuvati svoj jezik.
Malim izoliranim narodima danas je teško očuvati svoj jezik zato što imaju malo govornika, nemaju svojih pisama ni pisane kulture.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE UPISIVANJEM BROJEVA OD 1 DO 6 NA CRTE ISPRED POJMOVA.

4. Navedene jezike poredajte tako da počnete od jezika s najviše govornika, ispred kojeg ćete upisati broj 1.

....5.... arapski

....2.... engleski

....4.... hindski

....1.... kineski (mandarinski)

....6.... ruski

....3.... španjolski

RIJEŠITE OSMOSMJERKU.

5. U osmosmjerci pronađite navedene pojmove.

JEZIK

PISMO

VJERA

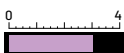
NAROD

DRŽAVA

E	N	G	O	L	D
E	V	S	M	K	R
I	J	J	S	E	Ž
J	E	Z	I	K	A
Z	R	I	P	K	V
N	A	R	O	D	A

Neupotrijebljena slova
čitana redom dat će naziv
najzastupljenijeg jezika u
međunarodnoj komunikaciji.

.....engleski jezik.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU FOTOGRAFIJA.

6. Ispod fotografija pojedinih svetih gradova napišite naziv svjetske religije.

.....budizam.....

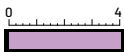
.....hinduizam.....

.....kršćanstvo.....

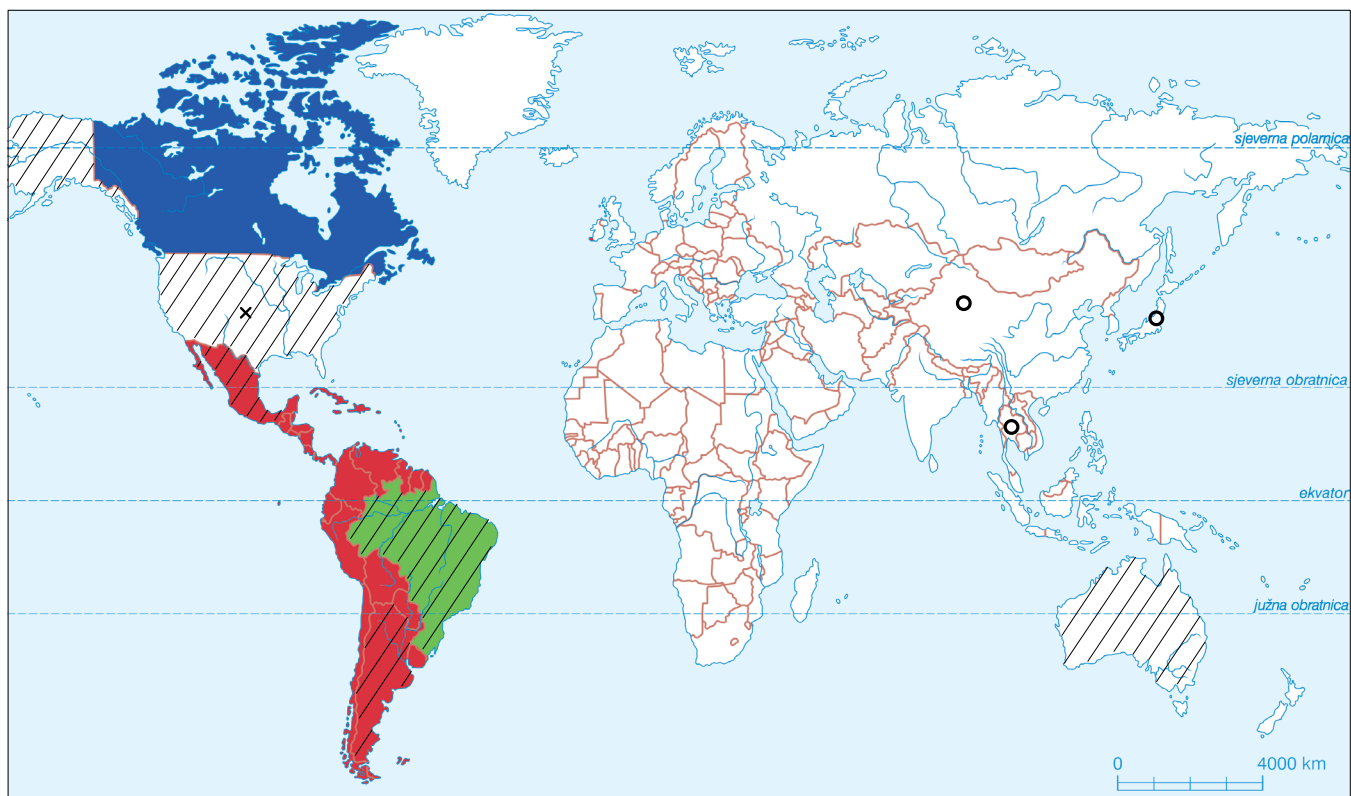

.....islam.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI S POMOĆU KARTE U UDŽBENIKU KOJA PRIKAŽUJE PROSTORNU RAŠIRENOST JEZIKA, KARTE U UDŽBENIKU KOJA PRIKAŽUJE RAŠIRENOST SVJETSKIH RELIGIJA I S POMOĆU GEOGRAFSKOG ATLASA.

7. a) Zelenom bojom obojite državu Novoga svijeta u kojoj je službeni jezik portugalski.
b) Crvenom bojom obojite države Novog svijeta u kojima je službeni jezik španjolski.
c) Plavom bojom obojite državu Novoga svijeta u kojoj je uz engleski službeni jezik i francuski.
d) Kružićima označite tri azijske države u kojima prevladava budizam.
e) Kosim crtama iscrtkajte pet država Novog svijeta u kojima prevladavaju kršćani.

BILJEŠKE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

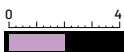
[illegible]

Naseljenost svijeta

ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

1. U kojem se razdoblju broj stanovnika svijeta osobito naglo počeo povećavati?
- a) od početka 16. stoljeća
 - b) od sredine 17. stoljeća
 - c) od početka 18. stoljeća
 - d) od sredine 19. stoljeća
 - ☒ e) od sredine 20. stoljeća

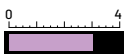
DOPUNITE REČENICE.

2. a) Naziv koji se koristi još od razdoblja antike, a označuje sav naseljeni dio kopna jest ekumena
- b) Nenaseljena i kopnena područja nazivamo anekumena
- c) Postupak kojim se prikupljaju podatci o broju stanovnika neke države nazivamo popis stanovništva
- d) Na Zemlji danas živi oko 7,9 mlrd stanovnika.

U SLJEDEĆA TRI ZADATKA ODGOVORE NAPIŠITE POTPUNIM REČENICAMA.

3. Opišite kako se izračunava prosječna gustoća naseljenosti.
Prosječna gustoća naseljenosti izračunava se tako da se broj stanovnika podijeli s površinom na kojoj to stanovništvo živi.
4. Koje su prednosti, a koji nedostaci života u gradu? Navedite tri prednosti i tri nedostatka.
<u>Prednosti života u gradu su:</u>	<u>Nedostaci života u gradu su:</u>
- lakše je dobiti posao	- izloženost većoj buci
- veća je mogućnost zarade	- svakodnevne gužve na prometnicama i u
- veća je mogućnost boljeg školovanja.	javnom gradskom prijevozu
	- zagađeniji zrak.

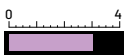

5. Ako je početkom novog doba na cijeloj Zemlji živjelo oko 250 milijuna ljudi, kolika je bila prosječna gustoća naseljenosti? (Površina kopna iznosi 149 milijuna km².)

$$250\,000\,000 : 149\,000\,000 = 1.68 \text{ stan./km}^2$$

Prosječna gustoća naseljenosti bila je 1.68 stan./km²

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE SVOJEG ODGOVORA.

6. a) Popis stanovništva provodi se svakih pet godina.

T

N

Popis stanovništva obično se provodi svakih 10 godina, najčešće početkom desetljeća.

- b) Podatci koji se prikupljaju popisom stanovništva su javni i svi se njima mogu koristiti.

T

N

- c) Tijekom popisa stanovništva podatke može prikupljati samo ovlaštena osoba.

T

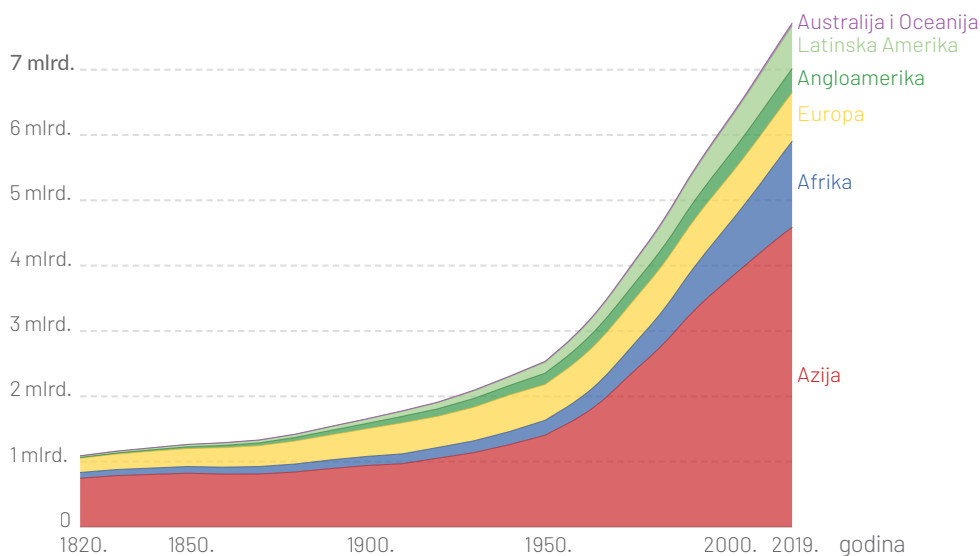
N

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG DIJAGRAMA.

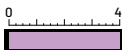
7. Za koliko se približno povećao broj stanovnika Azije od 1850. do 2019. godine?

Za oko 3 mlrd stanovnika.

△ Porast broja stanovnika od 1820. do 2019. godine po regijama u svijetu

Izvor: <https://ourworldindata.org/world-population-growth>, HYDE (2016) & UN (2017)

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

8. Tablica 1. prikazuje broj stanovnika i površinu svjetskih regija. S pomoću džepnog računala izračunajte udjel u svjetskom stanovništvu. Podatke zaokružite na jednu decimalu i upišite u posljednji stupac tablice.

Tab. 1. Broj stanovnika, gustoća naseljenosti i udjel u svjetskom stanovništvu 2018. godine

SVJETSKA REGIJA	BROJ STANOVNIKA (PROCJENA 2018.)	GUSTOĆA NASELJENOSTI	UDJEL U SVJETSKOM STANOVNIŠTVU (U %)
Azija (bez Rusije)	4 545 133 094	146	59.5
Afrika	1 287 920 518	42	16.9
Europa (s Rusijom)	742 648 010	34	9.7
Sjeverna Amerika	587 615 976	28	7.7
Južna Amerika	428 240 515	25	5.6
Australija s Oceanijom	41 261 212	5	0.5
Antarktika	0	0	0

Izvor: <https://population.un.org/wup/>; World Urbanization Prospects, 2018.

Koja svjetska regija ima najveći broj stanovnika?

Najveći broj stanovnika ima Azija.....

Koja svjetska regija ima najveću gustoću naseljenosti?

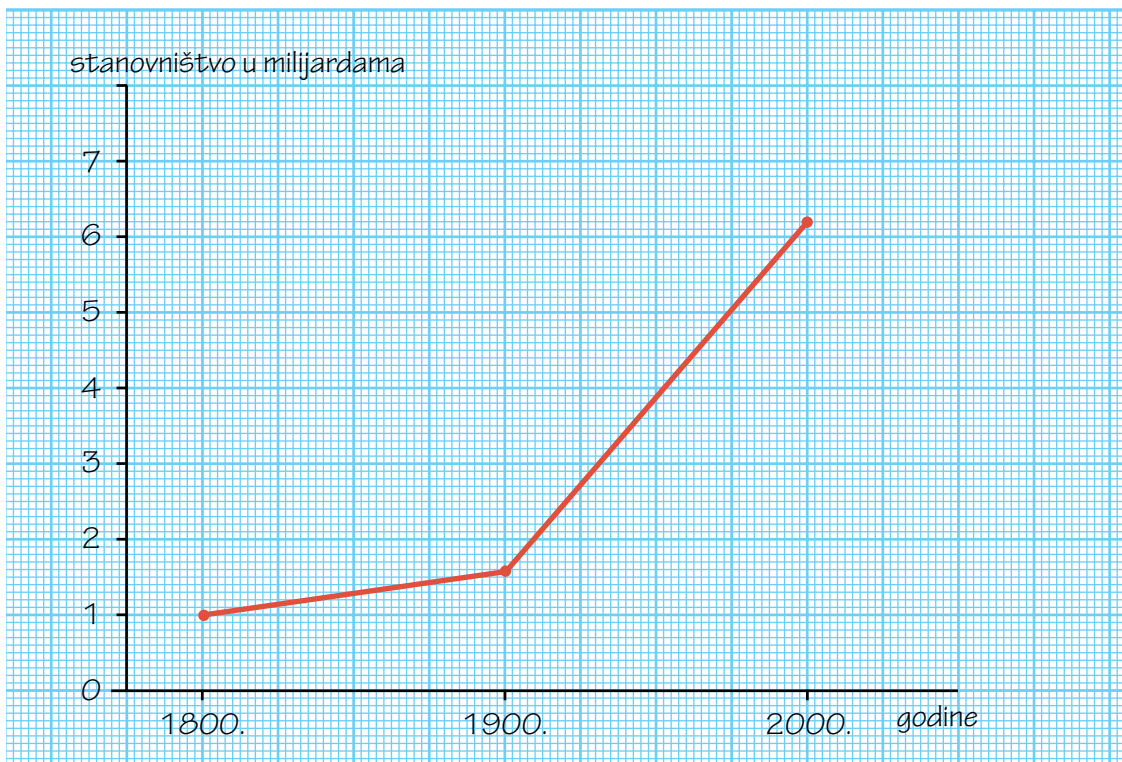
Najveću gustoću naseljenosti ima Azija.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

9. Nacrtajte linijski dijagram koji prikazuje porast broja svjetskog stanovništva posljednjih 300 godina.

Godine na koje se odnose podatci upišite na vodoravnoj osi uz oznake koje su međusobno udaljene 4 cm, a prva je oznaka udaljena od okomite osi 1 cm. Na okomitoj osi ucrtajte oznake razmaknute 1 cm. Uza svaku oznaku upišite odgovarajuću brojčanu vrijednost tako da 1 cm predočava jednu milijardu stanovnika. Na vrhu okomite osi upišite što prikazuje. Nakon crtanja dijagrama, odgovorite na pitanja ispod okvira za crtanje.

GODINA	PROCIJENJENI BROJ STANOVNIKA
1800.	1 000 000 000
1900.	1 650 000 000
2000.	6 100 000 000

a) U kojem je razdoblju zabilježen najveći porast broja stanovnika?

Najveći porast zabilježen je u razdoblju od 1900. do 2000. god.

b) Navedite tri razloga tog povećanja.

smanjena smrtnost zbog bolje zdravstvene zaštite, kvalitetnije prehrane i boljih uvjeta života i visoka rodnost

BILJEŠKE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

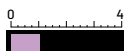
.....

.....

Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dotted lines.

Naseljenost Hrvatske

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH SLIKA.

1. Ispod fotografija napiana su imena nalazišta iz prapovijesnog razdoblja. Na crtu napišite ime grada u kojem je nalazište.

Hušnjakovo brdo

Krapina

Vučedol

Vukovar

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE SVOJEG ODGOVORA.

2. a) U području Gorske Hrvatske živi manje od 30 stan./km². (T) N
-
- b) Međimurje pripada rijetko naseljenim područjima u Hrvatskoj. T (N)
- Međimurje pripada najgušće naseljenim područjima Hrvatske.
- c) Iliri i Kelti živjeli su prije Hrvata na području današnje Hrvatske. (T) N
-
- d) Hrvatska ima regionalno ravnomjeran raspored stanovništva. T (N)
- Hrvatska je regionalno neravnomjerno naseljena.

KRATKO ODGOVORITE NA PITANJA POSTAVLJENA U SLJEDEĆA DVA ZADATKA.

3. Što je bitno utjecalo na kretanje broja stanovnika Hrvatske u međupopisnim razdobljima 1910. – 1921., 1931. – 1948. i 1991. – 2001. godina?

1910. – 1921. – Prvi svjetski rat, 1931. – 1948. – Drugi svjetski rat,

1991. – 2001. – Domovinski rat. Uz ratove na kretanje broja stanovnika Hrvatske

utjecalo je i kontinuiran iseljavanje i niska stopa rodnošći.

4. Koji su razlozi smanjenja broja stanovnika u Lici i Gorske kotaru u posljednjih 100 godina?

Broj stanovnika Gorske Hrvatske smanjuje se zbog iseljavanja i prirodnog pada (više je umrlih nego rođenih). Stanovništvo se iseljavalo zbog nepovoljnih prirodnih obilježja (planinski reljef, oštrija klima, nedostatak obradivih površina) i ratova.

U SLJEDEĆA DVA ZADATAKA IZRAČUNAJTE GUSTOĆU NASELJENOSTI TE U REČENICAMA U KOJIMA SU POJMOVI NAPISANI PODEBLJANO I ODVOJENI KOŠOM CRTOM ZAOKRUŽITE TOČAN POJAM.

5. Površina Zagrebačke županije je oko 3060 km², a broj stanovnika prema popisu stanovništva iz 2021. godine približno je 301 000.

- a) Izračunajte koliko iznosi gustoća naseljenosti u toj županiji. 98 stan./km²

$$\begin{aligned} 301\,000 : 3\,060 &= \\ &= 98 \text{ stan./km}^2 \end{aligned}$$

- b) Zagrebačka županija je 2021. godine bila gušće/rjeđe naseljena od prosjeka za Republiku Hrvatsku.

6. U Hrvatskoj je 1971. godine živjelo 4 415 000 stanovnika, a 1981. godine 4 601 000.

- a) Izračunajte srednju gustoću naseljenosti za 1971. i 1981. godinu.

1971. 78 stan./km² stan./km²

1981. 81.3 stan./km² stan./km²

$$\begin{aligned} 4\,415\,000 : 56\,594 &= \\ &= 78 \text{ stan./km}^2 \\ 4\,601\,000 : 56\,594 &= \\ &= 81.3 \text{ stan./km}^2 \end{aligned}$$

- b) Godine 1981. gustoća naseljenosti Hrvatske bila je **manja/veća** od gustoće naseljenosti 1971. godine.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ SLIJEPOJ KARTI SLUŽEĆI SE PODATCIMA IZ PRILOŽENE TABLICE.

7. a) Nacrtajte tematsku kartu Republike Hrvatske koja prikazuje gustoću naseljenosti županija u Republici Hrvatskoj.

Unutar okvira karte izradite tumač prema zadanim razredima gustoće naseljenosti i prema legendi područja županija obojite odgovarajućom bojom. Na crte uz kartu upišite što karta prikazuje. Boje za tumač: žuta, svijetlo zelena, tamnoz zelena, smeđa i crvena.

- b) Nakon izrade karte odgovorite na postavljena pitanja.

U koju kategoriju gustoće naseljenosti pripada vaša županija?

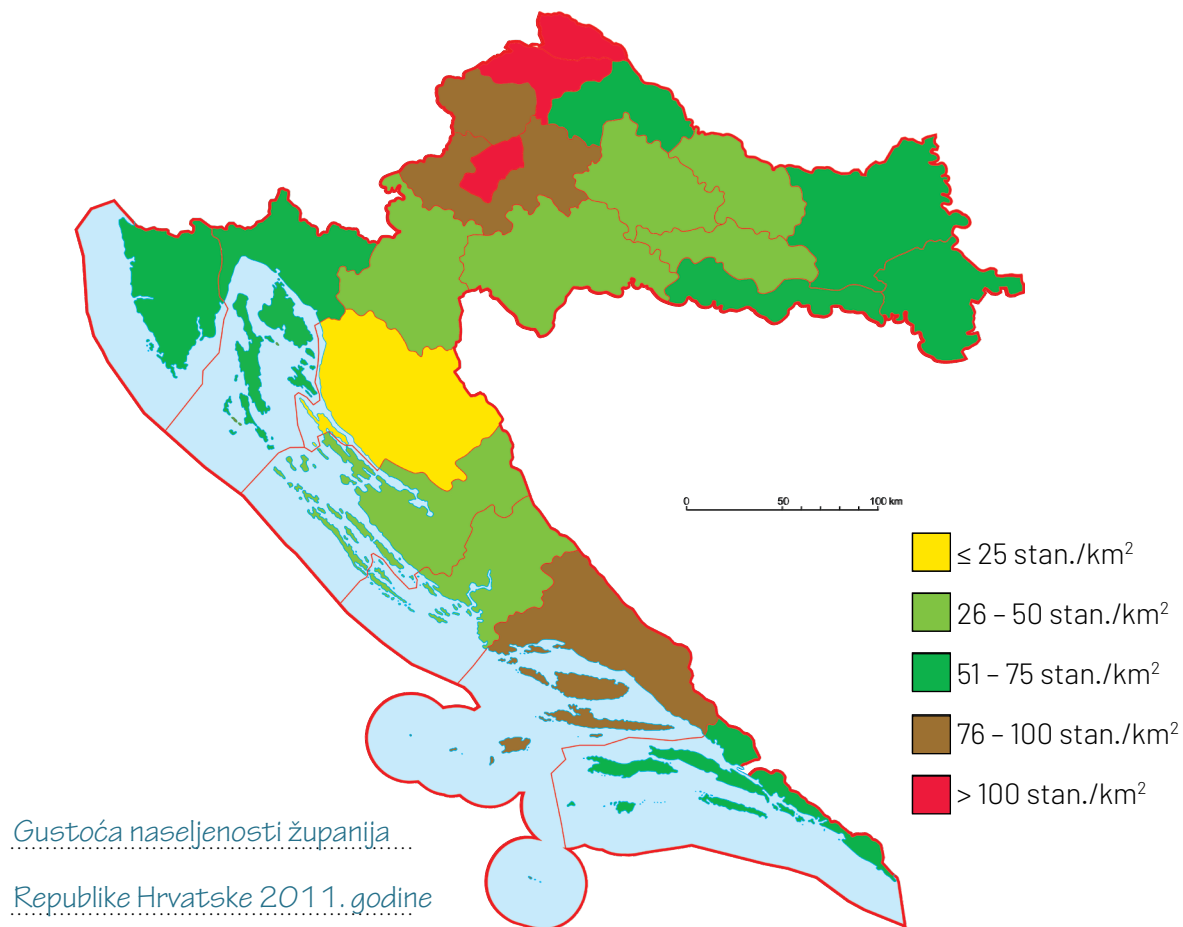
individualno – odgovor ovisi o županiji u kojoj učenik živi

Koja je prirodna regija Republike Hrvatske najrjeđe naseljena?

Gorska Hrvatska

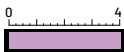
Koja je prirodna regija Republike Hrvatske najgušće naseljena?

Panonska Hrvatska (Nizinska)

ŽUPANIJA	POVRŠINA U km ²	BROJ STANOVNIKA	BROJ STANOVNIKA NA km ²	ŽUPANIJA	POVRŠINA U km ²	BROJ STANOVNIKA	BROJ STANOVNIKA NA km ²
Republika Hrvatska	56 594	3 888 529	68,71	Požeško- slavonska	1 823	64 420	35,34
Zagrebačka	3 060	301 206	98,43	Brodsko- posavska	2 030	130 782	64,42
Krapinsko- zagorska	1 229	120 942	98,41	Zadarska	3 646	160 340	43,98
Sisačko- moslavačka	4 468	140 549	31,46	Osječko- baranjska	4 155	259 481	62,45
Karlovačka	3 626	112 596	31,05	Šibensko- kninska	2 984	96 624	32,38
Varaždinska	1 262	160 264	126,99	Vukovarsko- srijemska	2 454	144 438	58,86
Koprivničko- križevačka	1 748	101 661	58,16	Splitsko- dalmatinska	4 540	425 412	93,70
Bjelovarsko- bilogorska	2 640	102 295	38,75	Istarska	2 813	195 794	69,60
Primorsko- goranska	3 588	266 503	74,28	Dubrovačko- neretvanska	1 781	115 862	65,05
Ličko-senjska	5 353	42 893	8,01	Međimurska	729	105 863	145,22
Virovitičko- podravska	2 024	70 660	34,91	Grad Zagreb	641	769 944	1 201,16

Izvor: Površina županija: Statistički ljetopis 2018., broj stanovnika: Prvi rezultati
Popisa stanovništva 2021. godine, www.popis2021.hr

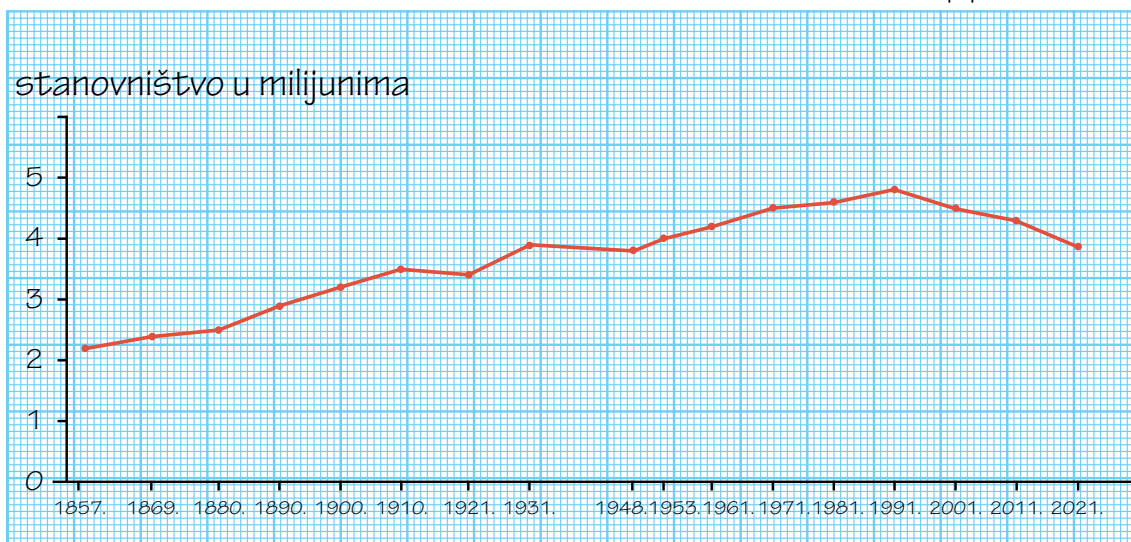
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

8. a) Nacrtajte linijski dijagram koji prikazuje porast broja stanovnika u Republici Hrvatskoj prema podacima popisa stanovništva. Na vodoravnoj osi 1 mm = 1 godina, a na okomitoj osi 1 cm = 1 mil. stanovnika.

Kretanje broja stanovnika u Hrvatskoj od 1857. do 2011. godine

GODINA	BR. STANOVNIKA	GODINA	BR. STANOVNIKA
1857.	2 181 499	1948.	3 779 858
1869.	2 398 292	1953.	3 936 002
1880.	2 506 228	1961.	4 159 696
1890.	2 854 558	1971.	4 426 221
1900.	3 161 456	1981.	4 601 469
1910.	3 460 584	1991.	4 784 265
1921.	3 443 375	2001.	4 437 460
1931.	3 785 455	2011.	4 284 889
		2021.	3 888 529

Izvor: Popis stanovništva Republike Hrvatske 2011. godine, www.dzs.hr, za 2021. godinu: Prvi rezultati Popisa 2021., www.popis2021.hr

- b) U kojem je međupopisnom razdoblju zabilježen najveći rast? *Između 1880 i 1890.*
- c) Objasnite zašto. *Zato jer je u tom razdoblju smanjena stopa smrtnosti, a stopa rodnosti je i dalje bila visoka. Na smanjenje smrtnosti utjecali su razvoj medicine, bolja higijena i prehrana stanovništva.*
- d) Izračunajte gustoću naseljenosti za godinu u kojoj Hrvatska prema popisu bilježi najmanji broj stanovnika te za godinu u kojoj bilježi najveći broj stanovnika.

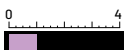
Najmanji broj stanovnika – 1857. $2\,181\,499 : 56\,594 = 38.5 \text{ stan./km}^2$

Najviše stanovnika – 1991. $4\,784\,265 : 56\,594 = 84.5 \text{ stan./km}^2$

BILJEŠKE

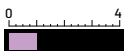
[illegible]

Prirodna promjena i biološka struktura stanovništva

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Broj rođenih u određenom razdoblju nazivamo *rodnost*, a broj rođenih u jednoj godini na svakih 1000 stanovnika nazivamo *stopa rodности*
- b) Razliku između broja doseljenih i broja odseljenih na nekom području u određenom razdoblju nazivamo *selidbena promjena*
- c) Biološka struktura stanovništva obuhvaća sastav stanovništva prema *dobi* i sastav stanovništva prema *spolu*

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.

2. Koji od navedenih procesa opisuju prirodnu promjenu broja stanovnika u slabije razvijenim državama?
 - a) niska rodnost
 - ☒ b) porast broja stanovnika
 - ☒ c) visoka rodnost
 - ☒ d) više ljudi umre nego što ih se rodi
 - e) više se ljudi rodi nego što ih umre

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE SVOJEG ODGOVORA.

3. a) U prosjeku se u svijetu rađa više ženske djece. T ☒ N
U prosjeku se u svijetu rađa više muške djece.
- b) U prosjeku, u svijetu žene žive dulje od muškaraca. ☒ T N
.....

- c) Neko područje (država, županija, naselje) ima mladu populaciju ako je udjel velike dobne skupine mladog stanovništva veći od 12 %.

T

N

Mlada je populacija ako je udjel mladog stanovništva veći od 35 %.

- d) Neko područje (država, županija, naselje) ima staru populaciju ako je udjel velike dobne skupine starog stanovništva veći od 35 %.

T

N

Stara je populacija ako je udjel starog stanovništva veći od 12 %.

- e) Skup mjera kojima vlada neke države utječe na prirodno i opće kretanje broja stanovnika nazivamo populacijskom politikom.

T

N

U SLJEDEĆA TRI ZADATAKA ODGOVORE NAPIŠITE POTPUNIM REČENICAMA.

4. Objasnite zašto neke visokorazvijene države imaju prirodni pad broja stanovnika.

Zato jer su stope rodnosti i smrtnosti niske, a stope smrtnosti su često veće od stopa rodnosti (više ljudi umire nego što se rađa). Uobičajene su obitelji bez djece ili s jednim djetetom do dvoje djece.

5. Objasnite zašto većina slabo razvijenih država ima visoke stope rodnosti i visok prirodni porast stanovništva.

Zbog tradicionalnog načina života u velikim obiteljima gdje djeca pomažu roditeljima u poljoprivrednim poslovima.

6. Opišite kakve posljedice može imati dugotrajni prirodni pad broja stanovnika nekog područja.

Posljedice su nedostatak mlade radne snage, povećanje udjela starog stanovništva, opterećenje zdravstvenog i mirovinskog sustava.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

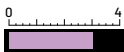
7. a) Izračunajte prirodnu promjenu za odabrane države u 2018. godini.

DRŽAVA	STOPA RODNOSTI (‰)	STOPA SMRTNOSTI (‰)	STOPA PRIRODNE PROMJENE (‰)
Angola	43,7	9	34.7
Indija	18,7	7,3	11.4
Japan	7,5	9,9	-2.4
Južni Sudan	36,9	19,3	17.6
Katar	9,5	1,6	7.9

Izvor: CIA, Fact book

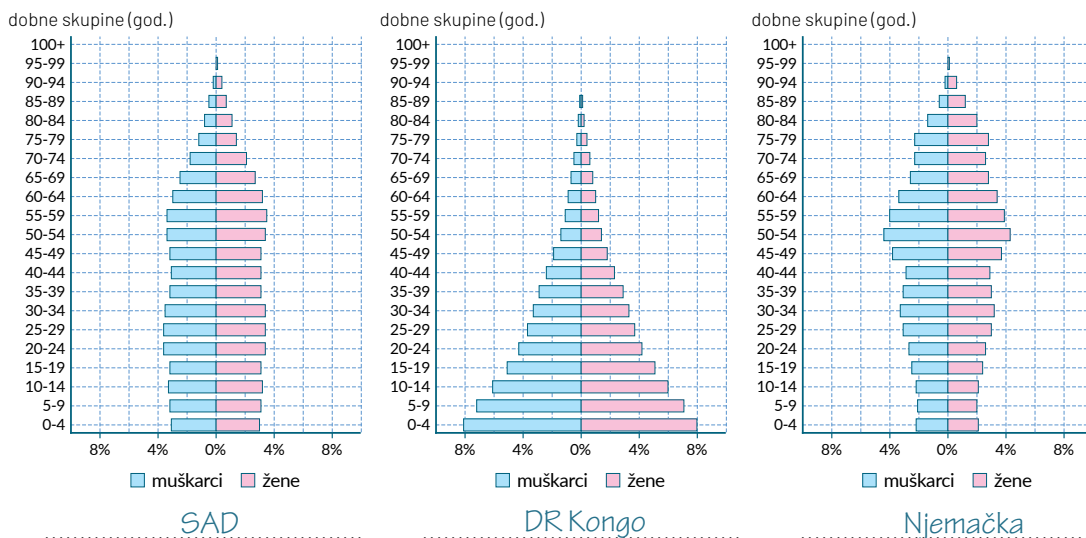
- b) Koja država bilježi prirodni pad? *Japan*

- c) U kojoj će se državi broj stanovnika najviše povećati? *U Angoli.*

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE ANALIZIRAJUĆI PRILOŽENE DIJAGrame.

8. a) Na crte ispod dijagrama upišite odgovarajuća imena država: SAD, DR Kongo, Njemačka.

- b) U kojoj je od navedenih država najveći udjel mlade dobne skupine stanovništva?

U DR Kongo.

- c) U kojoj je od navedenih država najveći udjel stare dobne skupine stanovništva?

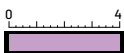
Njemačka

- d) Kojoj od navedenih država prijeti opasnost nedostatka radne snage?

Njemačkoj

- e) U kojoj je od navedenih država najveći udjel radno sposobnog stanovništva?

U SAD-u.

U SLJEDEĆEM ZADATKU NAPIŠITE KRATAK SASTAVAK PREMA NAVEDENIM PITANJIMA.

9. Prema vašemu mišljenju, kojim se mjerama može poboljšati dobnu strukturu stanovništva u državama s izrazito velikim udjelom starog stanovništva? Zašto je visok prirodni porast broja stanovnika problem u slabije razvijenim državama?

Dobna struktura stanovništva u državama s visokim udjelom starog stanovništva

može se poboljšati populacijskom politikom, odnosno skupom mjera kojima vlade tih

država utječu na prirodno kretanje stanovništva. To su mjere koje bi trebale potaknuti

stanovništvo na veću stopu rodnosti, npr. financijska pomoći pri rođenju djeteta itd.

Visok prirodni prirast u slabije razvijenim zemljama predstavlja veliki problem jer

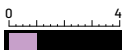
stanovništvo raste brže od gospodarskog razvoja. U takvim zemljama najveći je problem

prehrana stanovništva, neishranjenost, glad, stanovanje, zapošljavanje...

BILJEŠKE

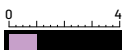
[illegible]

Prirodno kretanje stanovništva Hrvatske

DOPUNITE REČENICU.

1. Hrvatska je u posljednjih 150 godina imala spori porast broja stanovnika,
(upisati brzi ili spori)
tako da se broj stanovnika u tom razdoblju uvećao za dva puta.
(upisati broj)

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

2. Koji od navedenih čimbenika ne uzrokuje prirodni pad stanovništva Republike Hrvatske?
- a) gospodarska kriza
 - b) rat
 - c) suvremeni način života
 - ☒ d) uspješna populacijska politika

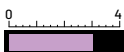
U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE SVOJEG ODGOVORA.

3. a) U Republici Hrvatskoj je od 1991. stopa rodности veća od stope smrtnosti. T ☒ N
Stopa smrtnosti veće je od stope rodности.
- b) Demografska tranzicija je prijelaz s visokih stopa rodности i niskih stopa smrtnosti na niske stope rodности i smrtnosti. T ☒ N
Demografska tranzicija je prijelaz s visokih stopa rodности i smrtnosti na niske stope rodности i smrtnosti.
- c) Biološka struktura stanovništva je sastav stanovništva po dobi i spolu. ☒ T N
- d) Prema dobnoj strukturi stanovništvo se dijeli na mlado, zrelo i staro. ☒ T N

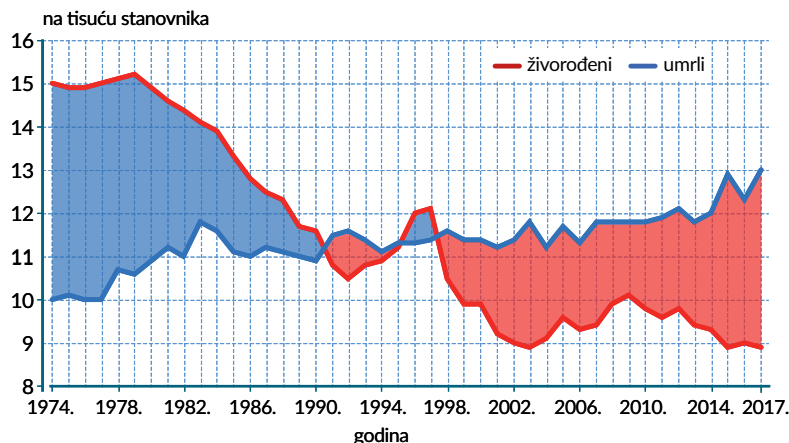

DOPUNITE REČENICE.

4. a) U Republici Hrvatskoj je demografski prijelaz s visokih stopa rodnosti i stopa smrtnosti iz 19. stoljeća na niske stope rodnosti i smrtnosti završio u drugoj polovici 20. stoljeća 20. stoljeća.
- b) Glavni uzroci smanjenja stopa rodnosti u Republici Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća su planiranje obitelji, iseljavanje mlađeg stanovništva, zapošljavanje ženskog stanovništva.
- c) Glavni uzroci prirodnog pada broja stanovnika u Republici Hrvatskoj nakon 1991. godine su Domovinski rat, niska stopa rodnosti, veća stopa smrtnosti, trajno iseljavanje mladog stanovništva, kasnije zasnivanje obitelji i odlučivanje na djecu.

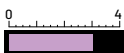

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG DIJAGRAMA.

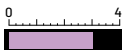
Stope smrtnosti i stope rodnosti u Hrvatskoj
Izvor: Statistički ljetopis, 2018. www.dzs.hr

5. a) Plavom bojom obojite razdoblja prirodnog porasta, a crvenom razdoblja prirodnog pada stanovništva Hrvatske.
- b) Koje je godine prvi puta stopa rodnosti pala ispod stope smrtnosti? 1991.
- c) Od koje je godine stalno veća stopa smrtnosti od stope rodnosti? od 1998.
- d) Koje je godine zabilježena najveća stopa rodnosti? 1979.

IZRAČUNAJTE.

6. Koliko iznosi prirodna promjena u Republici Hrvatskoj 2017. godine ako je stopa rodnosti bila 8,9 ‰, a stopa smrtnosti 13 ‰? $pp = r - s$ $8.9 - 13 = -4.1 \%$

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI SLUŽEĆI SE PODATCIMA IZ PRILOŽENE TABLICE. AKO SU OBJAVLJENI PODATCI IZ POPISA STANOVNIŠTVA 2021. GODINE, DOK RJEŠAVATE ZADATAK, ISPUNITE ZADNJI STUPAC TABLICE. PREMA TIM PODATCIMA IZRADITE I TEMATSKU KARTU.

7. a) Tamnoplavom bojom obojite pet županija s najvećim apsolutnim prirodnim padom broja stanovnika 2017. (2021.) godine.
- b) Svjetloplavom bojom obojite pet županija s najmanjim apsolutnim prirodnim padom broja stanovnika 2017. (2021.) godine.
- c) Izradite legendu karte.
- d) Na crtu ispod karte napišite što je na karti prikazano.
- e) Koja je od županija imala najveći udjel u ukupnom prirodnom padu broja stanovnika Republike Hrvatske 2017. (2021.) godine?

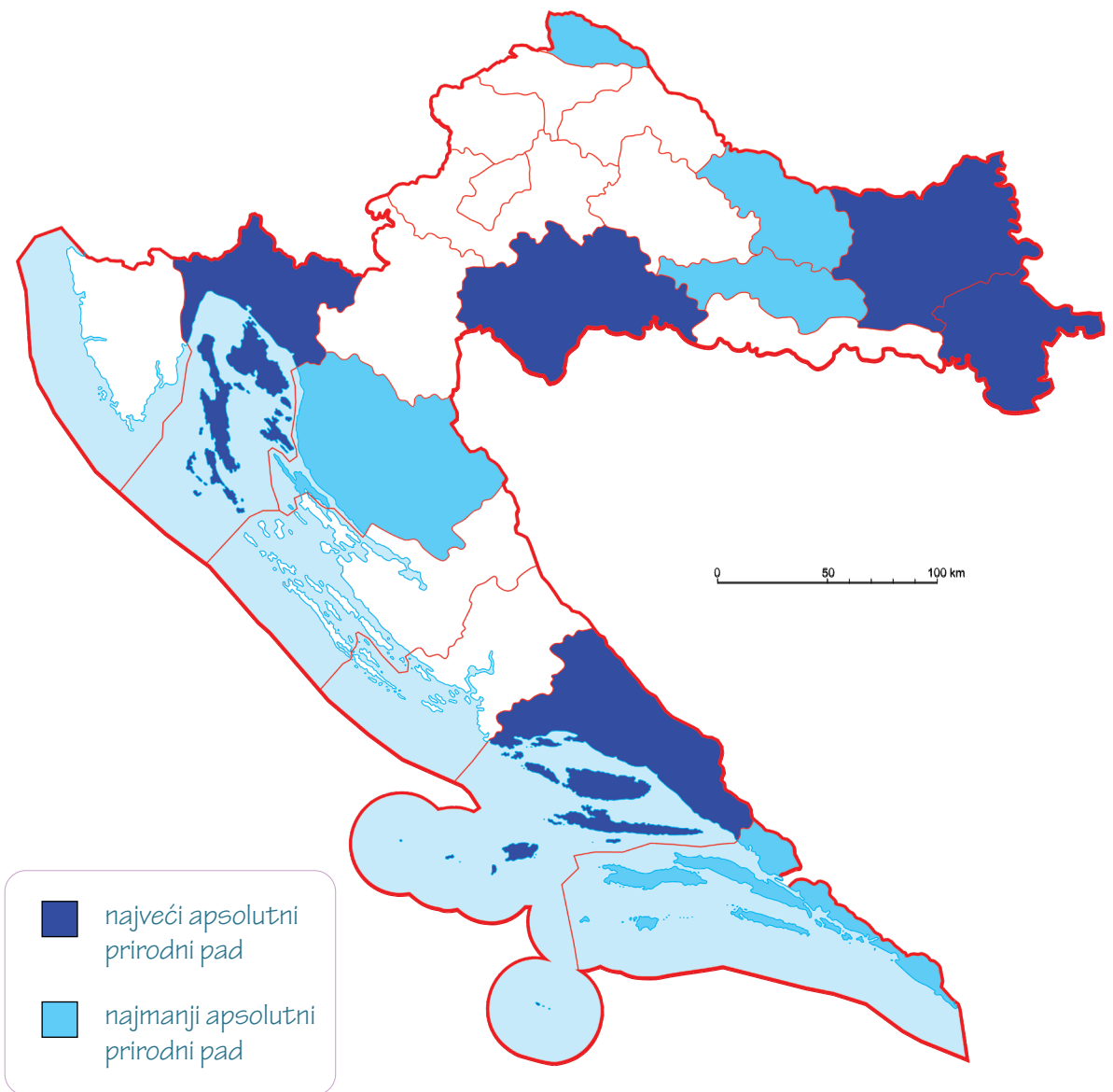
Primorsko - goranska županija

Prirodna promjena stanovništva po županijama Republike Hrvatske 2017. godine

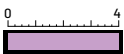
ŽUPANIJA	PRIRODNA PROMJENA (2017.)	PRIRODNA PROMJENA (2021.)
Republika Hrvatska	-16 921	
Zagrebačka	-871	
Krapinsko-zagorska	-777	
Sisačko-moslavačka	-1211	
Karlovačka	-924	
Varaždinska	-854	
Koprivničko-križevačka	-647	
Bjelovarsko-bilogorska	-778	
Primorsko-goranska	-1794	
Ličko-senjska	-478	
Virovitičko-podravska	-518	
Požeško-slavonska	-394	
Brodsko-posavska	-730	
Zadarska	-627	
Osječko-baranjska	-1519	
Šibensko-kninska	-766	
Vukovarsko-srijemska	-1060	
Splitsko-dalmatinska	-1140	
Istarska	-785	
Dubrovačko-neretvanska	-171	
Međimurska	-127	
Grad Zagreb	-750	

Izvor: Priopćenje 7.1.1. od 20. srpnja 2018., www.dzs.hr

Izvor za 2021.: _____
(Upišite izvor podataka.)

Županije s najvećim i najmanjim apsolutnim prirodnim padom 2017. godine

U SLJEDEĆEM ZADATKU NAPIŠITE KRATAK SASTAVAK PREMA NAVEDENOM PITANJU.

8. Kad bi bili u mogućnosti, koje biste mjere poduzeli kako bi se povećala stopa rodnosti i ublažio prirodni pad broja stanovnika u Hrvatskoj?

Mjere za povećanje stope rodnosti: financijska pomoć roditeljima pri rođenju djeteta,
reguliranje rodiljnog dopusta, povećanje rodiljne naknade, dječji doplatak, izgradnja novih
vrtića, besplatni udžbenici, stipendije učenicima i studentima, povoljniji stameni krediti
mladim obiteljima, siguran posao...

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

9. Nacrtajte linijski dijagram koji pokazuje rodnost, smrtnost i prirodnu promjenu stanovništva Republike Hrvatske u posljednjih deset godina. Ako su objavljeni podaci iz Popisa stanovništva 2021. godine, dok rješavate zadatak, upišite ih u posljednji redak u tablici.

Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske od 2008. do 2017. godine

GODINA	ŽIVOROĐENI	UMRLI	PRIRODNA PROMJENA
2008.	43 753	52 151	-8 398
2009.	44 577	52 414	-7 837
2010.	43 361	52 096	-8 735
2011.	41 197	51 019	-9 822
2012.	41 771	51 710	-9 939
2013.	39 939	50 386	-10 447
2014.	39 566	50 839	-11 273
2015.	37 503	54 205	-16 702
2016.	37 537	51 542	-14 005
2017.	36 556	53 477	-16 921
2021.			

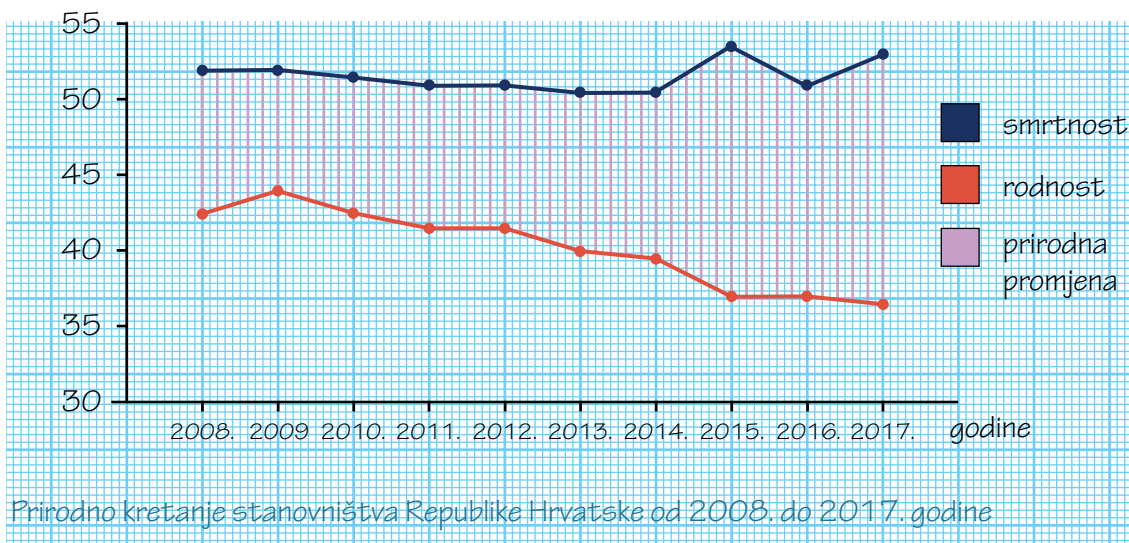
Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2017. godini, www.dzs.hr

Izvor za 2021.: _____

(Upišite izvor podataka.)

Upute za crtanje dijagrama.

Nacrtajte vodoravnu os i na njoj ucrtajte oznake razmaknute po 1 cm. Ispod svake oznake upišite pripadajuću godinu. Na okomitoj osi ucrtajte oznake tako da 1 cm prikazuje 5000 stanovnika, a početna vrijednost je 30 tisuća. Točkama označite vrijednosti za rodnost za svaku godinu i spojite točke crvenom bojom. Nakon toga točkama označite vrijednosti za smrtnost za svaku godinu i točke spojite plavom bojom. Razmak između plave i crvene linije ispunite okomitim crtama ljubičaste boje. Unutar okvira dijagrama izradite legendu. Ispod dijagrama napišite što dijagram prikazuje.

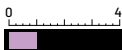

Promotrite nacrtani dijagram i odgovorite što zaključujete o kretanju prirodne promjene u Republici Hrvatskoj u posljednjem desetljeću?

U posljednjem desetljeću stopa smrtnosti je svake godine veća od stope rodности i prirodni pad je sve veći.

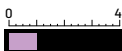
BILJEŠKE

Migracije

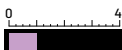
DOPUNITE REČENICE.

1. a) Ukupna promjena broja stanovnika ovisi o *prirodnoj*
promjeni i o *selidbenoj* promjeni broja stanovnika.
- b) Preseljenje stanovništva iz jednog naselja u drugo naselje, unutar državnih granica ili izvan države, nazivamo *selidba ili migracija*
- c) Razliku između broja doseljenih i broja iseljenih stanovnika nekog područja nazivamo *selidbena promjena ili migracijska*
- d) Najsnažniji oblik unutarnjih selidbi u svijetu je selidba iz *bilanca* u *sela u grad*

KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆE PITANJE.

2. Koji čimbenici potiču ljude na iseljavanje?
Na iseljavanje potiču potisni čimbenici. To su: prirodne katastrofe (potresi, poplave, požari, epidemije bolesti), klimatske promjene, ratovi, vjerska i nacionalna nesnošljivost, politička nestabilnost, neimaština, siromaštvo, bolja mogućnost zapošljavanja, kvalitetnije obrazovanje...

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

3. Koji je od navedenih čimbenika najčešći uzrok migracije u današnjem svijetu?
a) društveni b) ekološki
☒ c) gospodarski d) politički

KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

4. a) Kakva su obilježja prostora koji privlači stanovništvo iz bližih i udaljenijih područja na useljavanje?
Prostori u koje se ljudi useljavaju su prostori koji imaju povoljne prirodne uvjete (reljef i klima) i gospodarski su razvijeni.

b) Kakva je razlika između vanjskih i unutarnjih selidbi?

Vanjske selidbe su selidbe izvan državnih granica, a unutarnje selidbe su selidbe unutar državnih granica.

RIJEŠITE OSMOSMJERKU.

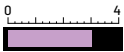
5. Pronađite u osmosmjerci navedene pojmove.

RODNOST, SMRTNOST, PORAST,

PAD, MIGRACIJE, SELIDBE, POPIS

Neupotrijebljena slova čitana redom daju naziv razlike rodnosti i smrtnosti u određenom razdoblju.

To je *prirodna promjena*.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILožENOJ KARTI SLUŽEĆI SE GEOGRAFSKIM ATLASOM.

6. a) Žutom bojom obojite kontinente Starog svijeta koji su bili ishodište migracija u 19. i 20. stoljeću.
- b) Plavom bojom obojite kontinente Novog svijeta koji su bili odredište iseljenika u 19. i 20. stoljeću.

ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

7. Pročitajte priču jedne djevojčice.

Na satu geografije, kada se govorilo o selidbama stanovništva, Marija je ispričala sljedeću priču. Moja se mama doselila u Zagreb 1995. godine na studij. Nakon studiranja ostala je živjeti u Zagrebu jer je dobila posao. Tijekom studija upoznala je mog tatu, koji je morao napustiti svoj dom 1991. godine zbog agresije na Hrvatsku. Vikendom često odlazimo kod maminih roditelja koji mi pričaju zanimljive priče o njihovu organiziranom doseljavanju u Slavoniju iz Međimurja nakon Drugoga svjetskog rata. Kod djeda i bake u Slavoniji upoznala sam mnoge prijatelje. Neki od njih imaju djedove i bake u susjednim državama. S prijateljima, njihovim roditeljima, djedom i bakom katkad idem u Daruvarske toplice. Djed i baka dva puta na godinu odlaze u toplice na liječenje.

- a) Koje se vrste migracija prema doseg spominju u tekstu? Za svaku vrstu prepisite primjer iz teksta.

Unutarnje: organizirano doseljavanje u Slavoniju iz Međimurja

Vanjske: djedovi i bake u susjednim državama

- b) Koje se vrste migracija prema trajnosti spominju u tekstu? Za svaku vrstu prepisite primjer iz teksta.

Stalne: Nakon studiranja ostala je živjeti u Zagrebu. ...organizirano doseljavanje u Slavoniju iz Međimurja nakon Drugog svjetskog rata. Privremene: Vikendom često odlazimo kod maminih roditelja. ... Sezonske: Djed i baka dva puta na godinu odlaze u toplice na liječenje.

- c) Koje se vrste migracija prema ostalim kriterijima (dobrovoljnost, glavni uzrok, organiziranost) spominju u tekstu. Za svaku vrstu prepisite primjer iz teksta.

Dobrovoljne: mama se doselila u Zagreb na studij, vikendom često odlazimo maminih roditeljima, odlazak u Daruvarske toplice. Organizirane: doseljavanje u Slavoniju iz Međimurja nakon Drugog svjetskog rata. Prisilne: tata je morao napustiti svoj dom 1991. god. zbog agresije na Hrvatsku.

RIJEŠITE ZADATAK.

8. Napišite kratak sastavak u kojemu odgovarate na pitanje koje su posljedice selidbe za prostore koji gube stanovništvo i za prostore koji primaju velik broj doseljenika.

Ključni pojmovi:

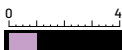
Područja iseljavanja: iseljavanje mladog stanovništva, porast udjela starog stanovništva, smanjenje udjela mladog stanovništva, veća smrtnost, gubitak stanovništva

Područja useljavanja: povećanje broja stanovnika, nedostatak stambenog prostora, prometno zagušenje, otežana opskrba, problemi pri integraciji u novu sredinu...

BILJEŠKE

[illegible]

Prostorno kretanje stanovništva Hrvatske

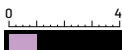
KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA DVA PITANJA.

1. a) Koje migracije razlikujemo prema učestalosti?

dnevne, tjedne, mjesečne, sezonske i trajne

- b) U kojim su susjednim državama Hrvati nacionalna manjina?

u Mađarskoj, Crnoj Gori, Italiji i Srbiji

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU. JEDNA SE DRŽAVA IZ DESNOG STUPCA NE MOŽE POVEZATI.

2. Povežite imena regija naseljenih Hrvatima s državama u kojima se danas nalaze.

...D... Bačka

A) Austrija

...B... Boka kotorska

B) Crna Gora

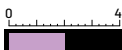
...A... Gradišće

C) Italija

...C... Molise

D) Srbija

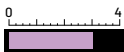
E) Rumunjska

POPUNITE TABLICU.

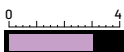
3. Uza svaki iseljenički val upišite njegove uzroke i koliko je trajao.

ISELJENIČKI VALOVI	RAZDOBLJE	UZROCI
prvi val	<i>od 15- do 18. st.</i>	<i>prodor Osmanlija i ratovi</i>
drugi val	<i>kraj 19. i početak 20. st.</i>	<i>epidemija bolesti vinove loze</i>
treći val	<i>nakon Drugog svjetsko rata</i>	<i>politički i gospodarski</i>
četvrti val	<i>krajem 20. st.</i>	<i>Domovinski rat i gospodarska kriza</i>

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ GEOGRAFSKOJ KARTI.

4. Na karti upišite slovo I u dvije države Južne Amerike koje imaju najbrojniju hrvatsku iseljeničku zajednicu na tom kontinentu, kosim crtama ispunite afričku državu u kojoj je najviše hrvatskih iseljenika, a slovo H upišite u državu u kojoj živi najbrojnija hrvatska iseljenička zajednica u cijelom svijetu.

U SLJEDEĆEM SU ZADATKU U TEKSTU TRI POGREŠNA POJMA. PRONAĐITE IH I PREPIŠITE U PRVI STUPAC TABLICE, A UZ NJIH U DRUGI STUPAC U ISTOM REDU UPIŠITE TOČNE POJMOVE.

5. Hrvatska je tradicionalno iseljenička zemlja. Hrvatsko iseljeništvo nazivamo i hrvatskom dijasporom. Najbrojnija hrvatska iseljenička zajednica nalazi se u Južnoj Americi. U području Europe Hrvati su se najviše iseljavali u državu Francusku, gdje ih prema nekim procjenama živi gotovo 300 000. Od susjednih država najviše Hrvata živi u BiH.

NETOČAN POJAM	TOČAN POJAM
Južnoj Americi	Sjevernoj Americi
Francusku	Njemačku
300 000	350 000

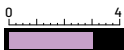
RIJEŠITE ZADATAK.

6. Na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2018.pdf, stranica 9.) proučite tablične podatke vezane za broj odseljenih i doseljenih stanovnika u Hrvatskoj od 2013. do 2017. godine i odgovorite na postavljena pitanja. Ako su dostupni podatci za 2021. (Popis 2021.) proučite i analizirajte podatke vezane za broj odseljenih i doseljenih stanovnika u Hrvatskoj od 2013. do 2021. godine.

Kamo najviše iseljavaju stanovnici Hrvatske u navedenom razdoblju? Što se dogodilo s brojem odseljenih stanovnika nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju (nakon 2013. godine)?

U razdoblju od 2013. do 2017. veći je broj odseljenih iz Hrvatske od broja doseljenih.

Odseljeni najviše iseljavaju u Europu i to u zemlje Europske unije. Nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju broj odseljenih se još više povećao. U zemlje Europske unije 2013. iselilo je 4 756 stanovnika Hrvatske, a 2017. godine 39 071 stanovnik Hrvatske.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU KARTE IZ UDŽBENIKA I ATLASA.

7. a) U koje su države najviše iseljavali Hrvati od 1880. godine do Prvoga svjetskog rata?

SAD, Kanadu, Argentinu i Čile

- b) U koje su europske države najviše iseljavali Hrvati od 1918. godine do Drugoga svjetskog rata?

Francusku, Belgiju i Njemačku

- c) Na kojim su kontinentima države u koje su najviše iseljavali Hrvati potkraj Drugoga svjetskog rata i neposredno nakon njega?

Sjevernu Ameriku, Južnu Ameriku i Australiju

- d) Koji su dijelovi svijeta glavno odredište iseljenih Hrvata nakon 1965. godine?

zapadnoeuropske države

ODGOVORITE NA PITANJE.

8. Kada biste bili u mogućnosti, što biste učinili kako bi se danas zaustavilo iseljavanje mladih iz Hrvatske?

Ključni pojmovi: siguran posao

redovita primanja

pomoć u rješavanju stambenog pitanja

BILJEŠKE

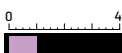
Depopulacija stanovništva Hrvatske

KRATKO ODGOVORITE NA PITANJE.

1. Što obuhvaća biološka struktura stanovništva?

Sastav stanovništva po dobi i spolu.

U SLJEDEĆEM ZADATKU UZ POJMOVE UPIŠITE KRATKO OBJAŠNENJE.

2. a) senilizacija – *Senilizacija je proces povećanja udjela starog stanovništva.*
b) populacijska politika – *Skup mjera kojima vlada neke države utječe na prirodno i opće kretanje broja stanovnika.*
c) dobno-spolna struktura stanovništva – *Struktura stanovništva prema dobi i spolu.*
d) aktivno stanovništvo – *Aktivno stanovništvo je djelatno stanovništvo, odnosno stanovništvo koje je zaposleno i ono koje nije zaposleno, ali traži posao.*
e) pasivno stanovništvo – *Pasivno stanovništvo je uzdržavano i umirovljeno stanovništvo.*

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG DIJAGRAMA.

3. a) Što prikazuje priloženi grafički prikaz?

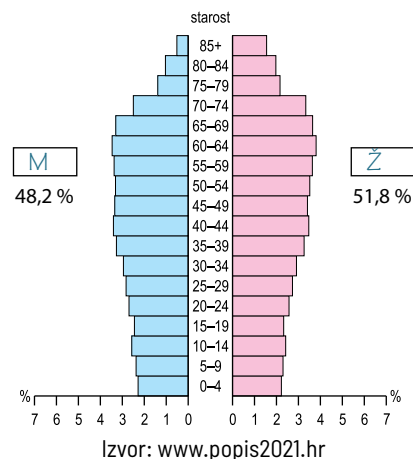
Biološku ili dobno – spolnu strukturu.

- b) Na crtu iza naziva velike dobne skupine stanovništva upišite odgovarajući postotak u dobnom sastavu stanovništva i popisa 2021. godine.

mlado *21%*

zrelo *55%*

staro *24%*

- c) Objasnite zašto je više muškaraca u mlađim dobnim skupinama, a žena u starijim dobnim skupinama.

U mlađim dobnim skupinama više je muškaraca jer se rađa oko 6% više muške djece, a u starijim dobnim skupinama više je žena zbog duljeg životnog vijeka žena (prosječno sedam godina), kraćeg životnog vijeka muškaraca, većih ratnih stradanja muškaraca i većeg broj muških emigranata (iseljenika) iz Hrvatske.

- d) Dijagram biološkog sastava hrvatskoga stanovništva prikazuje stanje iz *2021.* godine.

- e) Kod postotnog udjela muškog stanovništva u pravokutnik na dijagramu upišite slovo M, a kod postotnog udjela ženskog stanovništva slovo Ž.
- f) Zašto kažemo da je stanovništvo u Hrvatskoj izrazito staro?
Zato jer je udjel stanovništva starijeg od 65 god. prešao 12%. U Hrvatskoj je 17,7% stanovništva starijeg od 65 godina, odnosno 24 % stanovništva starijeg od 60 godina.
- g) Koji su ključni demografski problemi Hrvatske u 21. stoljeću?
Depopulacija i senilizacija.

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Opišite posljedice depopulacije u Hrvatskoj.
Posljedice depopulacije u Hrvatskoj su: smanjenje broja stanovnika osobito u seoskim područjima, na udaljenijim otocima i u Gorskoj Hrvatskoj, smanjenje rodности, povećanje smrtnosti, smanjenje udjela mladog stanovništva, povećanje udjela starog stanovništva, smanjenje broja djece u vrtićima i školama, sve manje radnog stanovništva, potreba za sve većim izdvajanjem financijskih sredstava za zdravstveno, socijalno i mirovinsko zbrinjavanje stanovništva...

RIJEŠITE ZADATAK.

5. Objasnite kakva je populacijska politika nužna u Republici Hrvatskoj i zašto?
U Hrvatskoj je nužna pronatalitetna populacijska politika koja utječe na prirodno i opće kretanje broja stanovnika. Vlada Hrvatske trebala bi donijeti mjere koje će potaknuti mlado stanovništvo na ostanak u Hrvatskoj i veću stopu rodности. Na takav način došlo bi do pomlađivanja stanovništva Hrvatske.
Neke od mjera su: financijska pomoći pri rođenju djeteta, reguliranje rodiljnog dopusta, povećanje rodiljne naknade, dječjeg doplatka za svako dijete bez obzira na primanja roditelja, izgradnja novih vrtića, besplatni udžbenici, stipendije učenicima i studentima, povoljniji krediti mladim obiteljima itd.

BILJEŠKE

[illegible]

Narodnosna i vjerska struktura stanovništva Hrvatske

POVEŽITE DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU. JEDAN POJAM IZ DESNOGA STUPCA NE MOŽE SE POVEZATI.

1. Povežite religijsku zajednicu s odgovarajućim vjerskim objektom.

... B ... džamija	A) katolici
... C ... manastir	B) muslimani
... A ... samostan	C) pravoslavci
... D ... sinagoga	D) židovi
	E) protestanti

RIJEŠITE ZADATAK UPISIVANJEM ODGOVORA NA CRTU.

2. Uz naziv vjerske zajednice napišite ime naroda koji većinom pripada toj vjerskoj zajednici.

Hrvati, Srbi, Bošnjaci, Mađari, Talijani, Česi, Makedonci, Albanci

katolici Hrvati, Mađari, Talijani, Česi

pravoslavci Srbi, Makedonci

muslimani Bošnjaci, Albanci

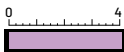
KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

3. a) Što su građanska prava?

Građanska prava su vrsta prava koja štite slobodu pojedinca od mogućih povreda
vlada, društvenih organizacija i privatnih osoba. Ona osiguravaju pravo sudjelovanja u
građanskom i političkom životu društva i države bez diskriminacije i represije.

b) Što podrazumijeva pojam državljanstva?

Državljanstvo podrazumijeva prava i obveze pojedinca prema državi i države prema
pojedincima.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI SLUŽEĆI SE PODATCIMA POPISA STANOVNIŠTVA 2011.

4. Uz pomoć nastavnika i s pomoću podataka Državnog zavoda za statistiku – Popis stanovništva 2011. godine; <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm> pronađite podatke o stanovništvu županija prema narodnosti. Zelenom bojom obojite županiju u kojoj živi većina mađarske nacionalne manjine, plavom bojom obojite županiju u kojoj živi većina talijanske nacionalne manjine, žutom bojom obojite županiju u kojoj živi većina češke nacionalne manjine, a crvenom bojom obojite županiju u kojoj živi većina srpske nacionalne manjine. Ako su objavljeni dok rješavate zadatak, koristite podatke Popisa 2021. godine.

RIJEŠITE ZADATAK.

5. Uz pomoć nastavnika i s pomoću podataka Državnog zavoda za statistiku – Popis stanovništva 2011. godine; <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm> pronađite podatke o stanovništvu vaše županije prema narodnosti i vjeri. Ako su objavljeni podatci iz Popisa stanovništva 2021. godine prema njima riješite zadatak.

- a) Navedi tri najzastupljenije narodnosti koje uz Hrvate žive u vašoj županiji.

Individualno

- b) Navedi tri najzastupljenije vjerske zajednice u vašoj županiji.

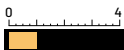
Individualno

- c) Usporedite strukturu stanovništva vaše županije prema narodnosti i vjeri s istim strukturama Republike Hrvatske. Što zaključujete?

Individualno

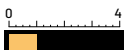
BILJEŠKE

Hrvatska i njezino okruŹje

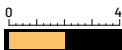
DOPUNITE REČENICE.

1. a) Hrvatska se smjestila u sjevernom umjerenom toplinskom pojasu i na istočnoj i sjevernoj Zemljinoj polutki.
- b) Naziv površinom najveće hrvatske prirodne cjeline je Panonska/Peripanonska/Nizinska , a i površinom i brojem stanovnika najmanja je prirodna cjelina Gorska/Dinarska
- c) Hrvatska je državnost stekla 1990. godine, međunarodno ju je priznalo svih dvanaest država Europske unije dana 15. siječnja 1992. , a u svibnju 1992. primljena je u najvažniju međunarodnu organizaciju čiji je naziv Ujedinjeni narodi
.....

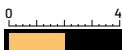
U SLJEDEĆA TRI ZADATKA ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

2. Teritorij Republike Hrvatske presijeca:
 - a) paralela 45° sjeverno od ekvatora i meridijan 16° istočno od početnog meridijana
 - b) paralela 45° sjeverno od ekvatora i meridijan 16° zapadno od početnog meridijana
 - c) paralela 45° sjeverno od ekvatora i meridijan 16° sjeverno od ekvatora
 - d) meridijan 45° sjeverno od ekvatora i paralela 16° istočno od početnog meridijana.
3. Tko je autor stihova himne Republike Hrvatske?
 - a) Miroslav Krleža
 - b) Vatroslav Lisinski
 - c) Antun Mihanović
 - d) Josip Runjanin
4. Koje od navedenih geografskih imena **ne možemo povezati** sa sredozemnim kulturno-civilizacijskim krugom?
 - a) Dalmacija
 - b) Istra
 - c) Kvarner
 - d) Podravina
 - e) otok Pag

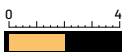
ZAOKRUŽITE T AKO SMATRATE DA JE TVRDNJA TOČNA, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE ODGOVORA.

5. a) Hrvatska je članica NATO-a. (T) N
RH članica je NATO-a 1. travnja 2009. god.
- b) Hrvatska je prije postala članicom MOO-a nego UN-a. (T) N
U siječnju 1992. RH primljena je u članstvo MOO, a u svibnju 1992. u članstvo UN-a.
- c) Od 1996. godine Hrvatska je članica Vijeća Europe. (T) N
RH članica je VE od 6. studenoga 1996. god.
- d) Hrvatska je postala članica Europske unije kao 28. država. (T) N
1. srpnja 2013. god. RH postala je 28 država članica EU-e.

KRATKO ODGOVORITE NA PITANJE.

6. S kojim državama članicama Europske unije danas graniči Hrvatska?
S Mađarskom i Slovenijom na kopnu, a s Italijom na moru.

RIJEŠITE KRIŽALJKU.

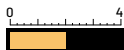
7.

1.	L	a	t	v	i	j	a			
2.	l	s	l	a	n	d				
3.	T	a	l	i	j	a	n	i		
4.	V	a	t	i	k	a	n			
5.	A	l	p	e	J	a	d	r	a	n

1. Država koja je četvrta priznala Hrvatsku.
2. Prva otočna država koja je priznala hrvatsku samostalnost.
3. Narod koji živi na području najvećega hrvatskog susjeda.
4. Vjerska država koja je također među prvima priznala Hrvatsku.
5. Regionalna europska organizacija kojoj je Hrvatska pristupila 1978. godine.

Ako ste pravilno riješili križaljku, u tamno otisnutom stupcu dobit ćete naziv države koja je druga priznala hrvatsku samostalnost 1991. godine.

Ime te države jest Litva.

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU GRAFIČKOG PRILOGA.

8. Ispod svakoga povijesnoga grba napišite kojoj hrvatskoj pokrajini pripada.

najstariji
hrvatski grb,

Dubrovačka
Republika,

Dalmacija,

Istra,

Slavonija

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU.

9. Slovo ispred imena svakog naroda koji živi u susjedstvu Hrvatske pridodajte njegovoj jezičnoj skupini.

.....C..... germanski jezici

A) Slovenci, Srbi, Bošnjaci, Crnogorci

.....A..... slavenski jezici

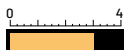
B) Talijani

.....D..... ugrofinski jezici

C) Nijemci

.....B..... romanski jezici

D) Mađari

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE GEOGRAFSKE KARTE.

10. U svaki krug na karti upišite naziv kulturnog kruga i njegova glavna obilježja.

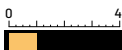
- Mila kuda si planina!

12. Koji se utjecaji pojedinih kulturno-civilizacijskih krugova prepoznaju u vašem zavičaju.

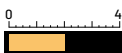
BILJEŠKE

Suvremena država Hrvatska

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Samostalnost i organizaciju vlasti koje čine državu nazivamo *državnost*
- b) Neovisnost države u njezinim unutarnjim poslovima i vanjskim odnosima nazivamo *suverenitet*
- c) Vlast se u Republici Hrvatskoj dijeli na *zakonodavnu,*
..... *izvršnu* i *sudbenu*
- d) Ime županije u kojoj živite je, ona je podijeljena na općina i upravnih gradova.
- e) Ime vaše općine / upravnoga grada je

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. Fotografije prikazuju sjedišta nositelja vlasti RH. Navedite njihove nazive i ulogu.

Hrvatski sabor – donosi zakone.

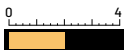
Vlada RH – predlaže zakone i odluke Hrvatskom saboru.

Vrhovni sud RH – osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

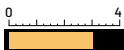

Grb predsjednika – predsjednik zastupa RH u zemlji i u inozemstvu. Skrbi za redovito i usklađeno djelovanje i stabilnost državne vlasti.

ZAOKRUŽITE T AKO SMATRATE DA JE TVRDNJA TOČNA, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJE NJE ODGOVORA.

3. a) Mandat saborskih zastupnika je pet godina. T **N**
Mandat saborskih zastupnika traje četiri godine i može se produžiti samo u slučaju rata ili neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti države te velikih prirodnih nepogoda.
- b) Prvi put možete izaći na izbore i birati zastupnike u Hrvatskom saboru nakon završetka osnovne škole. T **N**
Prvi put možete izaći na izbore s 18 godina kada postajete punoljetni.
- c) Mandat predsjednika/predsjednice Republike Hrvatske je četiri godine. T **N**
Mandat predsjednika/predsjednice države traje pet godina.
- d) Hrvatska je upravno-teritorijalno organizirana u 21 županiju i Grad Zagreb. T **N**
RH organizirana je u 20 županija i Grad Zagreb.
- e) Županije kao upravno-teritorijalne jedinice dijele se na upravne gradove, a oni na općine. **T** N

RIJEŠITE ZADATAK.

4. U priloženu skicu upišite primjere demokracije u Hrvatskoj.

ISTRAŽITE NA SLUŽBENIM MREŽNIM STRANICAMA HRVATSKOG SABORA I VLADE TE ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

5. a) Koliko zastupnika ima Sabor u ovom sazivu?

151 zastupnik.

b) Tko su predstavnici u Saboru iz vašeg zavičaja?

c) Koje ministarstvo donosi odluke o osnovnom i srednjem obrazovanju u Hrvatskoj?

Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

RIJEŠITE ZADATAK.

6. Na službenim mrežnim stranicama svoje županije i općine / upravnoga grada istražite primjere aktivnosti u obrazovanju, zdravstvu, prometu i gospodarskom razvoju. Koje biste vi aktivnosti predložili svojemu županu ili gradonačelniku ili načelniku?

BILJEŠKE

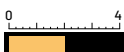
Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dotted lines.

Ljudska prava i prava djece

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Zaštita i promicanje ljudskih prava temeljna je zadaća organizacije čiji je potpuni naziv na hrvatskom jeziku *Ujedinjeni narodi*
- b) Temeljna ljudska prava zapisana su u dokumentu koji je nazvan *Opća deklaracija o ljudskim pravima*
- c) Naziv konvencije kojom su priznata prava djece u cijelom svijetu je *Konvencija o pravima djeteta*
- d) Pokrata specijalizirane organizacije UN-a koja se posebno brine o pravima djece u svijetu je *UNICEF*
- e) Osoba koja u Republici Hrvatskoj ima posebnu zadaću u zaštiti, praćenju i promicanju prava i interesa djece ima funkciju *pravobranitelj ili pravobraniteljice za prava djece*

RIJEŠITE ZADATAK.

2. Kratko opišite aktivnosti UNICEF-a u svijetu.
..... *UNICEF brine o pravima djece i poboljšanju položaja i uvjeta života djece u svijetu. Bavi se sprečavanjem širenja i liječenjem dječjih bolesti, isporukama hrane u područja zahvaćena nepogodama i ratom, gradnjom vrtića i škola, obrazovanjem učitelja...*

ZAOKRUŽITE T AKO SMATRATE DA JE TVRDNJA TOČNA, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE ODGOVORA.

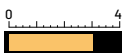
3. a) Opću deklaraciju o ljudskim pravima donijela je Opća skupština Ujedinjenih naroda 1989. godine. T ☒ N
..... *Opća deklaracija o ljudskim pravima donijeta je 1948. god.*
- b) Prava djece određena su Europskom konvencijom o ostvarivanju dječjih prava. T ☒ N
..... *Prava djece određena su Konvencijom o pravima djeteta*

- c) Prava svih osoba mlađih od 18 godina na obrazovanje, zdravstvenu skrb, prehranu, smještaj i igru bila su osigurana svoj djeci u svijetu nakon 1945. godine.

T

N

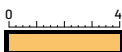
Navedena prava osigurana su djeci 1989. god.

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Uz primjere ljudskih prava upišite zašto se svi trebamo zauzimati da se ona poštuju.

Pravo na život i osobnu sigurnost	nitko nema pravo drugome oduzeti život i ugroziti nečiju osobnu sigurnost.
Pravo na slobodu od ropstva	nitko nema pravo drugu osobu držati u ropstvu i siliti je na prisila rad.
Pravo na ljudsko postupanje prema svakom pojedincu	svatko ima pravo da se prema njemu postupa na ljudski način i da ga se uvažava kao osobu.
Jednakost pred zakonom	svi su ljudi pred zakonom jednaki i imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu.
Slobodno izražavanje svojeg mišljenja	svatko ima pravo slobodno izraziti svoje stavove o stvarima koje se odnose na njega ili o temama o kojima se razgovara.
Slobodno kretanje	svatko ima pravo izabrati gdje želi živjeti i slobodno se kretati između država.
Pravo na slobodan izbor vjerske pripadnosti	svatko ima pravo sam odlučiti hoće li biti vjernik ili ne i kojoj će vjeri pripadati.
Pravo na obrazovanje, kulturu, pravedne uvjete rada i slobodno vrijeme	svatko ima pravo na školovanje, na sudjelovanje u kulturnom životu, na radno mjesto koje poštuje radno vrijeme i na odmor te vlasti izbor provođenja slobodnog vremena.

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA ODGOVORITE NA PITANJA.

5. Istražite i kratko opišite u kojim aktivnostima UNICEF-a možete sudjelovati?

Mogu donirati novčana sredstva za akcije UNICEF-a u svijetu, volontirati, trčati na

Mliječnoj stazi za djecu s teškoćama u razvoju, poslati kuvertu punu ljubavi. . .

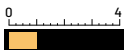
6. Svaka osoba koja ostvaruje prava ima i odgovornosti. Navedite neke svoje odgovornosti.

Redovito ispunjavati školske obaveze, pisati domaće zadaće i truditi se kako bi postigao/la najbolje moguće rezultate, lijepo postupati prema svojim prijateljima i odraslima na onakav način na koji bi željela/želio da se oni odnose prema meni, preuzeti odgovornost za vlastito ponašanje i postupke... štititi svoja i tuđa prava, ne se razbacivati s hranom, zdravo se hraniti, u svojim željama prilagoditi se novčanim mogućnostima svoje obitelji, čuvati okoliš. . .

BILJEŠKE

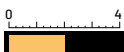
This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Naselja su sela i gradovi

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Naselje u kojemu većina radno sposobnog stanovništva obrađuje zemlju i uzgaja stoku nazivamo *selo ili seosko (ruralno) naselje*
- b) Kriteriji prema kojima razlikujemo sela od gradova su *broj stanovnika i gustoća naseljenosti*
- c) Naziv hrvatske regije za koju su tipična „ušorena“ naselja jest *Panonska Hrvatska (u Slavoniji, Podravini, Baranji)*
- d) Prema broju naselja u Hrvatskoj je više *sela*, a veći udjel stanovništva živi u *gradovima*
- e) Prema utjecaju kulturno-civilizacijskih krugova u Hrvatskoj prevladavaju *sredozemni* i *srednjoeuropski* tip grada.

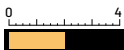
ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. Usporedite obilježja srednjoeuropskoga i sredozemnoga grada.

Lijeva fotografija – *srednjoeuropski tip grada: stara gradska jezgra, planska izgradnja, zgrade ukrašenih pročelja, parkovi.*

Desna fotografija – *sredozemni tip grada: pravilna struktura ulica naslijeđena iz antike, zbijene kuće, uske uličice koje štite od vjetra i jakog sunca, stare kamene građevine.*

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH SATELITSKIH SNIMKI I ISJEČAKA GEOGRAFSKIH KARATA.

3. a) Ispod svakoga grafičkog priloga na prvu crtu upišite jedan od ponuđenih tipova seoskih naselja. Za jedan tip nema grafičkog priloga. Na drugu crtu upišite hrvatsku regiju u kojoj prevladavaju takva sela.

Ponuđeni tipovi sela:

cestovno (ušoreno) selo, obalno selo, raštrkano selo, zbijeno selo, zvjezdasto selo.

.....*cestovno (ušoreno) selo*.....

.....*Slavonija*.....

.....*obalno selo*.....

.....*Dalmacija*.....

.....*zbijeno selo*.....

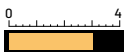
.....*Istra*.....

.....*zvjezdasto selo*.....

.....*na raskršćima*.....

- b) Naziv tipa sela za koje nema grafičkog priloga jest*raštrkano selo*.....

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE NASELJA PREMA BROJU STANOVNIKA.

4. a) Koliko je naselja u Hrvatskoj 2021. godine imalo manje od 1000 stanovnika?*6 272 naselja*.....
- b) Kojem tipu naselja pripadaju naselja manja od 1000 stanovnika?
.....*Pripadaju selima.*.....
- c) Koliki je udjel stanovništva živio 2021. godine u naseljima s manje od 1000 stanovnika?
.....*28.81%*.....

- d) Koja je kategorija naselja prema broju stanovnika imala najveći udjel u ukupnom broju naselja u Hrvatskoj 2021. godine? *200 i više stanovnika.*
- e) Koliki je udjel stanovništva 2021. godine živio u kategoriji naselja s najvećim udjelom u ukupnom broju naselja? *3,08 stanovnika*
- f) Koliko je gradova u Hrvatskoj u kojima je 2021. godine živjelo više od 10 000 stanovnika? *35 gradova*
- g) Koliki je udjel ukupnog stanovništva živio u gradovima s više od 10 000 stanovnika 2021. godine? *44.97%*
- h) Što zaključujete o veličini naselja u Hrvatskoj?
U Hrvatskoj prevladavaju naselja s manje od 1 000 stanovnika, ali u njima živi vrlo mali dio stanovništva Hrvatske. Gradova u kojima živi više od 50 000 stanovnika u Hrvatskoj je samo osam, ali u njima živi skoro trećina stanovništva Hrvatske.

Naselja prema broju stanovnika 2011. godine

KATEGORIJA NASELJA	BROJ NASELJA	BROJ STANOVNIKA	UDJEL, %	
			U BROJU NASELJA	U BROJU STANOVNIKA
ukupno	6 757	3 888 529	100,00	100,00
bez stanovnika	191	–	2,83	–
do 100 stanovnika	2 925	119 709	43,29	3,08
101 – 200	1 247	180 356	18,45	4,64
201 – 500	1 337	420 995	19,79	10,83
501 – 1000	572	399 604	8,47	10,28
1001 – 1500	198	242 392	2,93	6,23
1501 – 2000	85	146 190	1,26	3,76
2001 – 5000	130	387 459	1,92	9,96
5001 – 10 000	37	242 830	0,55	6,24
10 001 – 20 000	16	214 960	0,24	5,53
20 001 – 50 000	12	358 113	0,18	9,21
50 001 – 100 000	4	251 115	0,06	6,46
100 001 – 200 000	2	259 032	0,03	6,66
200 001 i više stanovnika	1	665 774	0,01	17,12

Izvor: Prvi rezultati Popisa 2021., www.popis2021.hr

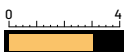
ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE KRETANJE UDJELA GRADSKOG STANOVNIŠTVA.

5. a) Koje je godine udjel gradskog stanovništva prvi put bio veći od udjela seoskog stanovništva? 1981. godine
- b) U kojim je međupopisnim razdobljima smanjen udjel gradskog stanovništva?
..... 1880. – 1890., 1910. – 1921.
- c) U kojem je međupopisnom razdoblju udjel gradskog stanovništva najviše porastao?
..... 2001. – 2011.

Kretanje udjela gradskog stanovništva od 1857. do 2011. godine

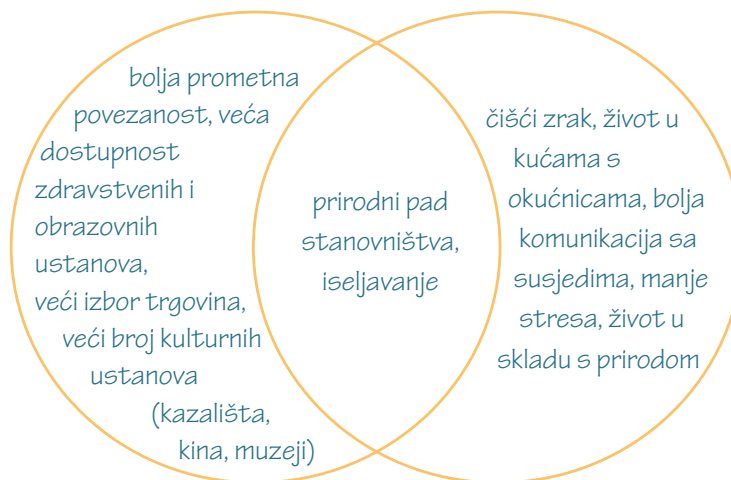
GODINA	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
UDJEL GRADSKOG STAN. (%)	11,9	13,9	15,4	15,2	16,8	18,6	18,4	22,1	25,1	27,2	32,4	41,0	50,8	54,5	57,5	70,4

Izvor: Statistički ljetopis Hrvatske 2017., www.dzs.hr

RIJEŠITE ZADATAK.

6. U lijevi krug upišite prednosti života u gradu, u desni prednosti života na selu, a u preklapajući dio krugova dva obilježja po kojima se grad i selo u Hrvatskoj ne razlikuju.

RIJEŠITE SLJEDEĆA DVA ZADATKA.

7. Navedite primjer seoskog naselja u svom zavičaju i opišite njegova obilježja (veličina, izgled, način života, funkcije, kuće, okućnice, ulice, struktura stanovništva...).

.....

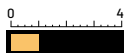
.....

.....

8. Navedite primjer gradskog naselja u svojem zavičaju i njegovu ulogu u prostoru.

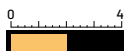
BILJEŠKE

Gradovi i njihova uloga u prostoru

DOPUNITE REČENICE.

1. a) Tipične gradske funkcije su stambena, upravna, obrazovna, zdravstvena, kulturna, radna, trgovačka, prometna, sportska, turistička i vjerska.
- b) Gradska naselja koja imaju najvažnije funkcije u Hrvatskoj nazivamo makroregionalna središta.
- c) Područje koje je pod utjecajem središta s najvažnijim funkcijama u Hrvatskoj nazivamo makroregija.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. a) Ispod fotografije napišite koja je gradska funkcija prikazana.

stambena

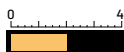
radna

prometna

- b) Nabrojite funkcije grada koje nisu prikazane na slikama.

upravna, obrazovna, zdravstvena, kulturna, trgovačka, sportska, turistička i vjerska

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U DESNOM STUPCU.

3. Spojite gradove s njihovim gospodarskim značenjem.

A) Slavonski Brod

.....B..... rafinerija nafte

B) Rijeka

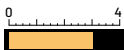
.....D..... najveća hrvatska luka na Dunavu

C) Vinkovci

.....C..... veliko željezničko čvorište

D) Vukovar

.....A..... središte slavonskog dijela Posavine

ZADATAK RIJEŠITE SLUŽEĆI SE PRILOŽENOM TABLICOM.

4. a) Smeđom bojom u tablici obojite polja u kojima su napisana imena gradova:
Zadar, Pula, Dubrovnik, Karlovac, Slavonski Brod, Varaždin, Čakovec, Sisak, Velika Gorica, Šibenik, Koprivnica, Bjelovar, Virovitica, Požega, Vinkovci i Vukovar.
- b) Prema funkcijama gradovi koje ste obojili u tablici su regionalna središta.
- c) Koja regionalna središta u Hrvatskoj nisu županijska središta? Pula i Velika Gorica
- d) Koliko je stanovnika 2021. godine živjelo u četirima makroregionalnim hrvatskim središtima? Zagreb 665 774
Split 150 410
Rijeka 108 622
Osijek 75 916
Ukupno: 1 000 722
- e) Osim Splita i Rijeke, koja su dva regionalna središta u Primorskoj Hrvatskoj 2021. godine imala najveći broj stanovnika?
..... Zadar i Pula
- f) Osim Zagreba, koje je regionalno središte Panonske Hrvatske 2021. godine imalo više od 50 000 stanovnika?
..... Osijek
- g) Koje je regionalno središte Panonske, a koje Primorske Hrvatske 2021. godine imalo najmanji broj stanovnika?
..... Dubrovnik
- h) Iz koje prirodno-geografske hrvatske regije u tablici nije navedeno nijedno gradsko naselje?
..... Iz Gorske Hrvatske.

Stanovništvo u najvećim naseljima, Popis 2021.

ASELJE	ROJ STANOVNIKA
Zagreb	665 774
Split	150 410
Rijeka	108 622
Osijek	75 916
Zadar	67 349
Sesvete	55 439
Pula	52 411
Slavonski Brod	45 083
Karlovac	41 979
Varaždin	36 384
Šibenik	31 085
Velika Gorica	30 086
Vinkovci	28 247
Sisak	27 886
Dubrovnik	27 034
Bjelovar	24 351
Vukovar	22 616
Koprivnica	22 304
Solin	21 058
Zaprešić	18 813
Đakovo	16 941
Samobor	16 914
Požega	16 894
Čakovec	15 160
Metković	14 062
Virovitica	13 531
Petrinja	13 123
Makarska	12 800
Kutina	12 053
Rovinj	11 693

Izvor: Prvi rezultati Popisa 2021.,
www.popis2021.hr

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE GEOGRAFSKE KARTE.

5. a) Na karti Hrvatske u kružice upišite:

slovo **M** uz brojem stanovnika najmanje makroregionalno središte

slovo **S** uz najsjevernije regionalno središte

slovo **Z** uz najzapadnije regionalno središte

slovo **N** uz najveće regionalno središte prema broju stanovnika

slovo **A** uz dva regionalna središta na rijeci Savi

slovo **H** uz najjužnije makroregionalno središte.

b) Koja su regionalna i makroregionalna središta ostala neoznačena slovima?

Zagreb, Rijeka, Varaždin, Karlovac, Bjelovar, Šibenik i Dubrovnik

c) Fotografije prikazuju makroregionalna središta. Crtama ih povežite sa smještajem na geografskoj karti.

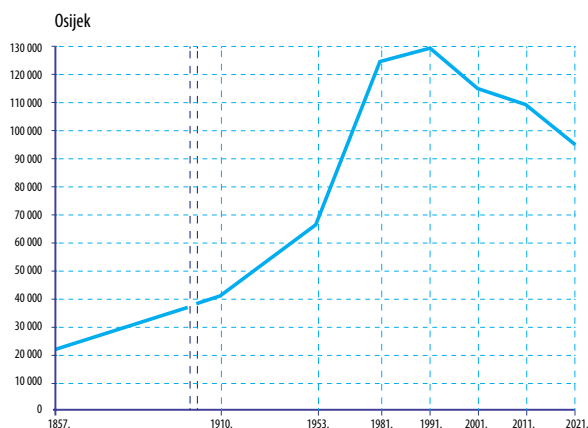
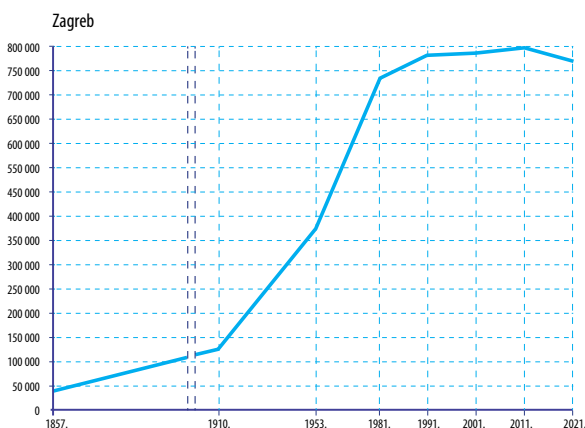
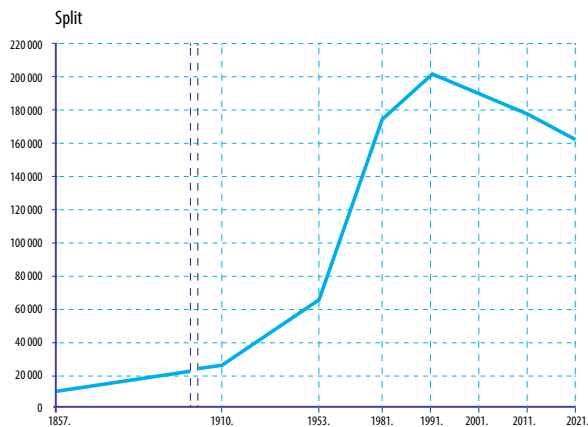
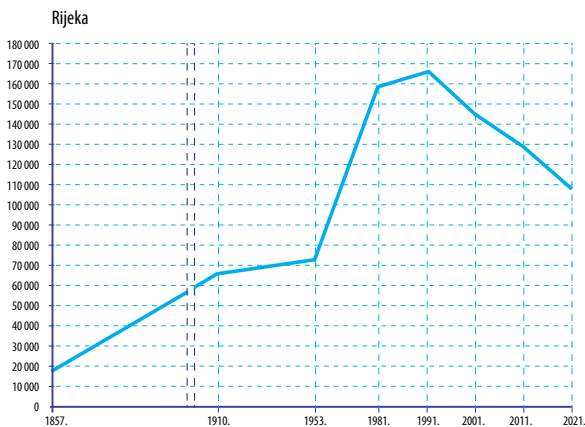

SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH DIJAGRAMA.

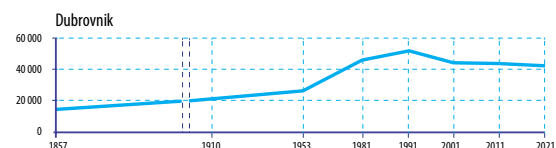
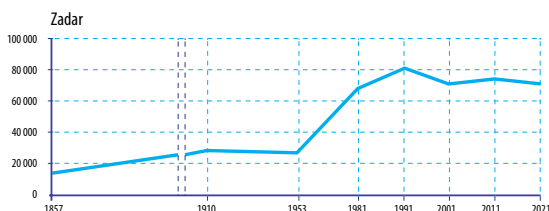
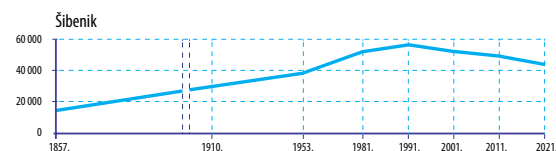
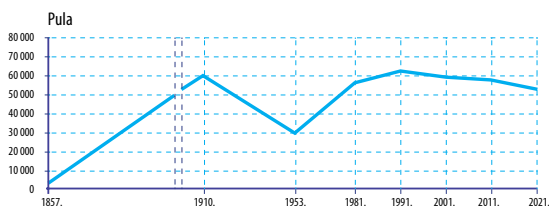
6. Usporedite kretanje broja stanovnika makroregionalnih središta. Što zaključujete?

U svim se gradovima u promatranom razdoblju do 1991. godine broj stanovnika se povećao. Najveće povećanje dogodilo se u drugoj polovici 20. stoljeća, od 1953. godine. U Rijeci, Splitu i Osijeku nakon 1991. broj stanovnika se smanjuje, a u Zagrebu se i dalje povećava.

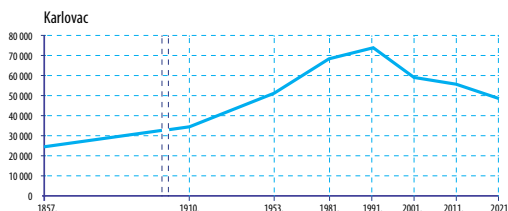
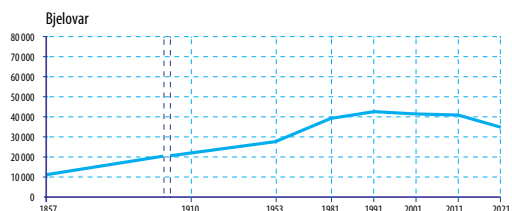
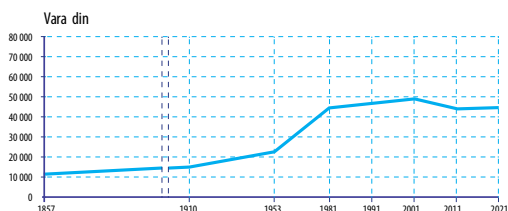
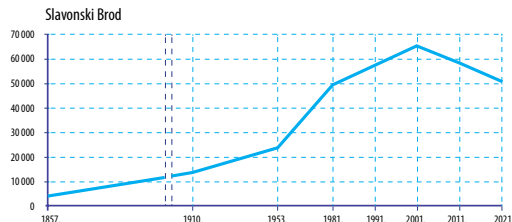
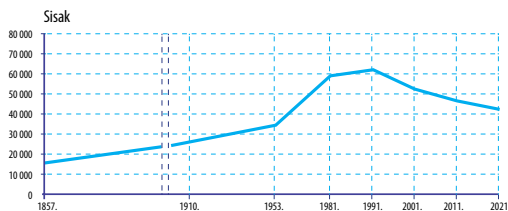
7. Usporedite kretanje broja stanovnika regionalnih središta Primorske Hrvatske. Što zaključujete?

U svim se gradovima u promatranom razdoblju broj stanovnika do 1991. povećao. U Puli se u razdoblju od 1910. do 1953. dogodio pad broja stanovnika, ali se nakon 1953. broj stanovnika povećao. Sva četiri grada su najveći broj stanovnika imali 1991. godine nakon koje im se broj stanovnika smanjio. U zadnjem međupopisnom razdoblju od 2001. do 2011. samo je u Zadru došlo do blagog porasta broja stanovnika.

8. Usporedite kretanje broja stanovnika regionalnih središta Panonske Hrvatske. Što zaključujete?

U svim se gradovima u promatranom razdoblju do 1991. broj stanovnika povećao. Najveće povećanje dogodilo se u drugoj polovici 20. stoljeća, od 1953. godine. Svi su gradovi, osim Slavonskog Broda, najveći broj stanovnika imali 1991. godine, a nakon toga im se broj stanovnika smanjuje ili stagnira. Slavonski Brod je najveći broj stanovnika zabilježi 2001. godine, a nakon toga broj stanovnika se smanjuje.

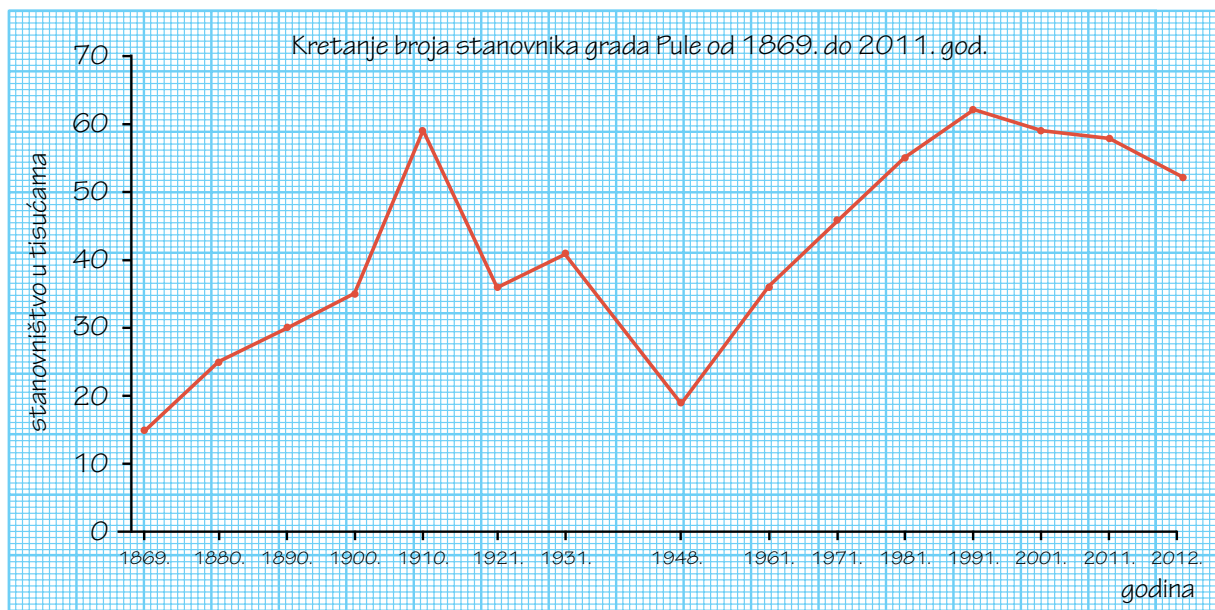
RIJEŠITE ZADATAK.

9. a) S pomoću podataka iz tablice nacrtajte linijski dijagram kretanja broja stanovnika grada Pule od 1869. do 2011. godine.

GODINA	BROJ STANOVNIKA PULE	GODINA	BROJ STANOVNIKA PULE
1869.	10 500	1948.	20 000
1880.	25 000	1961.	36 000
1890.	31 000	1971.	47 000
1900.	35 000	1981.	56 000
1910.	59 000	1991.	62 000
1921.	37 000	2001.	59 000
1931.	41 000	2011.	58 000
		2021.	52 400

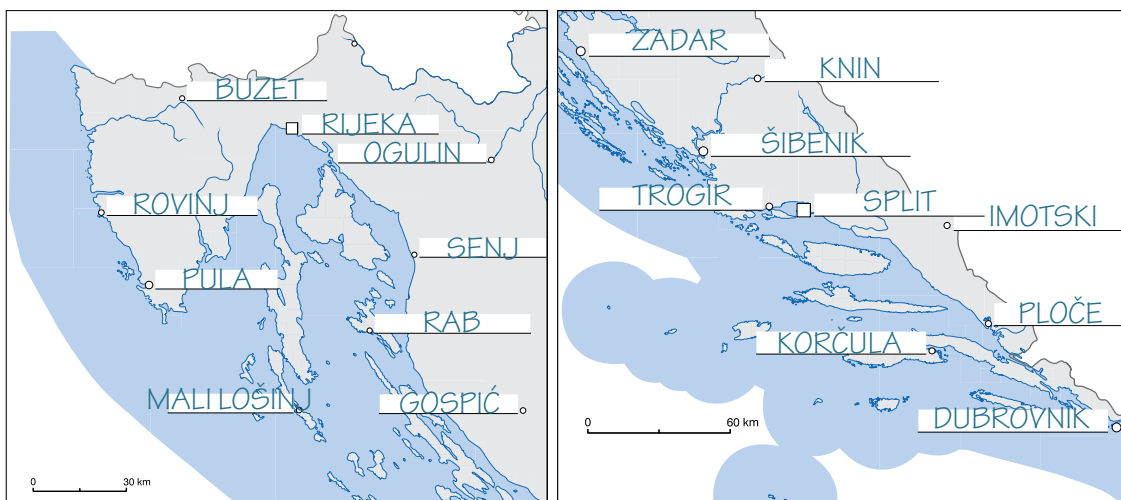
- b) Koji su razlozi smanjenja broja stanovnika Pule utvrđenoga popisom 1948. godine, a koji utvrđeni popisom 2021. godine?

Uzroci smanjenja broja stanovnika 1948. su posljedice Drugog svjetskog rata, a 2011. niska rodnost i iseljavanje stanovništva.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU GEOGRAFSKOG ATLASA.

10. a) U kartu riječke i splitske makroregije, u predviđene prostore, upišite imena gradova.

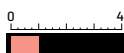
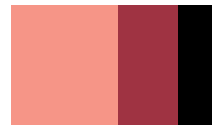
b) U kartu zagrebačke i osječke makroregije, u predviđene prostore, upišite imena gradova.

BILJEŠKE

[illegible]

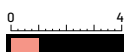
Gospodarstvo

KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆE PITANJE.

1. Što je gospodarstvo?

djelatnosti koje sudjeluju u proizvodnji, razmjeni i potrošnji dobara i usluga.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH SLIKA.

2. Ispod slika upišite nazive skupine djelatnosti kojoj pripadaju.

primarne

sekundarne

primarne

primarne

kvartarne

tercijarne

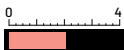
tercijarne

tercijarne

sekundarne

ISPUNITE KRIŽALJKU.

3. 1. Djelatnost koja obuhvaća ulov i uzgoj ribe te drugih morskih i slatkovodnih organizama.
2. Djelatnost posredovanja između proizvođača i potrošača nekog proizvoda.
3. Djelatnost kopanja i vađenja sirovina.
4. Djelatnost razvijena na hrvatskoj obali Jadrana.
5. Djelatnost financijskog poslovanja (obavlja se u bankama).
6. Djelatnost obrazovanja djece i odraslih.
7. Djelatnost prijevoza roba i ljudi između dvaju mjesta.
8. Djelatnost koja obuhvaća poljodjelstvo i stočarstvo.
9. Drugi naziv za oružane snage čija je zadaća zaštita države.
10. Djelatnost čija je zadaća gradnja kuća, stanova, cesta, mostova...

					1.	r	i	b	a	r	s	t	v	o				
2.	t	r	g	o	v	i	n	a										
					3.	r	u	d	a	r	s	t	v	o				
					4.	t	u	r	i	z	a	m						
5.	b	a	n	k	a	r	s	t	v	o								
					6.	š	k	o	l	s	t	v	o					
					7.	p	r	o	m	e	t							
8.	p	o	l	j	o	p	r	i	v	r	e	d	a					
					9.	v	o	j	s	k	a							
					10.	g	r	a	d	i	t	e	l	j	s	t	v	o

Ako ste točno riješili križaljku, u posebno označenim poljima dobit ćete naziv najvažnije djelatnosti sekundarnog sektora: **industrija**

U križaljci iz prethodnog pitanja primarne djelatnosti obojite zelenom bojom, sekundarne djelatnosti plavom bojom, tercijarne djelatnosti žutom bojom, a kvartarne djelatnosti crvenom bojom.

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE ODGOVORA.

4. a) Posljednjih desetljeća smanjuje se udjel zaposlenih u sekundarnim djelatnostima.

T

N

- b) U slabije razvijenim državama malo se stanovnika bavi primarnim djelatnostima.

T

N

U slabije razvijenim državama većina se stanovništva bavi poljoprivredom koja je primarna djelatnost.

- c) U visokorazvijenim državama se u primarnim djelatnostima koriste napredni načini proizvodnje.

T

N

- d) U slabije razvijenim državama proizvodi nastali u primarnim djelatnostima proizvode se uglavnom za prodaju.

T

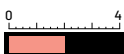
N

U slabije razvijenim državama proizvodi nastali u primarnim djelatnostima proizvode se uglavnom za vlastite potrebe.

- e) Udjel zaposlenih u sekundarnim djelatnostima najviše se smanjio u najrazvijenijim državama.

T

N

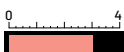
U SLJEDEĆA DVA ZADATKA KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

5. Kako se jednom riječju naziva skup djelatnosti koje sudjeluju u proizvodnji, razmjeni i potrošnji dobara i usluga?

Gospodarstvo.

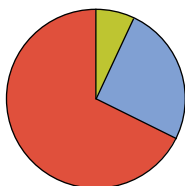
6. Objasnite u čemu je razlika između proizvodnje obuće zaposlenika u proizvodnom obrtu i u industriji obuće.

U obrtima zaposlenik proizvodi jedan proizvod od početka do kraja i proizvodi se mogu razlikovati, dok se u industriji proizvodi masovno i proizvodi su standardizirani.

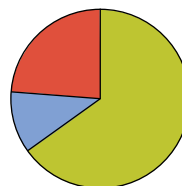

RIJEŠITE ZADATAK.

7. U strukturnim krugovima koji prikazuju zastupljenost djelatnosti zelenom bojom obojite udjel zaposlenih u primarnom sektoru, plavom bojom udjel zaposlenih u sekundarnom sektoru i crvenom bojom udjel zaposlenih u tercijarnom sektoru. Obratite pozornost na razlike u udjelima pojedinih djelatnosti u razvijenim i slabije razvijenim zemljama.

razvijene zemlje

slabije razvijene zemlje

primarni sektor

sekundarni sektor

tercijarni sektor

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

8. S pomoću tablice grafički prikažite podatke za državu koja ima najviše zaposlenih u primarnim djelatnostima, zatim za državu koja ima najviše zaposlenih u sekundarnim te za državu koja ima najviše zaposlenih u tercijarnim djelatnostima. Grafički prikažite podatke i za Republiku Hrvatsku. Uz svaki dijagram upišite pripadajuće ime države.

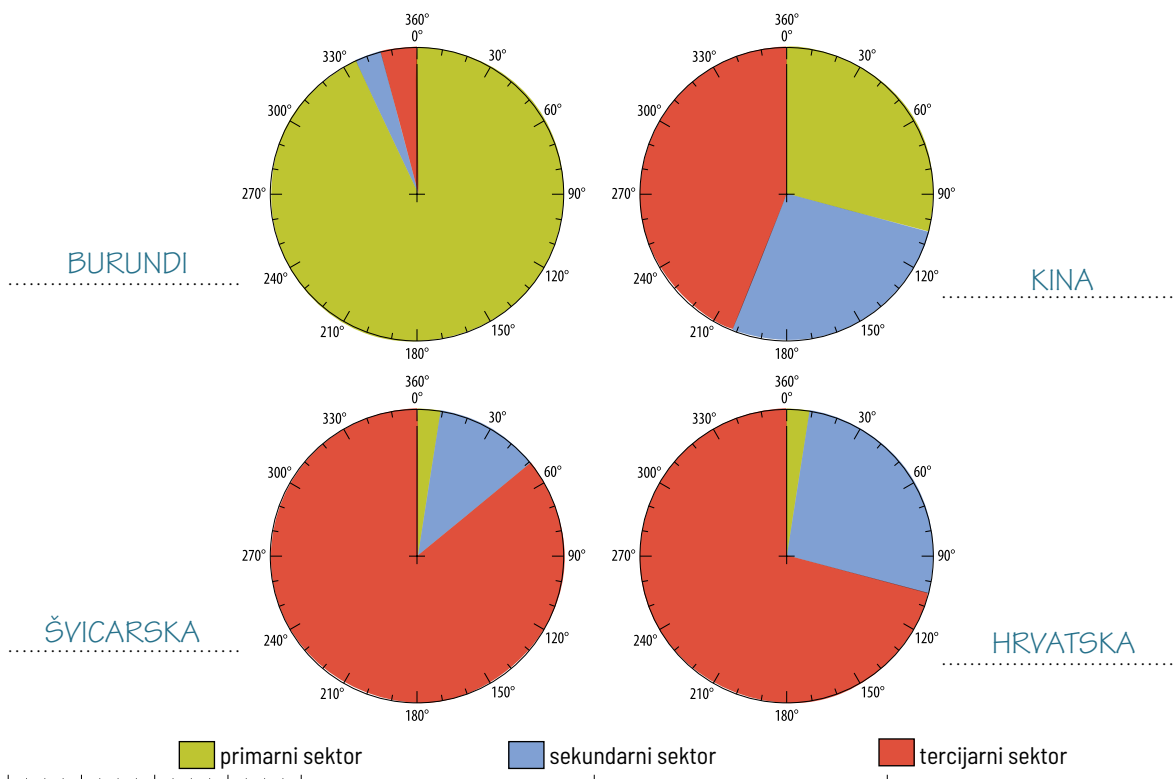
S obzirom na to da je $1\% = 3,6^\circ$, svaki postotni udjel pomnožite s 3,6 da biste dobili potreban broj stupnjeva.

Koja je od navedenih država najslabije razvijena? Burundi.

Gospodarska struktura stanovništva u odabranim državama 2017. godine

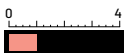
DRŽAVA	PRIMARNE DJELATNOSTI		SEKUNDARNE DJELATNOSTI		TERCIJARNE DJELATNOSTI	
	UDIO	STUPANJ	UDIO	STUPANJ	UDIO	STUPANJ
SAD	0,7 %	$P = 2.52$	20,3 %	$S = 73.08$	79,0 %	$T = 284.4$
Švicarska	2,0 %	$P = 7.2$	12,0 %	$S = 43.2$	86,0 %	$T = 309.6$
Kina	28,3 %	$P = 101.88$	29,3 %	$S = 105.4$	42,4 %	$T = 152.64$
Indonezija	32,0 %	$P = 115.2$	21,0 %	$S = 75.6$	47,0 %	$T = 169.2$
Japan	2,9 %	$P = 10.44$	26,2 %	$S = 94.32$	70,9 %	$T = 255.24$
Burundi	93,6 %	$P = 336.96$	2,3 %	$S = 8.28$	4,1 %	$T = 14.76$
Paragvaj	26,5 %	$P = 95.4$	18,5 %	$S = 66.6$	55,0 %	$T = 198$
Hrvatska	1,9 %	$P = 6.84$	27,6 %	$S = 99.36$	70,5 %	$T = 253.8$
SVIJET	31,5 %	$P = 113.4$	23,5 %	$S = 84.6$	45,0 %	$T = 162$

Izvor: <https://www.indexmundi.com/factbook/fields/labor-force-by-occupation>

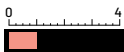
[illegible]

Pokazatelji razvijenosti

OBJASNITE POJMOVE.

- a) BDP je bruto domaći proizvod – ukupna vrijednost svih dobara i usluga proizvedenih unutar neke države.
- b) BND bruto nacionalni dohodak – ukupan dohodak od svih dobara i usluga koje su ostvarili građani neke države u svojoj državi i u inozemstvu.
- c) HDI ljudski razvojni indeks - pokazatelj kojim se mjeri razvijenost na temelju BND-a po stanovniku, očekivanog trajanja života i stupnja obrazovanja.

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

- Ispod fotografija napišite glavne probleme slabije razvijenih zemalja.

obrazovanje

zdravstvena zaštita

nezaposlenost

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH TABLICA.

- a) Tablica 1 prikazuje države s najvećim ukupnim BDP-om.

Obojite ih na priloženoj karti ljubičastom bojom.

- b) Tablica 2. prikazuje države s najvećim BDP-om po stanovniku.

Jesu li sve one ujedno i vodeće države po BDP-u po stanovniku Ne.

Objasnite odgovor.

Države s velikim brojem stanovnika ostvaruju i ukupno visoki BDP. U državama koje ostvaruju najveći BDP po stanovniku, manji broj stanovnika ostvaruje veću zaradu.

S kojeg je kontinenta većina visoko razvijenih država svijeta? Europa.

Tablica 1. Države s najvišim BDP-om 2019. godine

POREDAK	DRŽAVA	u mlrd USD
1	Sjedinjene Američke Države	21 433,23
2	Kina	14 342,90
3	Japan	5 081,77
4	Njemačka	3 861,12
5	Indija	2 868,93
6	Ujedinjeno Kraljevstvo	2 829,11
7	Francuska	2 715,52
8	Italija	2 003,58
9	Brazil	1 839,76
10	Kanada	1 736,43

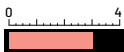
Izvor: Svjetska Banka, 2021.

Tablica 2. Države s najvišim BDP-om po stanovniku 2019.

POREDAK	DRŽAVA	USD
1.	Monako	185 741
2.	Linheštajn	173 356
3.	Luksemburg	114 705
4.	Švicarska	81 994
5.	Irska	78 661
6.	Norveška	75 420
7.	Island	66 945
8.	Sjedinjene Američke Države	65 281
9.	Singapur	65 233
10.	Katar	64 782

Izvor: Svjetska Banka 2021.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU KARTE U UDŽBENIKU KOJA PRIKAŽUJE DRŽAVE SVIJETA PREMA HDI-JU I GEOGRAFSKOG ATLASA.

4. a) Nabrojite najrazvijenije afričke države prema HDI-ju.

To su: Alžir, Tunis, Libija, Ekvatorijalna Gvineja, Gabon i Bocvana.

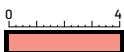
- b) Nabrojite najslabije razvijene europske države prema HDI-ju.

To su: Bosna i Hercegovina, Srbija, Kosovo, Sjeverna Makedonija, Albanija, Grčka,

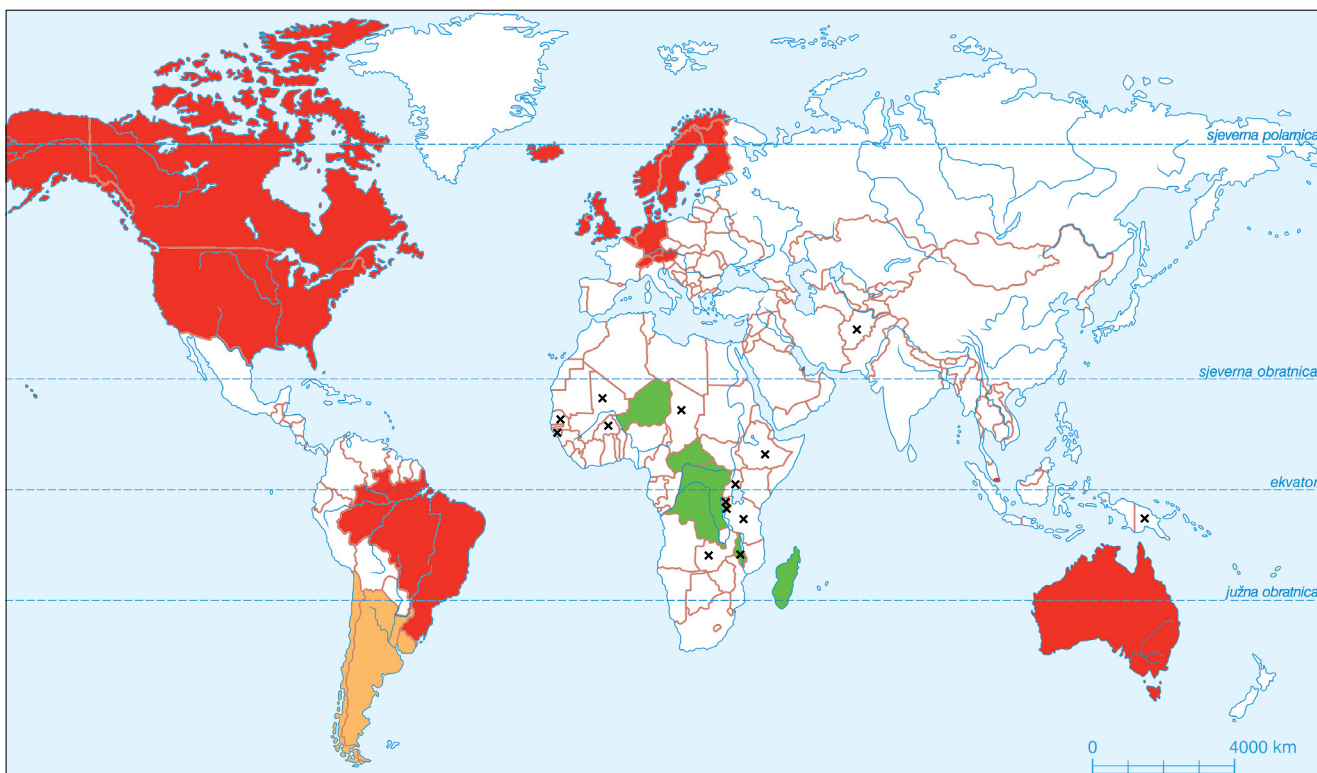
Moldavija i Ukrajina.

- c) U koju skupinu, prema HDI-ju, pripadaju države Europske unije?

Sve države EU-e osim Grčke pripadaju u države s vrlo visokim HDI-om.

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE S POMOĆU TABLICE BNP PO STANOVNIKU NA STRANICAMA SVJETSKJE BANKE (www.worldbank.org).

Prikaz se može mijenjati ovisno o godini

5. a) Zelenom bojom obojite sve države čiji je BNP po stanovniku manji od 500 USD. Što zaključujete o njihovu prostornom rasporedu u svijetu?

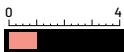
Nalaze se u Africi.

- Najviše ih se nalazi u Europi.

- Pripadaju državama s niskim prihodom.

- Pripadaju državama s niskim prihodom.

Primarne djelatnosti u Hrvatskoj

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE PAROVE.

1. Povežite plodno tlo i područje gdje se ono nalazi.

crvenica ————— zapadna Istra

smeđe tlo ————— Vrgorsko polje

aluvijalna tla ————— delta Neretve

ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

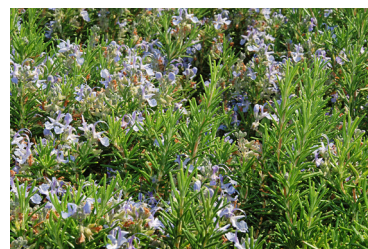
2. a) Zaokružite broj ispod fotografije koja **ne** pripada nizu.

1

2

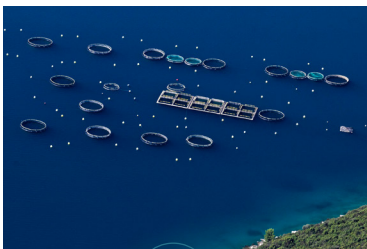

3

b) Objasnite izbor.

Slika 1 prikazuje kukuruz koji je žitarica Panonske Hrvatske, a slika 2. i 3. prikazuju poljoprivredne kulture Primorske Hrvatske.

c) Zaokružite broj ispod fotografije koja **ne** pripada nizu.

1

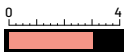
2

3

Objasnite izbor.

Slika 1 prikazuje uzgoj morskih organizama (ribarstvo) dok slika 2 i 3 stočarstvo (uzgoj goveda i svinja).

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE KARTE I PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

3. Karta prikazuje poljoprivredne regije Republike Hrvatske.

Kojoj poljoprivrednoj regiji pripadaju navedena hrvatska područja?

Gorski kotar Gorski kotar – gorska poljoprivredna regija

Hrvatsko zagorje Hrvatsko zagorje- peripanonska brežuljkasta poljoprivredna regija

Istra Istra- jadranska poljoprivredna regija

Kordun Kordun- peripanonska brežuljkasta poljoprivredna regija

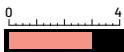
otok Pag otok Pag- jadranska poljoprivredna regija

Podravina Podravina-panonska poljoprivredna regija

Posavina Posavina- panonska poljoprivredna regija

Ravni kotari Ravni kotari- jadranska poljoprivredna regija

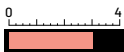
Ogulinsko-plašćanska zavalu Ogulinsko – plašćanska zavalu- peripanonska brežuljkasta poljoprivredna regija

ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

4. Gdje se nalaze tri hrvatske solane?

- a) u Ninu, Stonu i Slanom **b) u Ninu, Stonu i Pagu**
c) u Pagu, Slanom i Stonu d) u Pagu, Ninu i Slanom

KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA TRI PITANJA.

5. a) Zašto je staklenička proizvodnja razvijena blizu gradova?

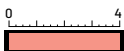
Stanovnici gradova su veliki potrošači hrane i bitna je opskrba hranom tijekom cijele godine.

b) U kojem su dijelu Gorske Hrvatske razvijeniji šumarstvo i drvna industrija?

U Gorskom kotaru.

c) Koji je dio Gorske Hrvatske poznat po proizvodnji krumpira?

Lika.

RIJEŠITE ZADATAK TAKO DA ISPUNITE TABLICU.

6. U prvi stupac napišite tri netočno napisane riječi, a u drugi stupac tablice ispravno ih napišite.

Ribarstvo ima dugu tradiciju u Primorskoj Hrvatskoj. U našem se moru najviše lovi bijela riba. Najpoznatija su ribarska središta Sali na Dugom otoku, Komiža na Visu i Kali na Pašmanu. Osim ulovom ribe, stanovništvo se bavi uzgojem morskih životinja i biljaka za dobivanje hrane (školjke, rakovi), što se zove melioracija.

NETOČNA RIJEČ	TOČNA RIJEČ
<i>bijela</i>	<i>plava</i>
<i>Pašmanu</i>	<i>Ugljanu</i>
<i>melioracija</i>	<i>marikultura</i>

RIJEŠITE SLJEDEĆA ČETIRI ZADATKA.

7. Objasnite zašto ravničarska regija Panonske Hrvatske ima veće mogućnosti za razvoj poljoprivrede od brežuljkaste regije.

Ravničarska regija ima povoljnije prirodne uvjete jer se nalazi na nadmorskoj visini do 200 m i kvaliteta tla je veća nego u brežuljkastoj regiji.

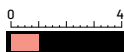
8. Objasnite pojam ekološke poljoprivrede.

Ekološka poljoprivreda je način poljoprivredne proizvodnje kojemu je cilj proizvodnja zdrave hrane primjenom prirodnih tvari bez primjena kemikalija.

9. Objasnite važnost primarnih djelatnosti za razvoj vašega zavičaja.

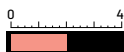
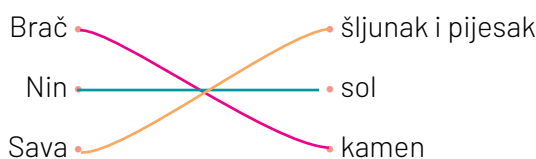
BILJEŠKE

Sekundarne djelatnosti u Hrvatskoj

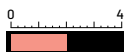
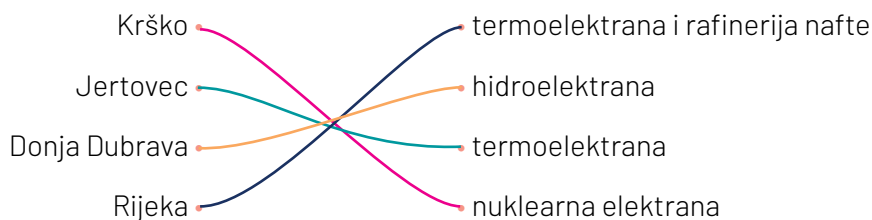
U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE PAROVE.

1. Spojite pojmove s obzirom na iskorištavanje prirodnih resursa.

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE PAROVE.

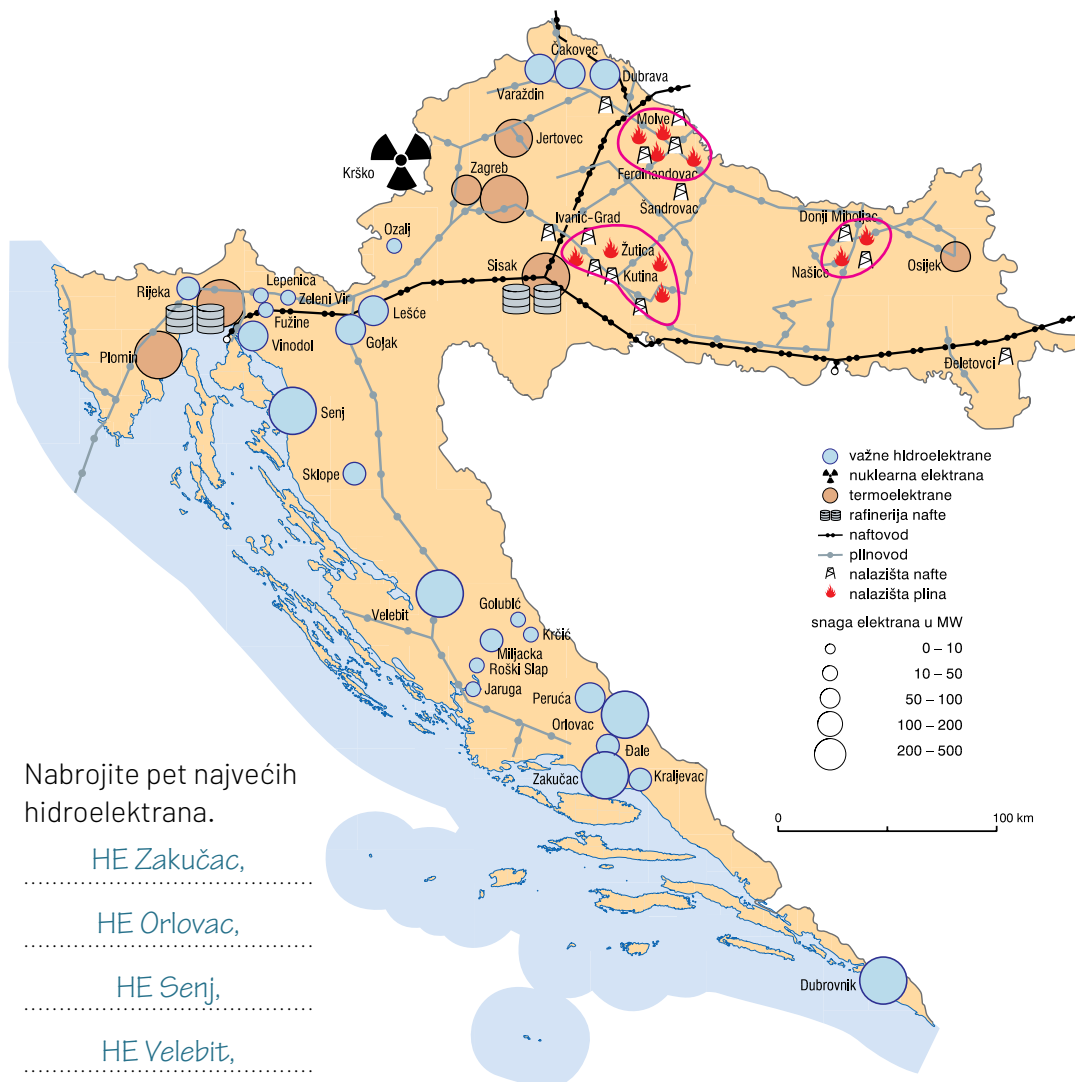
2. Spojite pojmove s obzirom na postrojenja za preradu energenata.

ISPUNITE TABLICU.

3. U prvi stupac napišite naziv industrijske regije, a u drugi stupac imena gradova najvažnijih industrijskih središta.

INDUSTRIJSKA REGIJA	NAJVAŽNIJA INDUSTRIJSKA SREDIŠTA
Zagrebačka	Zagreb, Karlovac, Ivanić Grad, Kutina, Petrinja, Sisak
Međimurska-gornjopodravska	Varaždin, Čakovec, Koprivnica
Osječko-baranjska	Osijek, Slavonski Brod, Županja, Vukovar Vinkovci
Riječko-istarska	Rijeka, Pula, Rovinj, Umag
Splitska	Split, Kaštela, Solin, Dugopolje

4. a) Nabrojite pet najvećih hidroelektrana.

HE Zakućac,

HE Orlovac,

HE Senj,

HE Velebit,

HE Dubrovnik

Važni izvori energije u Republici Hrvatskoj i smještaj elektrana

- b) Zaokružite na karti nalazišta plina. U kojem se dijelu Hrvatske nalaze?

Nalaze se u Panonskoj Hrvatskoj u Podravini (Molve), u okolici Ivani Grada, Kutine, Našica i Donjeg Miholjca.

- c) Uz lokalitet napišite kakva se elektrana ondje nalazi.

Zagreb – Zagreb- termoelektrana

Krško – Krško – nuklearna elektrana

Senj – Senj – hidroelektrana

Plomin – Plomin - termoelektrana

- d) Koji tip elektrane nije prikazan na priloženoj geografskoj karti?

Nisu prikazane vjetroelektrane.

- e) Prema kojim susjednim državama od Siska vode krakovi Jadranskog naftovoda?

Prema Mađarskoj i Srbiji.

5. a) Nabrojite solane u Hrvatskoj.

Pag, Ston, Nin

.....

.....

.....

- b) Koja industrijska grana prevladava u Gorskoj Hrvatskoj?

Drvena industrija.

- c) U kojem se gradu nalazi šećerana?

U Županji.

- d) Zaokružite slovo ispred naziva hrvatskih tvrtki kojima je sjedište u Koprivnici.

a) Vindija

☒ b) Belupo

c) Pliva

d) Đuro Đaković

☒ e) Podravka

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH GRAFIČKIH PRILOGA.

6. a) Pogledajte strukturu proizvodnje primarne energije 2007. i 2016. godine.

Kojem se energentu udjel u ukupnoj proizvodnji najviše smanjio?

Najviše se smanjio prirodnom plinu.

Kojem se energentu udjel u ukupnoj proizvodnji povećao za oko 5 %?

Povećao se za 5% ostalim obnovljivim izvorima.

b) Pogledajte strukturu ukupne potrošnje energije 2007. i 2016. godine.

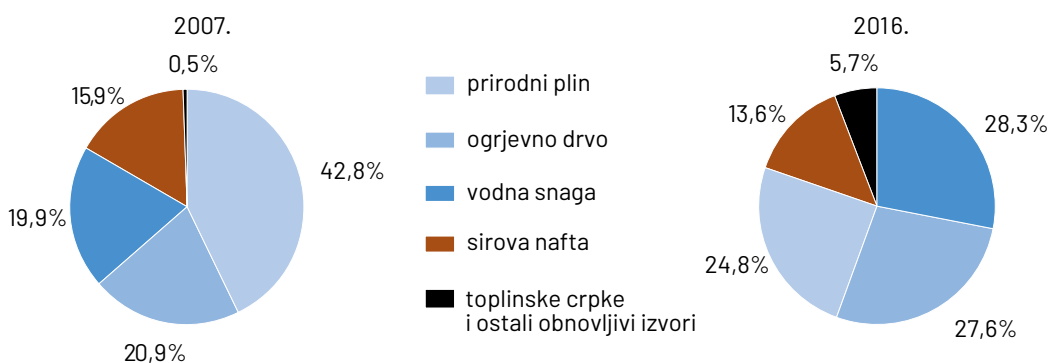
Kojem se energentu udjel u ukupnoj potrošnji energije najviše smanjio ?

Najviše se smanjio tekućim gorivima.

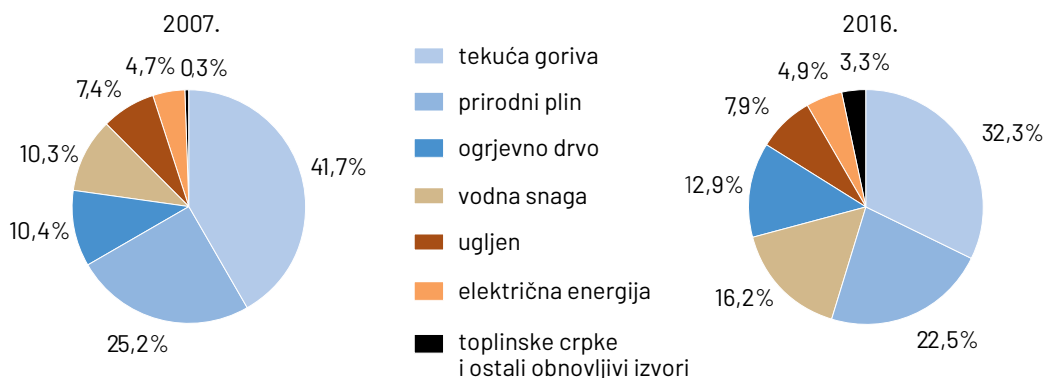
Zadovoljava li ukupna proizvodnja plina i potrebe potrošnje?

Ukupna proizvodnja plina zadovoljava potrebe potrošnje.

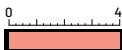
STRUKTURA PROIZVODNJE PRIMARNE ENERGIJE U 2007. I 2016. GODINI

STRUKTURA UKUPNE POTROŠNJE ENERGIJE U 2007. I 2016. GODINI

Izvor: Energetski institut "Hrvoje Požar"

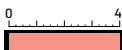
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

7. Tablica prikazuje deset najvećih hrvatskih tvrtki prema prihodu u 2017. godini.
- a) Istražite na mrežnim stranicama čime se one bave i napišite to u treći stupac.
 - b) Zaokružite tvrtke koje se bave industrijskom proizvodnjom.
 - c) U četvrti stupac napišite u kojem im je gradu sjedište.

Deset najvećih hrvatskih tvrtki prema ukupnom prihodu u 2017. godini

TVRTKA	UKUPNI PRIHOD 2017.	ČIME SE TVRTKA BAVI	SJEDIŠTE TVRTKE
INA	18,34 mlrd. kn	naftna kompanija	Zagreb
HEP	8,82 mlrd. kn	distribucija električne energije	Zagreb
PPD	7,76 mlrd. kn	uvoz, prodaja, opskrba i distribucija prirodnog plina	Vukovar
ZABA	6,27 mlrd. kn	bankarstvo	Zagreb
HT	6,34 mlrd. kn	telekomunikacije	Zagreb
PETROL	4,70 mlrd. kn	naftna kompanija	Zagreb
PLIVA HRVATSKA	4,65 mlrd. kn	farmaceutska kompanija (lijekovi)	Zagreb
LIDL HRVATSKA	4,64 mlrd. kn	trgovački lanac	Zagreb
HEP – ODS	4,33 mlrd. kn	distribucija električne energije	Zagreb
PBZ	4,26 mlrd. kn	bankarstvo	Zagreb

Izvor: Lider, 11. lipnja 2018.; podatci su bez tadašnjih Agrokorovih tvrtki

RIJEŠITE ZADATAK.

8. Objasnite važnost sekundarnih djelatnosti za razvoj vašeg zavičaja.

.....

.....

.....

.....

BILJEŠKE

.....

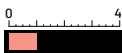
.....

.....

.....

Handwriting practice lines consisting of 24 horizontal dotted lines.

Turizam je najvažniji

RIJEŠITE ZADATAK.

1. Navedite tri prirodne pretpostavke za razvoj turizma u Republici Hrvatskoj.

Zaštićena prirodna područja

ugodno podneblje (klima)

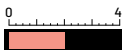
prirodne ljepote.

2. Navedite tri društvene pretpostavke za razvoj turizma u Republici Hrvatskoj.

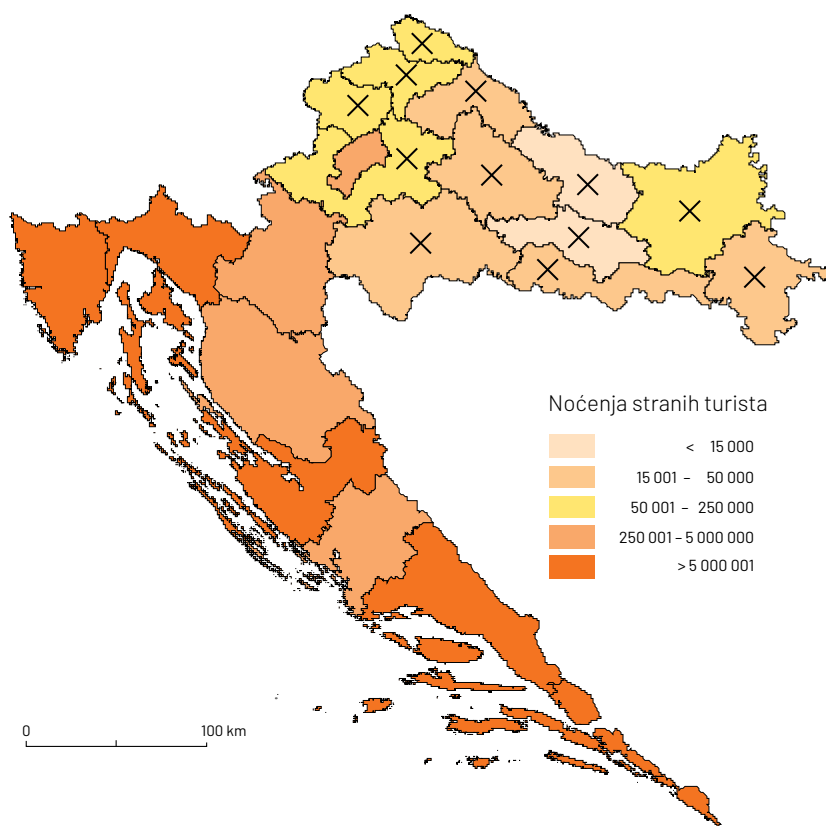
Bogata kulturna baština

obrazovani i stručni djelatnici

bogata i raznovrsna ponuda.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE KARTE I GEOGRAFSKOG ATLASA.

Noćenja stranih turista u 2017. godini
Izvor: www.dzs.hr, Statistički ljetopis 2018.

3. a) Nabrojite županije u kojima su strani turisti ostvarili najviše noćenja.

Istarska županija

Primorsko – goranska županija

Zadarska županija

Splitsko – dalmatinska županija

Dubrovačko – neretvanska županija

- b) U kojoj se prirodnoj regiji nalaze te županije? U Primorskoj Hrvatskoj

- c) Koliko je noćenja 2017. godine zabilježila županija u kojoj živite?

- d) Navedite neke prirodne i društvene sadržaje koje pridonose ili bi mogli pridonijeti razvoju turizma u vašoj županiji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE

4. a) Nacrtajte kružni dijagram koji prikazuje broj postelja za turističko iznajmljivanje 2017. godine.

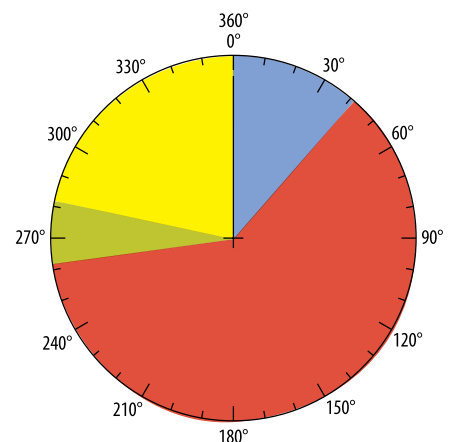
- b) Koliki je udjel ostalih smještajnih objekata? 6.5%

Smještajne jedinice (broj postelja) 2017. godine

VRSTA SMJEŠTAJNIH JEDINICA	2017.
hoteli	134 793
sobe, apartmani, kuće za odmor	741 509
kampovi	24 692
*ostalo	78 163
Ukupno Republika Hrvatska	1 201 391

*Ostalo: turistička naselja, turistički apartmani, pansioni, kuće za odmor, hosteli, lječilišta, prenočišta, odmarališta za djecu, gostionice s pružanjem usluga smještaja.

Izvor: www. dzs.hr, Statistički ljetopis 2018.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOGA GRAFIČKOG PRIKAZA.

5. Grafički su prikazani podatci turističkih noćenja od 2008. do 2017. godine.

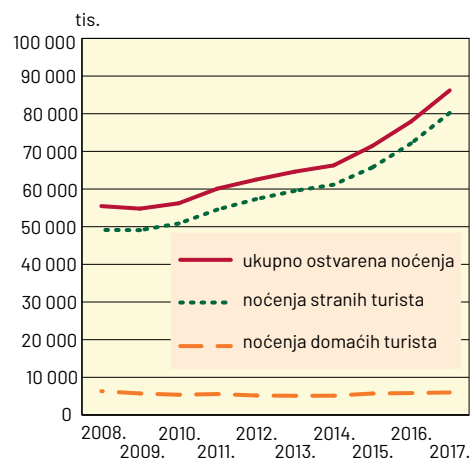
- a) Za koliko se povećao ukupan broj noćenja od 2008. do 2017. godine?

Za 33 000.

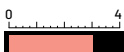
- b) Procijenite koliki je udjel ostvarenih noćenja domaćih turista u ukupnom broju?

Okolo 10%.

Noćenja turista od 2008. do 2017. godine

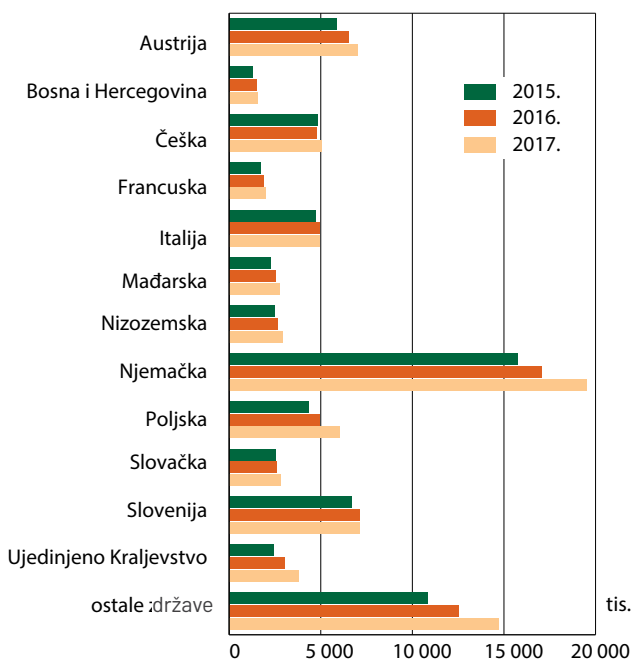
Izvor: www.dzs.hr, Statistički ljetopis 2018.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOGA GRAFIČKOG PRIKAZA.

6. Grafički su prikazani podatci noćenja stranih turista prema državi prebivališta od 2015. do 2017. godine.

Noćenja stranih turista prema državi prebivališta od 2015. do 2017. godine

Izvor: www.dzs.hr, Statistički ljetopis 2018.

- a) Čiji su državljani turisti koji ostvaruju najviše noćenja u Republici Hrvatskoj 2017. godine?

Njemački.

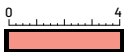
- b) Iz kojih država dolaze turisti gotovo u jednakom broju 2016. i 2017. godine?

Iz Austrije, Češke, Mađarske...

Nizozemske i Slovačke.

- c) Iz koje države dolaze turisti koji su ostvarili isti broj noćenja 2016. i 2017. godine?

Iz Bosne i Hercegovine, Francuske i Italije.

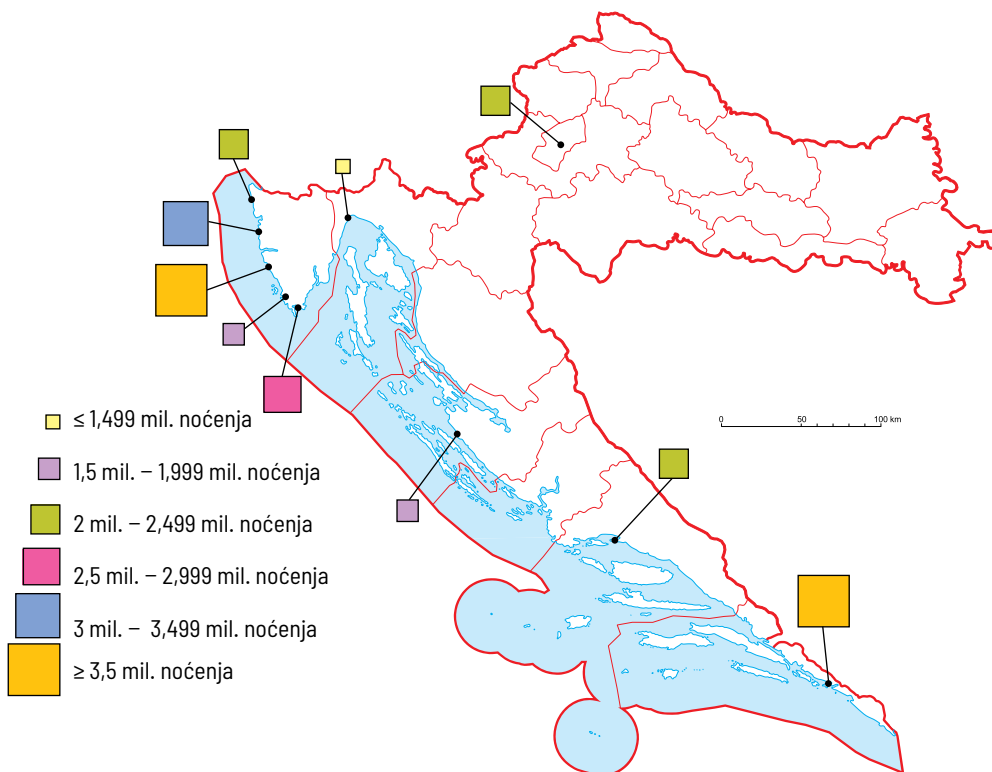
SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

7. Tablica prikazuje deset gradova i općina s najvećim turističkim prometom.

GRAD	BROJ TURISTA (2017.) U TIS.	BROJ NOĆENJA (2017.) U TIS.
Zagreb	1 286,0	2 263,7
Dubrovnik	1 174,8	3 886,0
Split	720,3	2 127,3
Rovinj	625,6	3 689,5
Poreč	550,6	3 152,0
Zadar	524,5	1 832,7
Umag	456,3	2 343,1
Opatija	433,1	1 361,0
Medulin	387,5	2 555,7
Pula	381,5	1 878,2

Izvor: Turizam u brojkama 2017., izdanje 2018., Ministarstvo turizama Republike Hrvatske

- a) Najviše turista bilježi grad Zagreb
- b) Najviše noćenja bilježi grad Dubrovnik
- c) Turisti se najmanje zadržavaju u gradu U Zagrebu
- d) Na slijepu kartu kvadratićima označite gradove/općine s najviše ostvarenih noćenja (iz tablice).

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENOG TEKSTA I ATLASA.

8. Pozorno pročitajte tekst i na slijepoj karti plavom točkom označite naselja u kojima su najviše noćili domaći turisti, a crvenom strani turisti. Zelenom točkom označite naselja koja su ostvarila najviše noćenja u kontinentalnoj Hrvatskoj. Uz točke napišite njihova imena.

U 2018. domaći su turisti najviše noćili u Gradu Zagrebu, Crikvenici, Malom Lošnju, Zadru i Vodicama, što je 19,3 % od ukupno ostvarenih noćenja domaćih turista.

Strani turisti najviše su noćili u Dubrovniku, Rovinju, Poreču, Medulinu i Splitu, što je 18,7 % od ukupno ostvarenih noćenja stranih turista. Noćenja stranih turista u spomenutim gradovima i općinama jednaka su najvećim ostvarenim noćenjima na hrvatskome Jadranu.

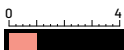
Najviše noćenja turista u kontinentalnoj Hrvatskoj ostvario je Grad Zagreb (2,5 milijuna noćenja), slijede Rakovica (301 tisuća noćenja), Sveti Martin na Muri (143 tisuća noćenja), Tuhelj (137 tisuća noćenja) te Slunj (124 tisuće noćenja).

Izvor: www.dzs.hr, Dolasci i noćenja turista u 2018. godini.

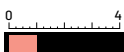
BILJEŠKE

Promet i trgovina u Hrvatskoj

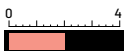
RIJEŠITE ZADATAK.

- Na crtu upišite odgovarajući broj naveden uz grad.
 - Zagreb najveće prometno čvorište
 - Rijeka najveća pomorska putnička luka
 - Vukovar najveća pomorska luka
 - Split najveća riječna luka
 - Omišalj (Krk) luka za pretovar nafte

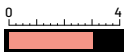
KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

- Što je trgovina?
Trgovina je gospodarska djelatnost tercijarnog sektora koja se bavi prodajom robe.
- Što je promet?
Promet je gospodarska djelatnost tercijarnog sektora koja se bavi prijevozom robe i ljudi te prijenosom informacija s jednog mjesta na drugo

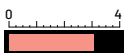
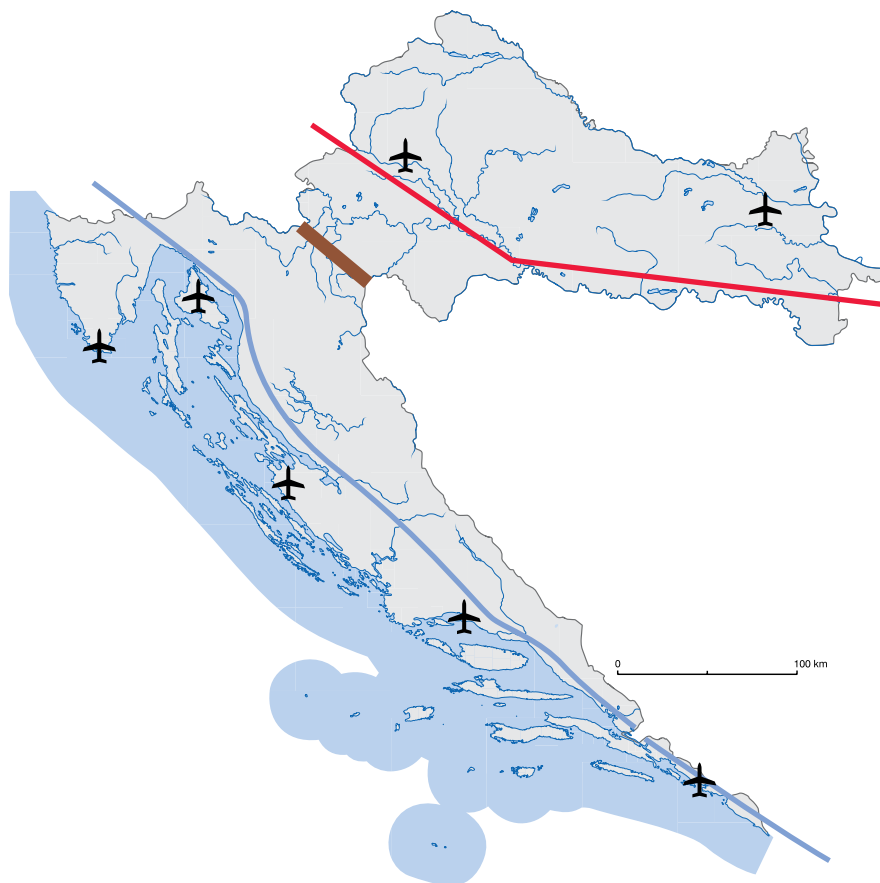
U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE ODGOVORA.

- Od uzdužnih prometnih pravaca najizgrađeniju mrežu prometnica i najveću gustoću prometa ima podravski pravac. T **N**
Odgovor je netočan jer najizgrađeniju mrežu prometnica i najveću gustoću prometa ima posavski prometni pravac.
 - Hrvatska ima tranzitni položaj jer kroz nju prolaze prometni pravci koji povezuju dijelove Europe s dijelovima Azije. **T** N
 - Ploče su vrlo važna pomorska luka za područje Bosne i Hercegovine. **T** N

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI.

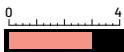
5. a) Crvenom crtom označite posavski, a plavom jadransko-jonski prometni pravac.
b) Topografskim znakom označite sedam međunarodnih zračnih luka u Hrvatskoj.
c) Smeđom bojom obojite „hrvatski prag“, najlakšu i najbolju vezu srednje Europe i Jadranskoga mora.

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U DESNOM STUPCU.

6. Povežite pojmove vodećih gospodarskih tvrtki s područja prometa i komunikacija s pojedinom vrstom prometa.

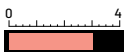
A) JANAF	E..... dalekovodi
B) HA	A..... naftovodi
C) HŽ	D..... zračni promet
D) Croatia Airlines	F..... telekomunikacije
E) HEP	B..... cestovni promet
F) T-Com	C..... željeznica

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.

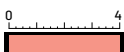
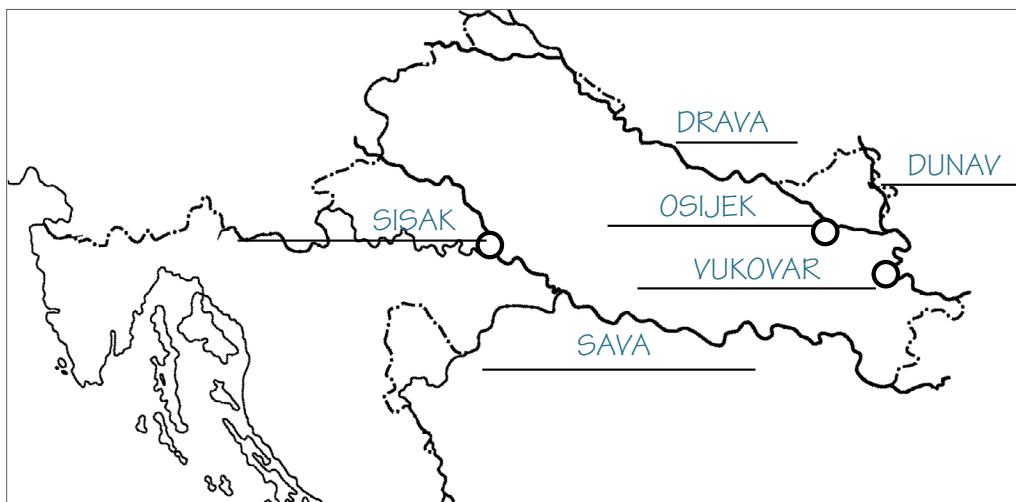
7. Zaokružite slovo ispred prometnog pravca koji nije poprečni.

- a) Beč – Zagreb – Split
- b) Budimpešta – Sarajevo – Ploče
- ☒ c) podravski
- d) Budimpešta – Zagreb – Karlovac – Rijeka

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI.

8. Na karti napišite imena triju najvećih plovnih rijeka u Hrvatskoj i najvećih riječnih luka izgrađenih na njima.

RIJEŠITE SLJEDEĆA DVA ZADATKA.

9. Istražite zašto je važna gradnja Pelješkog mosta?

Pelješki most Hrvatskoj je važan jer njegovom izgradnjom uspostavila bi se potpuna cestovna veza između svih dijelova hrvatskog teritorija bez prolaska kroz teritorij Bosne i Hercegovine, a Dubrovačko-neretvanska županija povezala bi se s ostatkom Hrvatske.

10. Objasnite važnost tercijarnih djelatnosti za razvoj vašeg zavičaja.

.....

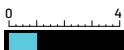
.....

.....

BILJEŠKE

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

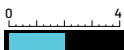
Prirodna i kulturna baština Hrvatske

KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENO PITANJE.

1. Što je baština?

Baština ili nasljeđe je sve prirodno i kulturno dobro koje smo naslijedili iz prošlosti i imamo obvezu njegovati i očuvati za budućnost.

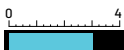
KRATKO ODGOVORITE NA POSTAVLJENA PITANJA.

2. Što je materijalna baština?

Materijalna baština je baština koju čine sva vrijedna kulturno – povijesna nepokretna i pokretna dobra.

3. Što je nematerijalna baština?

Nematerijalna baština je baština koju čine različiti tradicijski običaji i umijeća.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA I GEOGRAFSKE KARTE HRVATSKE.

4. a) Ispod fotografija napišite prikazuje li prirodnu ili kulturnu baštinu.

Biševo

prirodna baština

Vindija

prirodna baština

Tvrđava u Slavonskom Brodu

društvena baština

Augustov hram u Puli

društvena baština

b) Na slijepu kartu točkama obilježite prikazana mjesta i uz njih napišite njihova imena.

RIJEŠITE ZADATAK.

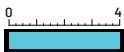
5. Objasnite kratice.

SR – strogi rezervat

NP – nacionalni park

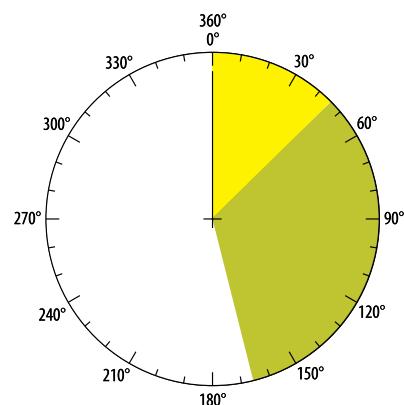
PP – park prirode

RP – regionalni park

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENE TABLICE.

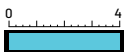
6. U kružni dijagram nacrtajte koliki je udjel nacionalnih parkova i parkova prirode u površini zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj. Ne zaboravite tumač.

KATEGORIJA	POVRŠINA (km ²)	% POVRŠINE ZP U RH	STUPNJEVI (°C)
Strogi rezervat	24,19	0.30	1.07
Nacionalni park	979,63	12.06	43.42
Posebni rezervat	400,11	4.93	17.74
Park prirode	4 320,48	53.20	121.51
Regionalni park	1 025,56	12.63	45.46
Spomenik prirode	2,27	0.03	0.10
Značajni krajobraz	1 331,28	16.39	59.01
Park-šuma	29,54	0.36	1.31
Spomenik parkovne arhitekture	8,36	0.10	0.37
UKUPNO ZP U RH	8 121,42	100	360

- nacionalni park
- park prirode
- ostala ZP

Izvor: Izvješće zaključno s 23. studenim 2017., Biportal

U SLJEDEĆEM ZADATKU POZORNO PROČITAJTE TEKST I ISPUNITE TABLICU.

7. U tablicu napišite što u Hrvatskoj, prema Ustavu, može biti zaštićeno ako je određenog interesa, a odnosi se na prirodnu, a što na kulturnu baštinu.

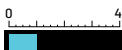
More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnoga, gospodarskog i ekološkog značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku Hrvatsku, imaju njezinu osobitu zaštitu. (Ustav Republike Hrvatske, čl. 52.).

PRIRODNA BAŠTINA	KULturna BAŠTINA
more, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode	nekretnine i stvari od osobitog kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja Paklenica

BILJEŠKE

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Prirodna i kulturna baština Primorske Hrvatske

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE TOČAN ODGOVOR.

1. Koliko ima parkova prirode u Primorskoj Hrvatskoj?

- a) 3 b) 5 **(c) 7** d) 9 e) 11

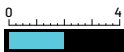

SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

2. Pokraj svakog obilježja navedite nacionalni park uz koji ga vežemo. Slovo ispred obilježja upišite u kružić fotografije koja ga prikazuje.

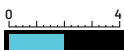
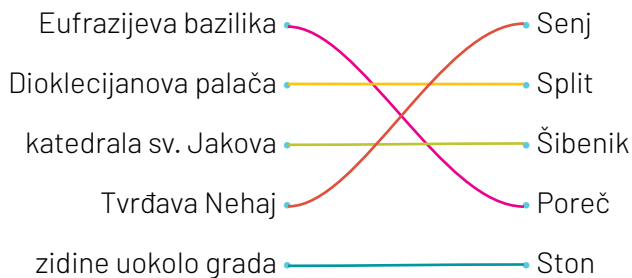
- A** kanjoni mjestimice duboki i do 400 m *Krka*
- B** Skradinski buk *Mljet*
- C** Veliko jezero s otočićem i Malo jezero *Brijuni*
- D** safari-park *Kornati*
- E** najrazvedenija otočna skupina u Sredozemlju *NP Brijuni, NP Paklenica, NP Kornati, NP*

U SLJEDEĆEM ZADATKU POVEŽITE PAROVE.

3. Spojite kulturno-povijesne spomenike Primorske Hrvatske s mjestima u kojima se nalaze.

RIJEŠITE ZADATAK.

4. Nacionalne parkove Primorske Hrvatske poredajte od sjevera prema jugu.

Krka, NP Mljet

.....

.....

.....

.....

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILožENOJ KARTI SLUŽEĆI SE GEOGRAFSKIM ATLASOM.

PP Učka- Istarska županija

PP Velebit –
Ličko – senjska
županija

PP Telašćica-
Zadarska županija

PP Vransko jezero-
Zadarska i Šibensko
– kninska županija

PP Lastovsko otočje
– Dubrovačko –
neretvanska županija

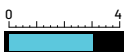
PP Dinara – Šibensko
– kninska i Splitsko –
dalmatinska županija

PP Biokovo
– Splitsko –
dalmatinska županija

5. Na karti:

a) obojite crvenom bojom parkove prirode u Primorskoj Hrvatskoj

b) uza svaki park prirode Primorske Hrvatske navedite u kojoj se županiji nalazi.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILOŽENIH FOTOGRAFIJA.

6. Uz fotografiju kulturno-povijesnog spomenika navedite njegov naziv (prva crta) i mjesto gdje se nalazi (druga crta).

Arena

Pula

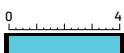
HNK u Rijeci

Rijeka

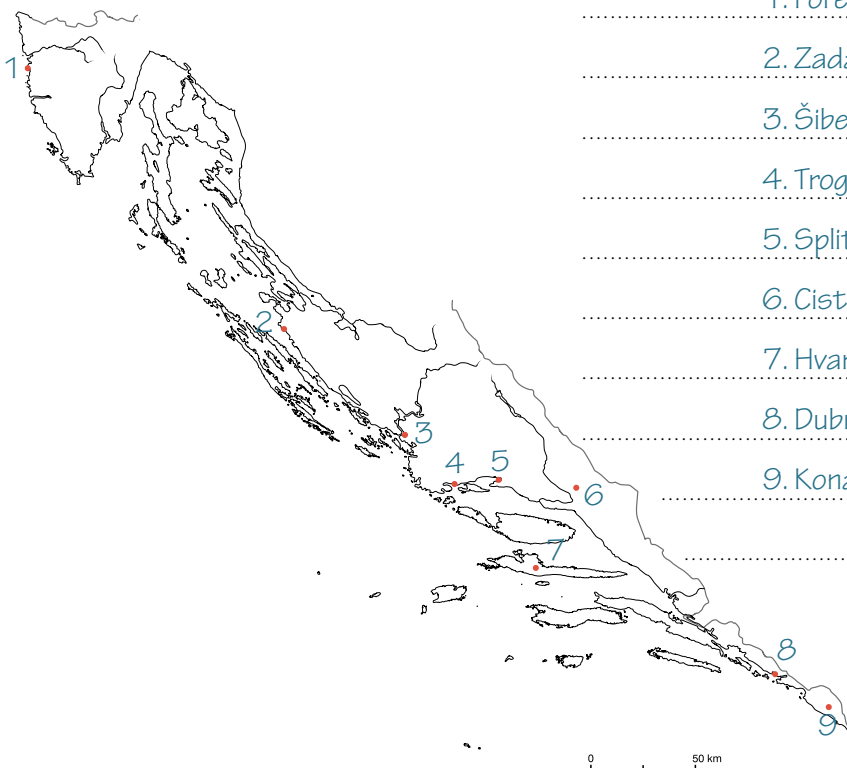
crkva sv. Stošije

Zadar

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI SLUŽEĆI SE GEOGRAFSKIM ATLASOM.

7. Lokalitete Primorske Hrvatske upisane na UNESCO-ov Reprezentativni popis materijalne kulturne baštine čovječanstva ucrtajte na kartu. Označite ih brojevima i uz kartu napišite kako se nazivaju.

1. Poreč

2. Zadar

3. Šibenik

4. Trogir

5. Split

6. Cista Provo

7. Hvar

8. Dubrovnik

9. Konavle

- ## 1. Eufrazijeva bazilika - Poreč

2. Obrambeni sustav Republike Venecije 16 i 17. stoljeća – zidine Zadra - Zadar

3. Katedrala sv. Jakova - Šibenik

4. Obrambeni sustav Republike Venecije 16 i 17. stoljeća – tvrđava sv. Nikole u Šibeniku - Šibenik

5. Povijesni grad Trogir - Trogir

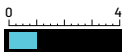
6. Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača - Split

7. Stećci (srednjovjekovni nadgrobni spomenici) – Cista Provo Konavle

8. Starogradsko polje na Hvaru – Hvar

9. Stari grad Dubrovnik - Dubrovnik

Prirodna i kulturna baština Gorske Hrvatske

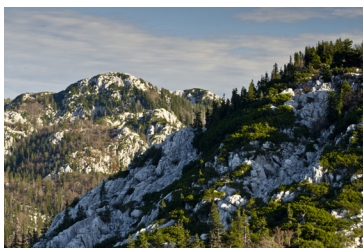

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILožENIH FOTOGRAFIJA, TE S POMOĆU FOTOGRAFIJA U UDŽBENIKU.

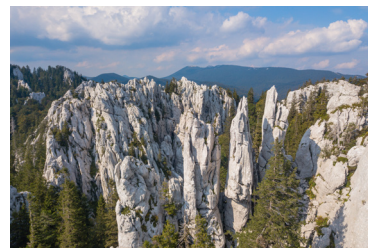
1. a) Ispod fotografija napišite koji lokalitet prikazuju.

Samarske stijene

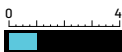
Hajdučki kukovi

Bijele stijene

- b) Koje se djelatnosti smiju obavljati u prikazanim prostorima?

Mogu se obavljati znanstvene istraživanja i posjećivanja u obrazovne i znanstvene svrhe.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE S POMOĆU PRILožENIH FOTOGRAFIJA, TE S POMOĆU FOTOGRAFIJA U UDŽBENIKU.

2. Ispod fotografija napišite što je od kulturno-povijesne baštine prikazano na njima.

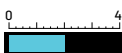
Ogulinska kula

Memorijalni centar Nikole Tesle

Majerovo vrilo

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNJENJE ODGOVORA.

3. a) Najstariji hrvatski nacionalni park je Risnjak.

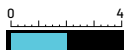
T N

Najstariji hrvatski nacionalni park su Plavička jezera.

b) Hajdučki i Rožanski kukovi nalaze se na području sjevernoga Velebita. T N

c) Tipična goranska kuća građena je od kamena. T N

Tipična goranska kuća građena je od drveta.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI SLUŽEĆI SE GEOGRAFSKIM ATLASOM.

4. a) Obojite zelenom bojom
NP Risnjak.

b) Obojite plavom bojom
NP Plitvička jezera.

c) Obojite smeđom bojom
NP Sjeverni Velebit.

d) Stroge rezervate označite
prvim početnim slovima.

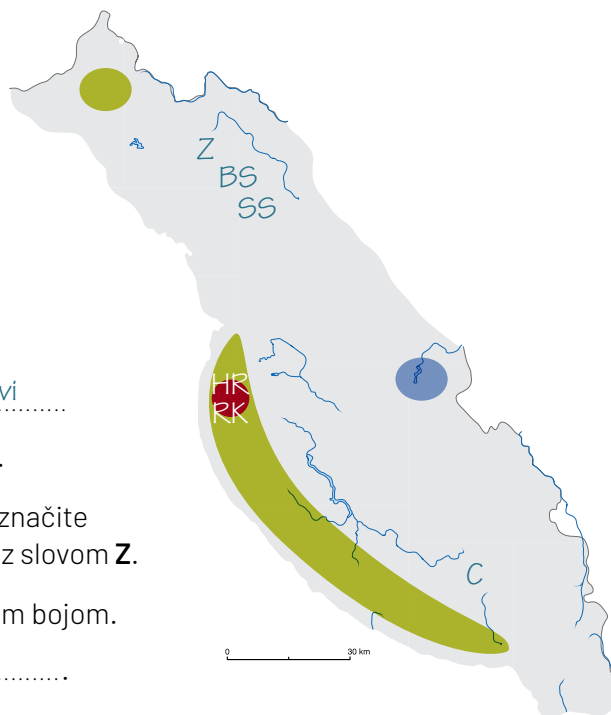
To su Hajduki i Rožanski kukovi

Bijele i Samarske stijene

e) Krški fenomen Cerovačke špilje označite
slovom C, a Zeleni vir i Vražji prolaz slovom Z.

f) Park prirode obojite svjetlozelenom bojom.

To je Velebit

RIJEŠITE ZADATAK TAKO DA ISPUNITE TABLICU.

5. U prvi stupac napišite tri netočno napisane riječi, a u drugi stupac tablice ispravno ih napišite.

Nacionalni park Plitvička jezera najmlađi je nacionalni park u Hrvatskoj. Plitvička jezera uvrštena su na UNESCO-ov Popis svjetske prirodne baštine. Sustav Plitvičkih jezera čini 14 jezera iz kojih istječe rijeka Kupa.

NETOČNA RIJEČ	TOČNA RIJEČ
najmlađi	najstariji
14	16
Kupa	Korana

- ## 1. NP Plitvička jezera

2. Bukove šume NP Sjeverni Velebit

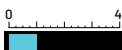
RIJEŠITE ZADATAK.

- Napišite i objasnite svoje mišljenje o tome je li cijena ulaznice previsoka?

Cijena pojedinačne ulaznice previsoka je za većinu stanovništva Hrvatske jer nije prilagođena primanjima stanovništva. Npr. četveročlana obitelj treba izdvojiti 1 000 kuna za ulaznice u NP. Za strane posjetitelje cijena nije previsoka (oko 33 eura) jer su njihova primanja veća od naših i imaju viši životni standard.

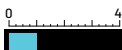
BILJEŠKE

Prirodna i kulturna baština Panonske Hrvatske

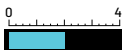
RIJEŠITE ZADATAK.

- Napišite najvažnije kulturno-povijesne spomenike u navedenim gradovima.
 - Karlovac *Karlovac - Zvijezda-povijesni centar Karlovca, Muzej Domovinskog rata, Stari grad Dubovac*
 - Sisak *Sisak – Stari grad Sisak, Arheološki park Siscia "in situ"*
 - Osijek *Osijek- Tvrdća, crkva sv. Petra i Pavla*
 - Đakovo *Đakovo- Katedrala sv. Petra*
 - Varaždin *Varaždin- Stari grad Varaždin, Varaždinsko groblje, Gradska vijećnica*

DOPUNITE REČENICU.

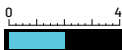
- Zagreb, glavni grad Hrvatske, ima mnoštvo kulturno-povijesnih spomenika od kojih se posebno ističu arkade gradskoga groblja *Mirogoj*, Gornji grad koji čine nekada trgovački *Gradec* i biskupski *Kaptol* s prvostolnicom ili zagrebačkom *katedralom*.

RIJEŠITE ZADATAK.

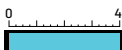
- Povežite parkove prirode Panonske Hrvatske, veće gradove u njihovoj blizini i neka od obilježja svakog parka prirode.

U SLJEDEĆEM ZADATKU ZAOKRUŽITE T AKO TVRDNJU SMATRATE TOČNOM, A N AKO SMATRATE DA TVRDNJA NIJE TOČNA. NA CRTU ISPOD TVRDNJE NAPIŠITE OBJAŠNENJE ODGOVORA.

4. a) Naselje Krapje, koje privlači pozornost starim drvenim kućama, nalazi se u Parku prirode Papuk. T ☒ N
- Nalazi se u PP Lonjsko polje.
- b) Kopački rit smjestio se u kutu što ga čine Drava i Dunav. ☒ T N
- c) U Osijeku se nalazi katedrala sv. Petra i Pavla. ☒ T N
- d) Dvorac Trakošćan danas je muzej. ☒ T N

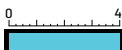

RIJEŠITE ZADATAK TAKO DA ISPUNITE TABLICU.

5. U prvi stupac napišite tri netočno napisane riječi, a u drugi stupac tablice ispravno ih napišite.

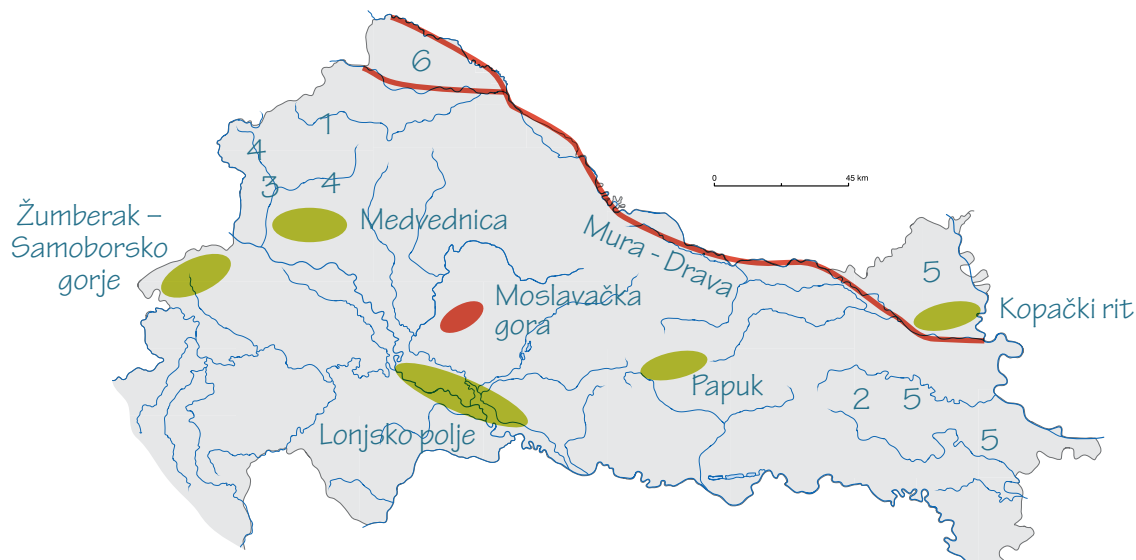
Varaždin još nazivamo baroknom prijestolnicom Hrvatske. Nedaleko od središta grada je Novi grad Varaždin – dvorac muzej. Zapadno od Varaždina nalaze se dva srednjovjekovna dvorca – Trakošćan i Bežanec. Trakošćan je najposjećeniji dvorac u Hrvatskoj, koji je trenutačno pretvoren u galeriju.

NETOČNA RIJEČ	TOČNA RIJEČ
Novi	Stari
zapadno	jugozapadno
galerija	muzej

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠITE NA PRILOŽENOJ KARTI SLUŽEĆI SE GEOGRAFSKIM ATLASOM.

6. a) Na karti Panonske Hrvatske zeleno obojite parkove prirode i uz njih napišite njihova imena.
- b) Na karti Panonske Hrvatske crveno obojite regionalne parkove i uz njih napišite njihova imena.
- c) Lokalizacije Panonske Hrvatske upisane na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva ucrtajte na kartu. Označite ih brojevima i uz kartu napišite njihove nazive.

1 Lepoglavska čipka	4 Medičarski obrt u Sjevernoj Hrvatskoj
2 Godišnji proljetni ophod kraljice ili Ljelje iz Gorjana	5 Bećarac – vokalno – instrumentalni napjev iz
3. Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka	Slavonije, Baranje i Srijema
iz Hrvatskog zagorja	6 Međimurska popevka, tradicijski napjev Međimurja

BILJEŠKE

Moj zavičaj – projekt

Proučite reljef, klimu, tlo, biljni pokrov, naseljenost, gospodarstvo, prirodnu i kulturnu baštinu te ekološke probleme svojeg zavičaja. Izradite osobnu iskaznicu zavičaja služeći se sljedećim pitanjima.

RELJEF VAŠEG ZAVIČAJA

- Kakav reljef prevladava?
- Nabrojite reljefne oblike u svojem zavičaju.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KLIMA, TLO I BILJNI POKROV

- Kakva je klima vašeg zavičaja?
- Koje tlo prevladava?
- Koje biljne vrste prevladavaju?

.....

.....

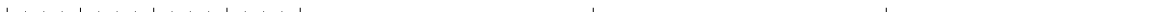
.....

.....

.....

.....

.....

NASELJENOST VAŠEG ZAVIČAJA

- Objasnite specifičnosti naseljenosti u svojem zavičaju.
- Kakva je gustoća naseljenosti?
- Koji su čimbenici utjecali na naseljenost vašeg zavičaja?
- Kakva je dobna i spolna struktura stanovništva u vašem zavičaju?
- Kakvo je prostorno kretanje stanovništva vašeg zavičaja?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

GOSPODARSTVO VAŠEG ZAVIČAJA

- Objasnite specifičnosti gospodarstva u svojem zavičaju.
- Kakva je gospodarska struktura u vašem zavičaju?
- Koje su najvažnije gospodarske djelatnosti i kakva im je budućnost?
- Usporedite gospodarsku sliku svojega zavičaja s gospodarskom slikom Republike Hrvatske.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA VAŠEG ZAVIČAJA

- Usporedite prirodnu i kulturnu baštinu svojega zavičaja s onom u županiji u kojoj živite ili u ostalim dijelovima Republike Hrvatske.
- Koje su prirodne ljepote poznate u vašem zavičaju?
- Koji su kulturno-povijesni spomenici poznati u vašem zavičaju?
- Kakva je graditeljska, folklorna i umjetnička baština kraja u kojem živite?
- Usporedite graditeljstvo, folklor i umjetničku baštinu svojega zavičaja s onima u nekim drugim dijelovima Hrvatske.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EKOLOŠKI PROBLEMI VAŠEG ZAVIČAJA

- Navedite primjere ugroženosti i zaštite okoliša u svojem zavičaju.
- S kojim se ekološkim problemima susrećete u svojem zavičaju?
- Rješavaju li se ti problemi i na koji način?
- Uz skladu s uzrečicom „Djeluj lokalno, misli globalno“ – saznajte s kojim se ekološkim problemima susreće vaša lokalna zajednica i koja je vaša uloga u rješavanju tih problema? Izradite projekt rješavanja ekoloških problema u svojem zavičaju ili sami krenite u akciju – saniranje smetlišta, problem tvornica koje pretjerano onečišćuju okoliš, onečišćenje mora, voda i sl.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Grafička urednica

Iva Baus

Lektorica

Ivana Ujević

Korektori

Anđa Matić

Franjo Percela

Grafička priprema

Grafičko-likovna redakcija Školske knjige

Tisak

Grafički zavod Hrvatske, d. o. o., Zagreb

Tiskanje završeno u travnju 2022.